

na PULze

časopis prešovskej univerzity

ročník II., číslo 4, december 2009

Presne pred dvadsiatimi rokmi spadla ľažká železná opona a ľudstvo postkomunistických krajin už nezostalo tým, ktoré sme kedysi poznalí. Čítajte spomienkový seriál Zo zákulisia našich životov 20 rokov po.

strana 6 – 7

Pochádza z východného Slovenska. Študovala na UK v Bratislave, no napriek ponúkaným možnostiam sa do východoslovenského regiónu vrátila. Na univerzite pôsobí od roku 1966. Je prvou profesorkou geografických vied na Slovensku. Čítajte rozhovor s Evou Michaeli.

strana 8 – 9

Mladík, ktorý z javiska urážal socializmus. Alternatívny divadelník, ktorý by zrušil povinnú školskú dochádzku. Úspešný slovenský spisovateľ. Riaditeľ a manažér v Rádiu Devín, ktorý niekedy zatúži vrátiť sa do rodného Spišského Štiavnika a ísť robiť s koňmi do lesa. Čítajte rozhovor so Silvom Lavríkom.

strana 40 – 41

Hudba je neodmysliteľnou súčasťou života človeka. Zo všetkých umení je najmenej postihnutelná, definovateľná, tvrdošijne sa vzpiera schémam, tabuľkám. Hudba „udivuje“ celý život tým, o čom dokáže vysvetliť, čo v nás vyvoláva. Čítajte Mojich 7 divov hudby.

strana 34 – 36

Obsah

1 Príhovor rektora

2 – 4 Kalendár

5 aktuálne

Študenti v akademickom senáte

„V“ ako výťazstvo...

Veda a výskum na PU

6 – 7 téma čísla

Zo zákulisia našich životov 20 rokov po

8 – 9 náš človek

Priestor východného Slovenska mi je blízky

10 – 27 akcie a projekty

Vedecká konferencia o bl. biskupovi V. Hopkovi

Na prezentácii škôl nechýbala ani Prešovská univerzita

Germanisti v Nemecku

Škôlkari na univerzite

Deň otvorených dverí na Katedre UZS FZ PU

Konferencia knázi knázom v Prešove

Titul Doctor honoris causa pre Mirona Zelinu

Príhovor M. Zelinu

Študentka Prešovskej univerzity...

Spomienka na sv. Nikodíma Svätohorského

Bratislavské stretnutia

Charta práv sestier a pôrodných asistentiek

Čestný titul Doctor honoris causa Anne Eliášovej

Sektológia...

Fakulta manžmentu začala vydávať výskumný časopis

Sme 2. na Slovensku a 3. vo svete!

Zomrel čestný doktor Prešovskej univerzity...

Tretia návšteva Nórsku...

Spolupráca medzi Prešovom a Trierom pokračuje

Dánska jazda

Pokračovatelia projektu Dreams + Teams

Jedna (ne)obyčajná noc na Pedagogickej fakulte

Dynamické testovanie latentných učebných kapacít

Študenti Katedry fyziky v Užhorode

28 – 29 Univerzitná knižnica

O opustených dedinách, silných dojmoch a bieloruštine

Brána slobody

30 – 31 zoči-voči

Audiovizuálne štúdio na PU

Nekončiaca cesta za poznáním

32 – 33 Publikácie

Časopis Na PULze a študenti Pedagogickej fakulty

Nová výzia univerzitného časopisu

Hľadanie skutočnosti

Pravoslávny teologický zborník XXXV (20)/2009

34 – 36 Mojich 7 divov

Mojich 7 divov hudby

Duchovný a etický život človeka

37 – 39 šport

Súčasný olympijský šport a šport pre všetkých...

Finále vedomostnej súťaže o olympizme

Škola hrou – hra v škole

História a súčasnosť basketbalu v Prešove

40 – 41 absolvent

Slovenský rozhlas je štvrtá fáza nášho národného obrodenia

42 – 44 fórum

Stáž študentov Katedry UZS FZ PU V Hradci Králové

Mladí Prešovčania opäť dokázali svoje kvality v Ostrave

Stáž za poznáním

Študentská kvapka krví

45 – 46 hudba

Stretnutie študentov hudobnej výchovy...

Začali sa 6. akademické komorné koncerty

47 výtvarné umenie

Ocenenie diela Dušana Srvátku

48 – 49 literatúra

Slovné impresie

Osamelý bežec pred cieľovou páskou

50 divadlo

Obrazy starého a nového sveta

Prezentácia študentského divadla vo Varšave

51 dianie v meste

Mestský fotograf

52 genius loci

Prešov – mesto stretnutí

Cives academici carismi, vážené kolegyne a kolegovia, milé študentky a študenti,

čas je neúprosný a opäť nás priblížil ku koncu kalendárneho roka, ktorý je v našom civilizačnom priestore neodmysliteľne spojený so slávením Vianoc. Väčšina z nás ich považuje za najkrajší sviatok a oslavu kresťanstva. Dobrá zvest o príchode Spasiteľa navždy preslávila Betlehem, ktorý je Domom chleba. Chlieb chápeme ako symbol dobra, pokory, vzájomnej tolerancie, lásky, rešpektu a pokoja ľudom dobréj vôle. Počas Vianoc aspoň na chvíľu nastáva idylická situácia, ktorá je spojená so vzájomným porozumením ľudí. Naše rodiny, domácnosti, naše komunity sa aspoň na krátky moment stávajú Domom chleba. Škoda, že len na chvíľu, a aj to čoraz viac sa scvrkávajúcu... Pozorujeme narastajúcu kontamináciu tohto ideálu plazivo sa šíriacou komercionalizáciou, vulgarizovanou medializáciou, egoizáciou a relativizáciou kresťanských hodnôt. Zdá sa, že ani ekonomická kríza, ktorá je krízou morálky, nás zatiaľ neprinutila sa spamätať. Využíme teda príležitosť a podrobme svoje konanie sebareflexii a pokornému zmýšľaniu o sebe. Prajem Vám, aby ste blížiace sa Vianoce prežili v uvedomení si našich kresťanských hodnôt v Dome chleba so srdcami otvorenými pre Božiu lásku a lásku Vašich blížnych.

Ďakujem Vám za Vašu prácu v končiacom sa kalendárnom roku 2009 a do nového roka 2010 Vám prajem pevné zdravie, mnoho síl a veľa pracovných a rodinných úspechov! Spoločne si prajme, aby sa Prešovská univerzita – alma mater nostra – stala Domom chleba.

René Matlovič

12. 10. 2009 sa rektor PU prof. R. Matlovič zúčastnil na slávnostnom otvorení medzinárodnej vedeckej konferencie „Spoločenský a duchovný rozmer Nikodéma Svätohorského“ na PBF PU v Prešove.

15. 10. 2009 sa rektor PU prof. R. Matlovič zúčastnil na zasadnutí Slovenskej rektorskej konferencie v Žiline.

20. 10. 2009 sa rektor PU prof. R. Matlovič zúčastnil na slávnostnej Vedeckej rade Akadémie ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši, na ktorej bol udelený titul Dr.h.c. prezidentovi SR I. Gašparovičovi.

22. 10. 2009 sa rektor PU prof. R. Matlovič zúčastnil na prezentácii Japonskej kuchyne v rámci podujatia Japonské dni 2009, ktoré zorganizoval Ústav ázijských štúdií na PU.

23. 10. 2009 sa rektor PU prof. R. Matlovič zúčastnil na slávnostnej Vedeckej rade Technickej univerzity v Košiciach.

26. 10. 2009 sa rektor PU prof. R. Matlovič zúčastnil na konferencii usporiadanej Akademickou rankingovou a ratingovou agentúrou.

29. 10. 2009 sa rektor PU prof. R. Matlovič zúčastnil na zasadnutí Vedeckej rady WWF UR v Rzeszowe.

30. 10. 2009 sa rektor PU prof. R. Matlovič zúčastnil na zasadnutí Vedeckej rady TU v Košiciach.

2. 11. 2009 sa rektor PU prof. R. Matlovič zúčastnil na otvorení novej prevádzky na Klinike urológie FNsP v Prešove.

2. 11. 2009 sa rektor PU prof. R. Matlovič zúčastnil na zasadnutí komisie pre udelenie ceny Opálové zrnko na MsÚ Prešov.

Kalendárium Prešovskej univerzity v Prešove

September

8. – 10. 9. 2009 medzinárodný projekt Open European House, v ktorom PU získala partnerstvo v konzorcii spolu s ďalšími 10 vysokoškolskými inštitúciami EÚ, vstúpil do implementačnej fázy. V súlade s projektovými cieľmi sa koordinátori projektu na PU – prorektorka PU doc. I. Kovalčíková a prodekanka FHPV doc. M. Bilá – spolu s nominovanými študentmi PU zúčastnili na prvom projektovom podujatí na partnerskej univerzite v Holandsku.

18. – 20. 9. 2009 sa uskutočnila medzinárodná súťaž študentov záchranárov Záchrana. Miestom konania bolo mesto Rokytnice nad Jizerou.

V zimnom semestri akademického roka 2009/2010 vyhlásila Katedra pôrodnej asistencie posterovú súťaž so zameraním na pôrodnícku a neonatologickú problematiku. Cieľom súťaže je podporiť kreativitu študentov so zameraním na zdravotno-výchovné pôsobenie pôrodných asistentiek v praxi.

Október

1. 10. 2009 sa konalo Zasadnutie Rady pre vedu a výskum PU.

12. 10. 2009 sa v Červenom kláštore konal Kurz ochrany prírody a človeka spojený s prednáškou a nácvikom laciek PP pre študentov gymnázia.

14. 10. 2009 sa prorektorka pre vonkajšie vzťahy a marketing doc. I. Kovalčíková zúčastnila na rokovaní zástupcov ACA (Academic Cooperation Association) v Štokholme. Účelom metodického stretnutia ACA bola analýza strategických postupov členských krajín EÚ pri vytváraní i ponuke študijných programov pre študentov samoplatcov, kalkulácií poplatkov za štúdium študentov prichádzajúcich z krajín mimo EÚ, možnostiam i nevyhnutnosťami otvárania sa akademického európskeho trhu.

14. 10. 2009 sa Prešovská univerzita v Prešove stala jedným z 8 oficiálnych zakladajúcich členov ACEU – Alliance of the Central-Eastern European Universities. Prezidentom asociácie sa stal prof. A. Andrejevic, PhD., z Educons University v Sremskej Kamenici v Srbsku. Hlavnými cieľmi a oblasťami spolupráce sú: rozvoj spolupráce, výmenné pobytu študentov, výmenné pobytu akademikov, realizácia spoločných študijných programov na všetkých 3 stupňoch VŠ štúdia, organizovanie seminárov, konferencií a workshopov zameraných na oblasti spoločného záujmu, výmena informácií o výskume, vzdelávacích programoch, učebných/ študijných materiáloch, podávanie spoločných výskumných projektov na národnej, subregionálnej, regionálnej a EU úrovni, realizácia spoločných publikácií aktivít, homogenizácia kurikúl a zvyšovanie univerzitných vzdelávacích štandardov.

15. 10. 2009 sa na pôde GTF PU uskutočnila vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou Reflexia jednoty v diele a pôsobení blahoslaveného biskupa Vasiľa Hopka (1904 – 1976) v kontexte eurointegračného procesu, zameraná na jeho životný úsek od biskupskej vysviacky v roku 1947 do roku 1968. Organizovala ju Katedra systematickej teológie v rámci projektu VEGA pod vedením vedúceho katedry a projektu prof. ThDr. V. Boháča, PhD.

19. 10. 2009 Oddelenie pre vonkajšie vzťahy PU zorganizovalo inštruktáž pre pedagógov, ktorí sa v nadchádzajúcom semestri akademického roka 2009/2010 zúčastnia na mobilite učiteľov na zahraničnej partnerskej univerzite.

22. 10. 2009 sa na GTF PU v Prešove v spolupráci s Grékokatolíckym arcibiskupstvom v Prešove uskutočnila prezentácia slovenského prekladu 1. dielu Filokalie spojená s vedeckým kolokviom o jej význame. Filokalia je súbor diel východných kresťanských autorov z 1. tisícročia o modlitbe a iných aspektoch duchovného života.

Na pôde GTF PU v Prešove sa 26. 10. 2009 uskutočnilo sympózium „Známy neznámy. Život a dielo redemptorista Jána Ivana Mastiliaka“. Ján Ivan Mastiliak bol veľká osobnosť Gréckokatolíckej cirkvi, redemptorista, ktorého v roku 1950 zatkla ŠtB. Štátny súd v Prahe ho po vykonštruovanom procese 5. 4. 1950 nespravodlivo odsúdil na doživotný trest. V roku 1965 mu bola udelená amnestia. Po prepustení žil v Prešove. Na záver sympózia arcibiskup Ján verejne vyjadril túžbu po začatí procesu blahorečenia tohto znamenitého človeka a rehoľného kňaza.

26. – 30. 10. 2009 sa uskutočnil štrnásť ročník významného podujatia lekárov – stomatológov, dentálnych hygienikov, zubnej preventistiky Dentálny týždeň vo Vysokých Tatrách. Jeho odborným garantom bola doc. MUDr. E. Kovalčová, PhD. Svoju účasťou umocnili význam podujatia prof. MUDr. V. Javorka, CSc., zo Stomatologickej kliniky v Bratislave a dekanka FZPU v Prešove prof. PhDr. A. Eliášová, PhD.

November

Pri príležitosti organizovania XVII. ročníka medzinárodného knižného veľtrhu BIBLIOTÉKA, ktorý sa konal v dňoch 5. – 8. 11. 2009 v Incheba EXPO Bratislava, prezentovala PU vo svojom výstavnom stánku publikáčnu činnosť svojich odborných pracovníkov.

15. 11. 2009 Oddelenie vonkajších vzťahov PU uzavrelo prijímanie prihlášok zahraničných študentov na jazykový kurz slovenčiny zahraničných študentov, ktorí prišli v rámci programu ERASMUS študovať na niektorú zo slovenských univerzít.

17. 11. 2009 TJ Slávia Prešovskej univerzity v Prešove a Slovenská asociácia univerzitného športu zorganizovali na pôde PU 9. ročník šachového turnaja akademikov o Putovný pohár dekana Fakulty humanitných a prírodných vied PU.

18. 11. 2009 sa konalo Zasadnutie Komisie pre integráciu identických študijných odborov a oblastí poznania na Prešovskej univerzite v Prešove. Súčasťou programu bolo otvorenie, dôvod menovania a vytýčenie úloh a cieľov komisie.

19. 11. 2009 sa na PBF PU v Prešove konala slávnostná imatrikulácia študentov 1. ročníka. Po slávnostnom sľube si študenti, ktorých je tohto roku 71 v dvoch odboroch – Pravoslávna teológia a Charitatívna a sociálna služba, prevzali diplomy a začlenili sa tak do akademickej obce PBF. Nakoniec sa k študentom prihovoril dekan PBF prof. ThDr. J. Zozuľák, PhD., ktorý povzbudil študentov do štúdia a zaželal im veľa tvorivej akademickej práce.

19. – 20. 11. 2009 prorektorka pre vonkajšie vzťahy a marketing doc. I. Kovalčíková rokovala so zástupcami NIE (National Institute of Education), Singapore o podpise Memoranda o spolupráci s uvedenou vysokoškolskou inštitúciou. Cieľom i obsahom memoranda o spolupráci je príprava spoločného projektu komparatívnej výskumnej spolupráce v oblasti kognitívnej edukácie.

20. 11. 2009 štyria doktorandi (3 FF a 1 GTF) vycestovali na mesačný študijný pobyt na partnerské vysokoškolské inštitúcie v Nórsku. Študijný pobyt je ďalšou akademickej mobilitou v rámci projektu NIL, ktorý je koordinovaný rektorátnym Oddelením pre vonkajšie vzťahy a marketing (úsek medzinárodných programov).

24. 11. 2009 Mgr. Z. Medoňová z oddelenia pre vonkajšie vzťahy PU spolu so študentkou masmediálnych štúdií K. Jahôdkovou vystúpili na celoslovenskom seminári s názvom „Európsky stážista v rámci projektu ERASMUS“.

24. 11. 2009 bola na GTF PU ako súčasť projektu VEGA (1/0604/08) usporiadaná vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou Teologické súvislosti mediálnej problematiky v katechéze. Vo forme komorného stretnutia sa odborníci delili o poznatky z mediálnej oblasti, katechézy, teológie či názory na globalizáciu. Z konferencie bude vydaný zborník s príspevkami účastníkov.

4. 11. 2009 sa na pozvanie ministra školstva SR J. Mikolaja rektor PU prof. R. Matlovič zúčastnil na slávnostnom galavečere pri príležitosti odovzdávania cien v rámci Týždňa vedy a techniky.

5. 11. 2009 rektor PU prof. R. Matlovič navštívil výstavu Bibliotéka a výstavu Centier excellencie na výstavisku Incheby v Bratislave.

6. 11. 2009 sa na pozvanie prezidenta SR I. Gašparoviča rektor PU prof. R. Matlovič zúčastnil na pracovnom rokovaní spolu s ďalšími rektormi univerzít a predsedníctva SAV.

10. – 11. 11. 2009 sa rektor PU prof. R. Matlovič zúčastnil na Dni univerzity v Szegede. Rektor PU a rektor univerzity v Szegede prof. Gábor Szabó podpísali memorandum o spolupráci medzi oboma univerzitami.

12. 11. 2009 bol rektor PU prof. R. Matlovič prítomný na zasadnutí výkonného výboru Slovenskej geografickej spoločnosti pri SAV.

13. 11. 2009 sa rektor PU prof. R. Matlovič zúčastnil na zasadnutí Vedeckej rady UPJŠ v Košiciach.

16. 11. 2009 rektor PU prof. R. Matlovič slávnostne otvoril XIV. ročník medzinárodného turnaja v hádzanej žien pri príležitosti Dňa študentstva.

17. 11. 2009 sa rektor PU prof. R. Matlovič zúčastnil na slávnostnom galavečere pri príležitosti Spomienkového stretnutia k 20. výročiu Nežnej revolúcie v novej budove SND v Bratislave.

25. 11. 2009 sa začala implementácia schváleného projektu medzinárodnej spolupráca IP Erasmus v oblasti manažmentu turizmu. Proektorka pre vonkajšie vzťahy a marketing doc. I. Kovalčíková a zástupcovia Fakulty manažmentu rokovali so zástupcami jednej z partnerských univerzít – University of Graz, Rakúsko. Proektorka PU a proektorka pre zahraničné vzťahy University of Graz analyzovali možnosti ďalšej spolupráce. University of Graz, vysokoškolská inštitúcia s viac ako 400-ročnou históriaou, je vynikajúcim partnerom, ktorý je inšpiráciou hlavne pri tvorbe spoločných študijných programov – Joint Degree. Univerzita v Grazi ich v súčasnosti ponúka vyše desiatky a v rámci EUA je prezentovaná v oblasti internacionalizácie ako jedna z najúspešnejších.

26. 11. 2009 spoločné stretnutie seniorov a juniorov v rámci spolupráce študentov 5. C triedy ESO Euroškoly a študentov Univerzity tretieho veku Prešovskej univerzity v Prešove prinieslo ukážky tradičnej i modernej kuchyne, ľudových tancov šarišského regiónu, moderných maľovaných spoločenských šiat i zamyslenie sa na tému „Generačné problémy“. Návštevníci podujatia mohli ochutnať jedlá starých mám i šikovných mladých gazdiniek.

Študenti v Akademickom senáte

Akademický senát (AS) je zbor zástupcov fakulty, resp. univerzity, volený akademickou obcou. Ako orgán akademickej samosprávy má legislatívne zakotvené rôzne právomoci. Okrem akademického senátu celej univerzity má každá fakulta k dispozícii svoj vlastný senát. V AS sú v určitom pomere zastúpení učitelia a vedeckí pracovníci, študenti a ďalší pracovníci. Pôsobenie senátov Prešovskej univerzity v Prešove nám priblížila Jana Malčíká, bývalá členka študentskej časti akademického senátu Filozofickej fakulty a bývalá podpredsedníčka pre študentskú časť v rámci AS Prešovskej univerzity, ktorá musela minulý rok senát opustiť kvôli bakalárskym štátiniam a nasledujúcim mesiacom, počas ktorých oficiálne nebola študentkou. Podľa Malčickej sú študenti volení na štyri roky, pokiaľ v tom čase neukončia štúdium. Po konci funkčného obdobia sa vyhlasujú doplňujúce voľby. Zastúpenie študentov v senáte predstavuje jednu tretinu z celkového počtu členov. Dôležitosť študentov považuje Malčíká za dosť podstatnú, keďže majú priamy kontakt s vedením fakulty alebo univerzity: „Sme priamo pri vývoji a smerovaní fakulty alebo univerzity a môžeme prispievať k zlepšovaniu prestíže univerzity alebo fakulty. Priamo sa podielame na hlasovaní a rokovaniach o všetkých dôležitých záležitostach. Sme súčasťou vylepšovania prestíže a snažíme sa aj prispievať vlastnými názormi či postrehmi, ktoré by mohli pomáhať ku zvyšovaniu úrovne nasej fakulty či univerzity. Študenti sa môžu na nás obrátiť, ak majú nejaké požiadavky a my sa ich snažíme predložiť na senátoch.“ Za výrazný úspech študentskej časti senátu v poslednom čase považuje Malčíká pozastavenie zvyšovania poplatkov za internát. Domnieva sa, že suma, ktorú študenti v senáte rokovaniami docieľili, je pre väčšinu študentov prijateľná. Informácie o zložení a činnosti jednotlivých senátov je možné nájsť na domovskej webovej stránke Prešovskej univerzity.

Adam Berdár

„V“ ako víťazstvo

Prešovská univerzita má pamätník nežnej revolúcie. Socha v podobe anjela má všetkým študentom, pracovníkom, ale aj návštevníkom univerzitnej pôdy pripomínať pamätný dátum 17. november 1989. Podľa proektora univerzity Petra Kónyu, ktorý Anjela prešovskej slobody 5 dní pred oslavami 20. výročia revolúcie odhalil spolu s primátorom mesta Prešov, by táto socha mala symbolizovať najmä časy, keď neboli samozrejmosťou ani akademické slobody, ani slobody občianske, ani demokracia. „Takisto si myslím, že by študentom mala pripomínať ešte jednu vec, a to, že na začiatku tejto našej dnešnej epochy stáli práve študenti, ktorí mali veľký podiel práve na udalostiach nežnej revolúcie.“ Viac ako trojmetrové dielo v sebe nesie hned' niekoľko znakov, ktoré umelecky stvárajú ideu a myšlienku novembrových udalostí. Súťaž o návrh pamätníka vyhral uznávaný akademický maliar Jaroslav Drotár, ktorý už roky pôsobí práve na Prešovskej univerzite. „Je tam niekoľko vrstiev, ktoré môžu oslovovať diváka, cítiť tam mohutný prúd ľudskej energie, ktorý socha naberá vo svojej hmote smerom zdola nahor. Práve tento plášť má symbolizovať povstanie ľudí za spoločnú vec. Krídla v tvare „V“ zas upriamujú pozornosť na symbol, ktorý bol pred dvomi deťaťami veľmi známy a v sade na námestiah bol aj citelný,“ opisuje svoje dielo J. Drotár. Nápad zhotoviť pamätku Nežnej revolúcie sa však zrodil v hlavách prešovských poslancov, ktorí ešte v predchádzajúcim volebnom období túto myšlienku odklepli a mesto vyhlásilo verejnú zbierku. Tá ale na svojom úcte veľa prostriedkov nenahromadila, a tak sa radnica rozhodla projekt zafinancovať z mestskej pokladnice. Samotný návrh pamätníka Nežnej revolúcie je podľa slov prednosta mestského úradu Jozefa Višňovského oveľa rozsiahlejší. K soche Anjela prešovskej slobody by mala v budúcnosti pribudnúť aj fontána a úplne nové Námestie 17. novembra. „Je to však otázka niekoľkých rokov. Ja len dúfam, že sa mestskí poslanci k návrhu projektu ešte vrátia a schvália ďalšiu investíciu do rekonštrukcie tohto námestíčka,“ vysvetľuje J. Višňovský. Na slávnostnom odhalení pamätníka sa aj napriek chladnému počasiu stretlo mnoho študentov. Námestím pred hlavnou budovou Vysokoškolského areálu sa však druhý novembrový štvrtok namiesto zborového štrngania kľúčov ozýval dupot nôh – mladá generácia si totiž v tento pamätný deň symbolicky zabehla za lepšou budúcnosťou.

Dana Strculová

Veda a výskum na PU

Veda a výskum je nevyhnutnou podmienkou akademickej existencie. Že Prešovská univerzita nie je žiadoucou výnimkou, dokazuje okrem publikáčnych aktivít aj vznik dvoch centier excellentnosti v minulom akademickom roku či zvučné mená, ktoré chodia po chodbách našej alma mater a na vyučovaní nám odvzdávajú svoje vedomosti i skúsenosti. No a práve veda a výskum je téma, o ktorej sme sa rozprávali s prorektorm pre vedu, doktorandské štúdium a akreditáciu, prof. PhDr. Petrom Kónyom, PhD.

V tomto roku skončila komplexná akreditácia. Aj keď sa toto slovné spojenie skloňovalo už mnohokrát, predsa len sa spýtam znova. Ako to je s vedeckou činnosťou na našej univerzite?

Výsledky komplexnej akreditácie v hodnotení vedecko-výskumnnej činnosti našej univerzity sú potešiteľné. Počas celého hodnoteného obdobia, teda za posledných šesť rokov, sme na piatich zo šiestich hodnotených fakult dosiahli celkové hodnotenie B a vyššie, čo sa vyžaduje od univerzitných vysokých škôl. Na druhej strane však komplexná akreditácia odkryla aj niektoré nedostatky, týkajúce sa najmä atomizácie výskumu. Rovnaké oblasti výskumu a rovnaké či veľmi príbuzné vedné odbory sa pestujú na viacerých fakultách univerzity. To spôsobuje trieštenie tvorivých sôl a neumožňuje nám dosahovať výsledky adekvátnie tvorivému výskumnému potenciálu univerzity. Z toho dôvodu sa vedenie začalo týmto problémom zaoberať a hľadá jeho optimálne riešenie.

Znamená to teda, že s úrovňou a kvalitou vedeckej práce na našej univerzite môžeme byť spokojní?

To určite nie. Aj tu sú viaceré nedostatky a problémy.

O aké problémy ide?

Pozastavím sa len pri dvoch nosných súčastiach vedecko-výskumných aktivít: grantových výskumných projektach a publikačnej činnosti, ktorá je v našich podmienkach hlavným výstupom vedeckého výskumu. Tieto dve aktivity sú zároveň hlavnými východiskami pri tvorbe rozpočtu, resp. narátavaní dotácie zo štátneho rozpočtu z kapitoly vedy, ktorá bude v budúcom roku tvoriť už 40 % rozpočtu univerzity. Naším dlhodobým problémom je stále pomerne nízka účasť na grantových výskumných projektoch, ako aj jednostranné zameranie na nízko financované projekty grantovej agentúry VEGA a KEGA. Negatívne dôsledky sa ukázali v priebehu tohto roku, keď väčšina schválených projektov agentúry VEGA nebola pre krízu určená na financovanie. Podobne ako projekty aplikovaného výskumu. Najcitolnejšie však pocitujueme takmer úplnú absenciu medzinárodných a zahraničných výskumných projektov 6. a 7. rámcového programu EÚ. Naše pracoviská by mali pružnejšie reagovať na transformáciu niektorých grantových schém na aplikovaný výskum pre výrobnú prax, čo je ale v podmienkach našich odborov ľažie. Príklady z FHPV však ukazujú, že nie nemožné.

Čo teda plánujete urobiť preto, aby to možné bolo?

Niečo už robíme, hlavne sa snažíme pozitívne stimulo-

vať podávanie kvalitných výskumných projektov z náročných grantových schém a publikovanie vedeckých prác v karentovaných časopisoch, a to formou odmeny alebo osobného príplatku, ktoré pán rektor vypláca zo zvláštneho fondu konkurencieschopnosti univerzity. Bude potrebné jednak hľadať ďalšie formy pozitívnej stimulácie našich tvorivých zamestnancov, jednak aj zmapovať a analyzovať situáciu v oblasti vedy a výskumu až na úroveň katedier a ich členov a na základe zistených skutočností hľadať ďalšie riešenia. V súčasnosti už ani v oblasti vedy nie je možné, aby časť zamestnancov podávala dlhodobo nadpriemerný výkon a časť sa zasa dlhodobo nezúčastňovala na tejto nosnej činnosti univerzity. Do riešenia kvalitných vedecko-výskumných projektov by mali byť zapojení všetci tvoriví pracovníci univerzity, pritom docenti a profesori ako zodpovední riešitelia, teda nositelia projektov.

Ako je to s publikačnou činnosťou?

V publikačnej činnosti je naša univerzita relatívne silná, každoročne rastie objem kľúčových kategórií publikácií i ich počet v rámci jednotlivých kategórií. Nerastie však tak rýchlo, ako sa zvyšuje ich význam pre financovanie a hodnotenie univerzity. Na myslí mám predovšetkým dve kategórie. Jednou sú vedecké monografie, kde sme na tom pomerne dobre, aj keď by to mohlo byť lepšie, najmä v kategórii monografií, vydaných v zahraničných vydavateľstvách. Tou druhou kategóriou, kde je nás výkon stále nedostačujúci, sú vedecké práce publikované v tzv. karentovaných časopisoch, teda vedeckých periodikách, evidovaných v medzinárodných databázach. Ukazuje sa, že tieto sú nesmierne dôležité nielen z už spomínaných dôvodov, ale aj pre úspešnosť pri uchádzaní sa o rôzne projekty, najmä v zahraničí.

Ako hodnotíte doktoranské štúdium? Aké zmeny zasiahli alebo možno ešte zasiahnu do tretieho stupňa vysokoškolského štúdia?

Predovšetkým sa v tomto akademickom roku výrazne zvýšil počet študentov v prvom ročníku doktoranského štúdia v dennej aj externej forme. V dennej forme máme na univerzite 75 nových doktoranských miest, čo je počet prevyšujúci počet všetkých doktorandov spred niekoľkých rokov. Časť týchto miest bola vytvorená z vlastných prostriedkov univerzity a z výskumných grantov. Ďalšie zmeny vyplynú z nového študijného poriadku univerzity, ktorý je v platnosti od minulého akademického roka a na jednej strane výrazne zdôrazňuje doktoranské štúdium a na strane druhej kladie väčší dôraz na tvorivú výskumnú činnosť doktorandov. Viacero zmien priniesli aj výsledky komplexnej akreditácie, a to tak v podobe väčšieho počtu doktoranských študijných programov na univerzite, ako aj štvorročnej standardnej dĺžky štúdia. Tá sa týka všetkých študijných programov s výnimkou troch pedagogických odborov a umožní študentom lepšie si naplánovať štúdium, pobudnúť aspoň semester na zahraničných univerzitách a získať viac času na napísanie kvalitnej dizertačnej práce.

Zhovárala sa Dana Strculová.

Galerie WWG.CZ

Foto: © Vladimír LAMMER

Zo zákulia našich životov 20 rokov po

Zatiaľ čo celý svet polemizuje nad 21. decembrom 2012, v Európe sme uplynulé dni venovali svoju pozornosť úplne inej matematike. Aj bez prorocťa mayskej kultúry presne pred dvadsiatimi rokmi spadla ľažká železná opona a Ľudstvo postkomunistických krajín už nezostalo tým, ktoré sme kedysi poznali.

„Bol som študentom piateho ročníka Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a na novembrových udalostiach som sa zúčastňoval veľmi aktívne,“ spomína rektor Prešovskej univerzity René Matlovič. „Počnúc prvou manifestáciou v pondelok 20. novembra na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave a potom aj na rôznych iných podujatiach či diskusiách tak na pôde fakulty, ako aj na námestiach.“ Na spomienky z čias spred novembrových udalostí sme sa opýtali aj ďalšieho zástupcu Prešovskej univerzity. Prorektor Peter Kónya bol v roku 1989 študentom Filozofickej fakulty v Prešove, ktorá ešte vtedy patrila ku košickej Univerzite Pavla Jozefa Šafárika: „Pred rokom 1989 ovládala život na univerzite

ideológia. Súčasťou každej vtedajšej univerzity alebo vysokej školy bol aj Ústav marxizmu-leninizmu. Ten zabezpečoval celý rad povinných predmetov, ako boli napr. vedecký ateizmus, vedecký komunizmus, politická ekonómia, marxisticko-leninská filozofia a dejiny medzinárodného robotníckeho hnutia a KSČ, z ktorých mali študenti skúšky aj štátnicu.“ To bola na študentov iste veľmi veľká záťaž, no svoje si odtrpeli aj učitelia. Zväz československo-sovietskeho priateľstva, ideovo-politicke vzdelávanie, rôzne zasadnutia, školenia a ďalšie schôdzky im uberali z času, ktorý mohli využiť na vzdelávanie sa vo svojom odbore alebo výskumnú prácu. „Nehovoriac o tom, že celý vysokoškolský život vôbec bol zideologizovaný a spolitizovaný, bez akademických slobôd, či aspoň práva na slobodu prejavu a názoru.“

Ruku k dielu Nežnej revolúcie významným spôsobom priložil aj ďalší bývalý študent prešovskej Filozofickej fakulty, súčasný riaditeľ Štátneho divadla v Košiciach, Peter Himič: „Neviem, či som urobil niečo až také výnimcočné, vtedy som z radov vyčnieval asi

len tým, že som bol najhlučnejší. Ale my sme to pred dvadsiatimi rokmi nevnímali tak, ako sa na to ľudia pozerajú dnes. Nevedeli sme, že naša revolúcia naozaj niečo zmení, nevedeli sme, že naše protesty na námestiach sa zapísia do dejín.“ A stalo sa, po prvej manifestácii v pražských uliciach 17. novembra 1989 sa začala rodiať nová republika. Priamo v epicentre diania bol aj prvý podpredseda vlády Česko-Slovenska Ján Čarnogurský, ktorý pri príležitosti osláv Nežnej revolúcie navštívil Prešovskú univerzitu. „Začiatky revolúcie som prežíval vo väzení, pretože ma prepustili až 25. novembra. Potom som však išiel veľmi rýchlo hore, ak sa to dá tak povedať.“ (smiech). „Na druhý deň po prepustení som „rečnil“ na bratislavskom námestí, na treći deň som bol už členom delegácie opozície na čele s Václavom Havlom, ktorá rokovala s predsedom federálnej vlády Adamcom o prevzatí a odovzdaní moci. No a o dva týždne od prepustenia z väzenia som zložil slub ako prvý podpredseda federálnej vlády.“

Dnes od týchto pamätných udalostí uplynulo už veľa času. Dve

desaťročia po revolúciu priniesli mnoho zmien v krajine, ale aj na univerzitnej pôde. „Tie zmeny boli markantné, pretože prešovské pracoviská poli povestné práve veľmi silným ideologickej vplyvom,“ vysvetluje rektor Prešovskej univerzity René Matlovič. „Nakoniec, tu pôsobila jediná katedra vedeckého ateizmu v celom Československu. Revitalizácia religiózneho života, ktorá tu nastala po roku 1989, je úchvatná a dnes sme ekumenickým spoločenstvom. Máme dve teologické fakulty a tešíme sa zo slobody aj výhry. Ja si myslím, že situácia sa zmenila dramaticky, aj keď tu stále pretrvávajú riziká. No je to už len otázka času, keď sa nám podarí vyrovnať sa s touto postkomunistickou situáciou a univerzita bude mať charakter adekvátny svojej civilizačnej príslušnosti.“ Na niektoré zmeny, ktoré priniesla kapitalistická spoločnosť, však majú ľudia aj ľažké srdce. Nadšenie z demokracie upadlo a staršia generácia spomína na časy, keď Slováci mali pevné sociálne istoty. „Áno, tie tu naozaj boli, ale cena za ne bola až príliš vysoká. Počet obetí komunistických režimov je nakoniec vyšší, ako bol počet obeť druhej svetovej vojny. Takže ja

si myslím, že to bol so sociálnymi istotami alebo bez nich aj tak zločinecký režim,“ dodáva.

Ako vníma situáciu prevratu v revolučnom roku 1989 mladá generácia, nám prezradil 21-ročný študent Prešovskej univerzity Adam: „Nežnú revolúciu som zažil ako ročný, v kočíku som štrngal detskými kľúčmi. Neskôr som sa dozvedel, aký obrovský význam to moje štrnganie malo, zistil som, že som sa stal účastníkom najvýznamnejšieho medzníka moderných dejín našej krajiny. Pár rokov na to ale prišlo rozčarovanie. To bolo vtedy, keď som pochopil, že celá „revolúcia“ by sa nikdy nebola odohrala, ak by si to nepriali vysoké kruhy predstaviteľov bývalého režimu. Dôkazom toho je okrem iného politická a ekonomická situácia dnes. Preto má podľa mňa Nežná význam ako symbol slobody, ktorým sa stala, a nie ako revolučný akt. Ktorým nebola.“ Podľa bývalého prvého podpredsedu federálnej vlády Jána Čarnogurského je však úplne zbytočné polemizovať a situáciu novembrových udalostí hodnotiť inak, aká bola naozaj. „Je zbytočné po dvadsiatich rokoch hodnotiť, prečo sme na komunistov neboli tvrdší. Lebo nebol po-

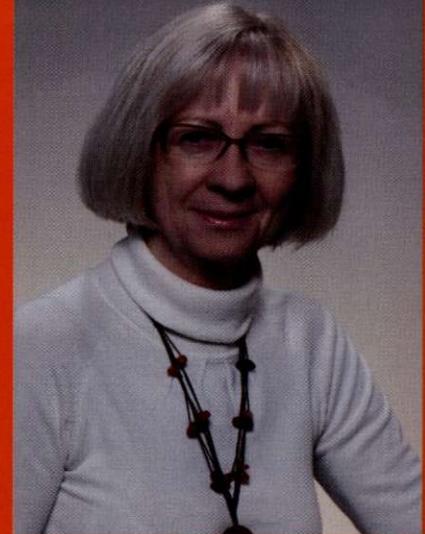
mer sú taký, aby sme tvrdší byť mohli. Verme tomu, že dohody, ktoré boli uzavreté vtedy medzi komunistami a nekomunistami, obidve strany uzatvárali pri najlepšom vedomí svojich možností a všeobecne aj riešenia, ktoré boli dobré pre vtedajšiu situáciu a pre republiku. Je naivné teraz sa to snažiť zmeniť.“

„Keď počúvam tie reči: „To ste chceli? O toto vám išlo?“ alebo že sme boli zneužití študenti... Áno, to sme chceli, aj keď s problémami, pretože vtedy sme si nemysleli, že budú také veľké. Ale sloboda nie je len to, že každý si môže povedať to, čo chce, ale aj zodpovednosť,“ hodnotí situáciu Peter Himič. „Sloboda sa týka zodpovednosti voči celku, ale aj zodpovednosti individuálnej. Dnes by som povedal, že zažívame krízu etiky. Vládne nám priemernosť a ľudia rezignujú na akúkoľvek snahu niečo zmeniť alebo zapracovať na sebe, niečo dokázať či mať ambície. Toto je, bohužiaľ, príznačné pre našu dobu a v tom je tá zmena krutá, ale napriek tomu nevyhnutná a nezvratná.“

Dana Strculová

Priestor východného Slovenska je mi blízky

Rodový stereotyp sa odráža v známej formulácii, že „v mäpách sa vyznajú muži“. Vy ste prvá slovenská profesorka geografických vied. Ako si vás geografia našla?

Geografia si ma našla už na gymnáziu v Gelnici. Mala som vynikajúceho stredoškolského profesora Ondreja Špirku, ktorý študoval na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave. Bol to mimoriadny človek, výborný pedagóg s hlbokými znalosťami a vedomosťami. Pripravoval nám terénne cvičenia v rôznych regiónoch východného Slovenska a naučil nás milovať geografiu. Štúdium na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave u prof. RNDr. Michala Lukniša, DrSc., rozvinulo moje geografické myšlenie, vedomosti a poznatky na vysokú úroveň. Prof. Lukniš vybudoval základy modernej slovenskej geografie a svojou pracovitosťou, brilantným myšlením a ľudskými vlastnosťami bol pre nás študentov nielen skvelým učiteľom, ale aj vzorom morálky a medziľudských vzťahov. Viem, že najväčšiu zásluhu na mojej úspešnej ceste za geografiu má práve môj výnimočný učiteľ z vysokej školy prof. Lukniš.

Vo svojej vedeckej i pedagogickej činnosti sa zameriavate na problematiku fyzickej geografie a geoekológie. Na rozdiel napríklad od kultúrnej alebo humánej geografie sa teda asi nezaobráte relatívne premenlivými fenoménmi, ale skúmate dlhodobé procesy a javy realizujúce sa v krajinе. Nazeráte pri svojej

práci vlastne do starobylého príbehu Zeme?

Každý geograf musí poznať „starobylý príbeh Zeme“ bez rozdielu špecializácie. Zem je domovom človeka a nijaký iný domov nemáme, preto by sme ju mali poznať dokonale a využívať jej danosti a bohatstvo primerane. V tejto súvislosti si dovolím uviesť citát D. Štúra z práce Geologicko-geografická osnova polohopisu Slovens-

nym príkladom by mohla byť napríklad víchríca v Tatrách.

Závisí to od toho, aký je to človek a aké hodnoty vyznáva. Konzumenti nehľadia na prírodné procesy prebiehajúce v krajinе. Snažia sa krajinu využívať maximálne, nad hranicu jej únosnosti.

Dedičstvo našich otcov by sme mali zachovať a ich životnú filozofiu smerujúcu k súladu človeka s krajinou odovzdať budúcim generáciám.

ska: „Známe je, že iba ten gazda, ktorý svoj majetok dobre pozná, pri zvyčajnom behu udalostí môže šťastivo, s prospechom a úžitkom hospodáriť. Každý kút podľa jeho polohy a povahy a podľa skúseností svojich predkov ocení, obhospodári a využije. Všetky tieto vlastnosti, vedomosti a obozretnosť jednotlivca má mať a musí mať aj celý národ ako morálna osobnosť, keď chce s prospechom hospodáriť.“

Vnímate ako geografka rozpor medzi tým, ako sa na krajinu a priestor pozera človek, a tým, čo je z istého hľadiska pre procesy v krajinе prirodzené? Exemplár-

Geografia ako vedecká disciplína je jednou z najstarších disciplín a vznikla vlastne celkom prirodzene ako potreba človeka skúmať prostredie, ktoré ho obklopuje. Mnoho vašich štúdií sa týka priestoru východného Slovenska. Ako by ste charakterizovali tento priestor?

Som východniarka a priestor východného Slovenska je mi blízky. Považujem ho za výnimočný a vzácný. Je to územie s pestrou a veľmi krásnou krajinnou štruktúrou. Nachádza sa na styku Východopanónskej panvy, Západných a Východných Karpát. Charakterizuje ho mimoriadne rozpätie nadmorskej výšky, pestrosť georeliéfu, bohatstvo minerálnych vôd, značný výskyt nerastných surovín, ktoré majú dnes sice skôr iba mineralogický význam, ale v stredoveku zohrali v tomto priestore dôležitú úlohu a ich ťažba vo veľkej miere ovplyvnila štruktúru a vývoj územia zo všetkých stránok. Východné Slovensko je multikultúrne, práve preto má špecifický charakter. Z 18 Mestských pamiatkových rezervácií Slovenska sa 8 nachádza v regióne východného Slovenska a niektoré z nich sú významné aj v európskom kontexte, napr. Spišská Kapitula.

Pochádza z východného Slovenska. Študovala na UK v Bratislave, no napriek ponúkaným možnostiam sa do východoslovenského regiónu vrátila. Na univerzite pôsobí od roku 1966. Zaoberá sa problematikou geoekologickej štruktúry krajiny, geoekologickej stability a fyzickogeografickou analýzou. Je prvou profesorkou geografických vied na Slovensku.

Eva Michaeli.

J. Sádlo definuje krajinu ako niečo, prečo lezieme na rozhladňu. Hovorí sa, že tak, ako existuje láska na prvý pohľad medzi dvoma osobami, existuje aj láska na prvý pohľad medzi človekom a miestom. Zažili ste ju?

Áno, zažila. Mám rada región Spiša, v ktorom som sa narodila a získala stredoškolské vzdelanie. Na gymnáziu v Gelnici pôsobili aj takí stredoškolskí profesori, ktorí študovali na Sorbonne. Po ukončení štúdia na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave napriek možnostiam zostať pracovať v hlavnom meste som sa do rodného kraja vrátila.

V rámci kultúrnej geografie sa konštatuje, že krajina je zrkadlom dobových kultúrnych hodnôt. Rusi i Indovia majú krajinu matku, Nemci majú svoj

Vaterland. Ako v tomto kontexte čitate slovenskú krajinu?

Slovensko vnímam ako malú, ale kultúrnym dedičstvom a prírodnými krásami veľkú krajinu, bohužiaľ, na okraji strednej Európy s nerozvinutou dopravnou infraštruktúrou. Každá krajina odráža kultúrne dedičstvo a jej fyziognómia i štruktúra vyjadruje úroveň vývoja spoločnosti v tej-ktorej historickej etape. Slovensko najmä po vstupe do EÚ sa viac hlási k vyznávaniu iných, pre našu kultúru cudzích hodnôt, čo nepovažujem za správny smer. Dedičstvo našich otcov by sme mali zachovať a ich životnú filozofiu smerujúcú k súladu človeka s krajinou odovzdať budúcim generáciám.

Ráz stredoeurópskej krajiny a jej krásu vznikali intenzívnym využívaním, avšak to, čo bolo pekné a užitočné, nestalo v protiklade. Český geológ Václav Cílek hovorí, že keď sa pozerá na dnešnú krajinu, zdá sa mu, že hlavným úsilím ľudí je, aby boli autá šťastné a domy plné. Ako vnímate vy premenu slovenskej krajiny v posledných desaťročiach?

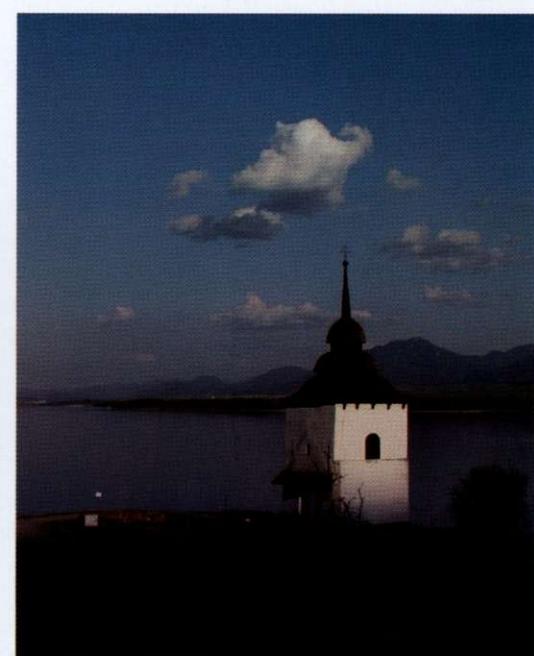
Autá šťastné a domy plné, výstižná formulácia. Konzumná spoločnosť je do určitej miery výsledkom globalizačných trendov vo svete a úzko súvisí s popretím tradícií. Tento trend nenastúpil u nás po roku 1989, ale omnoho

skôr, už za socializmu, hoci v trame innej forme či orientácií. Krajina Slovenska sa výrazne zmenila už po roku 1950, ale tiež za ostatných 20 rokov. V oblasti využitia zeme v polnohospodárskej krajine možno dnes konštatovať akési jej spustnutie, ktoré v rýdzom vedeckom, krajinnoekologickom slova zmysle nemožno považovať za negatívny jav, lebo takto sa zvýšila ekologická stabilita krajiny a postupne sa zveľaďuje aj jej poloprirodňá štruktúra, samozrejme, nie vo všetkých regiónoch Slovenska. Ide najmä o podhorské oblasti na našom území. Omnoho horšia je situácia v oblasti medziľudských vzťahov. Chýba úcta a pokora, úprimnosť a láskavosť, úcta k vzdelaniu, úcta k starým ľuďom a podobne. Prevažuje chamtivosť, neprajnosť, mamonárstvo, vzrastá kriminalita. Dochádza k celkovej devalvácii duševných hodnôt a vlastnosti človeka, tvorca kultúrnych hodnôt v krajine.

Akej problematike sa venujete aktuálne?

Environmentálnym záťažiam a zmenám krajinnej štruktúry vo vybraných regiónoch Slovenska za ostatných 50 – 60 rokov.

Zhovárala sa Martina Ivanová.

Vedecká konferencia o bl. biskupovi V. Hopkovi

Na Gréckokatolíckej teologickej fakulte PU sa 15. októbra 2009 uskutočnila vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou o blahoslavenom biskupovi Vasiľovi Hopkovi so zameraním na jeho životný úsek od biskupskej vysviacky v roku 1947 do roku 1968. Zorganizovala ju Katedra systematickej teólogie tejto fakulty v rámci projektu VEGA na tému Reflexia jednoty v diele a pôsobení blahoslaveného biskupa Vasiľa Hopka (1904 - 1976) v kontexte eurointegračného procesu pod vedením vedúceho katedry a projektu prof. ThDr. V. Boháča, PhD. K účastníkom konferencie sa prihovorila prorektorka pre rozvoj, informatizáciu a hodnotenie kvality PU doc. Ing. J. Burgerová, PhD., ktorá tlmočila pozdrav rektora PU prof. RNDr. R. Matloviča, PhD. Protosynkel Prešovskej archieparchie ThDr. M. Mojzeš, PhD., odovzdal prítomným pozdrav prešovského arcibiskupa a metropolitu Jána Babjaka, SJ, veľkého kancelára fakulty, ktorý bol v tom čase na archieparchiálnej púti vo Svätej Zemi. Dekan GTF PU prof. ThDr. P. Štúrak, PhD., prečítal pozdravný list emeritného prešovského biskupa Jána Hirku. Vo svojej prednáške sa potom venoval historickému pochľadu na bl. biskupa Vasiľa Hopka v súradničiach času a doby. Doc. ThDr. PaedDr. A. Slodička, PhD., si všimol dogmatický aspekt jeho teologického myšlenia. JCDr. F. Čitbaj, PhD., hovoril o umlčanej Gréckokatolíckej cirkvi v právnych dokumentoch komunistického štátu. PaedDr. F. Dancák sa zameral na Eucharistiu v živote bl. biskupa V. Hopka a ThDr. L. Petrík, PhD., na jeho publikáčnu činnosť v kontexte homiletickej činnosti. Prof. PhDr. J. Dudášová, CSc., poukázala na miesto staroslovienčiny v rodine slovanských jazykov. Doc. PhDr. P. Dancák, PhD., predostrel jeho aktivity pri obnove Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku v roku 1968 a prof. ThDr. V. Boháč, PhD., jeho archijeratikon. PhDr. J. Varchol a PhDr. N. Varcholová predstavili tradičnú duchovnú kultúru v jeho rodnej obci Hrabské. ThDr. PaedDr. M. Slodičková, PhD., sa zaoberala liturgickým aspektom jeho duchovnosti. Prednáška ThDr. P. Borzu, PhD., bola o zatknutí, vyšetrovaní a súdnom procese bl. V. Hopka. Jeho pôsobeniu v krížskom seminári a na bohosloveckej fakulte v Prešove sa vo svojom príspevku venovala Mgr. M. Diheneščíková. ThDr. PaedDr. Ing. F. Kubík, PhD.. zmapoval účasť bl. V. Hopka na spoločných biskupských poradách biskupov Československej republiky v rokoch 1947 - 1949. Zaujímavé temy predostreli aj hostia z Poľska a Maďarska. Diskusia okrem iného poukázala na skutočnosť, že konferencia bola aktuálna práve vo vzťahu k životu miestnej cirkvi. Ako pozitívum je potrebné vyzdvihnúť aj to, že na nej bol už k dispozícii zborník z jej prednášok.

Lubomír Petrík

Na prezentácii škôl nechýbala ani Prešovská univerzita

Otom, že študenti radi prezentujú svoje práce a úspechy niet pochýb. My sme zablúdili na výstavu, ktorá im dala tohto priestoru až-až. Tretí ročník výstavy s názvom Pro Educo bol otvorený 25. novembra 2009 v priestoroch Domu techniky v Košiciach pod záštitou podpredsedu vlády a ministra školstva Slovenskej republiky Jána Mikolaja. Táto výstava sa tradične koná posledný novembrový týždeň. Na svoje tu mohli prísť takmer všetci, či už žiaci základných, alebo stredných škôl, no aj samotní absolventi vysokých škôl. Ktokoľvek, kto mal záujem. Čím sa líšila táto výstava od tých bežných? No minimálne tým, že bola skutočne širokospektrálna. Každý stánok sa prezentoval niečím iným a chcel osloviť tým, čo je jeho dominantou. A tak sme sa stali svedkami toho, že na jednom mieste sa vyrábali rôzne darčekové predmety, inde sa maľovalo alebo sa premietali prezentácie. Na tejto vydarenej akcii nechýbala ani Prešovská univerzita v Prešove. Tá okrem množstva informácií ponúkala aj rôzne spomienkové predmety s logom našej školy. Opýtali sme sa účastníkov, ako vnímajú záujem o našu školu. „Záujem určite je, každý si tu nájde svoje, športovci hľadajú informácie o Fakulte športu, dokonca sme tu mali aj záujemcov o štúdium religionistiky. Prišla aj pani, ktorá mala záujem o štúdium na našej vysokej škole, konkrétnie sa zaujímalu o celoživotné vzdelávanie. Samozrejme, že nechýba veľký záujem o Fakultu manažmentu, Filozofickú fakultu, konkrétnie študenti pýtajúci sa na psychológiu, andragogiku, tlmočníctvo a prekladateľstvo. Je však ľažké to zhodnotiť po hodinke času, čo sme tu,“ zhodnotila Mária Mihaliková z Unipocentra. Nedalo nám neopýtať sa na konkurenčiu, či je tu badateľný nejaký boj o študenta. „Vieme, že je tu viac univerzít, ako to bolo rok predtým. Sú tu univerzity z Nitry či zo Žiliny, takže záujem je celoslovenský, tak uvidíme,“ prezradila zástupkyňa Unipocentra. Samotní organizátori boli nadšení z množstva študentov a návštěvníkov, ktorí tento rok výstavu Pro Educo navštívili. „Myslím si, že je to dobre hlavne pre tých, ktorým sa nechce chodiť na deň otvorených dverí do každej školy a tu to majú vlastne pod jednou strechou. Stredné školy, vysoké školy, univerzity, zamestnávateľov, majú to všetko na jednom mieste a nemusia obehnúť celé Slovensko,“ skonštatovala jedna z organizátoriek Kristína Koniarová. Súčasťou výstavy bolo aj diskusné fórum zamerané na oblasť transferu technológií. Organizovala ho Technická univerzita v Košiciach a išlo o stretnutie pracovníkov univerzity s predstaviteľmi samosprávy a miestneho priemyslu.

Ivana Bajerová

Germanisti v Nemecku

Začiatkom letných prázdnin sa študenti germanistiky 2. až 5. ročníka zúčastnili na dvojtýždňovom študijnom pobytu v Nemecku v sprívode doktorky PhDr. Marion Bujňákové, CSc., a lektora DAAD Mag. Christiana Irsfelda. Navštívili sme viaceré nemecké mestá a inštitúcie. Jednou z našich prvých zastávok bolo mesto Gerolstein, kde nás na mestskej radnici privítalo mestské zastupiteľstvo a v krátkej prezentácii nám predstavilo svoje mesto a okres Daun, do ktorého mesto Gerolstein patrí. Ďalej sme navštívili prírodovedecko-geologické múzeum a továreň Gerolsteinské studne, spracúvajúce prírodnú minerálnu vodu z prameňa, ktorý vyviera v tomto meste. Niekoľko dní sme strávili i vo významnom historickom meste Trier. Boli sme hostami v mestskom archíve, v ktorom sa nachádzajú vzácné knihy pochádzajúce už z 10. storočia, a múzeum. Veľký dojem v nás zanechal Kostol Panny Márie a prekrásna Katedrála sv. Petra, ktorej základy pochádzajú ešte z obdobia starovekého Ríma. Najviac sme sa však tešili na niekoľkodňovú návštevu Univerzity v Trieri, kde sme mali možnosť zúčastiť sa na prednáškach, a tým porovnať výučbu v Nemecku a na Slovensku. Taktiež sme sa podieľali v spolupráci s vedením Katedry germanistiky Univerzity v Trieri na príprave celodenného prednáškového cyklu Grenzgängereien 2, kde sa prezentovala práca a výskum profesorov a študentov. Okrem toho sme navštívili i historické pamiatky ako Bertrada Burg v dedinke Mürlenbach, Reichsburg v meste Kochem, zámok v romantickom Heidelbergu, ale i Jazykovedný ústav nemeckého jazyka v Mannheime, z ktorých sme si odnesli mnoho nových poznatkov. Chceli by sme sa podčakovať za podporu a pomoc vyučujúcim z Inštitútu germanistiky a DAAD (Nemeckej akademickej výmennej službe), pod záštitou ktorých bolo možné tento študentských pobyt zorganizovať.

Ivan Ištok

Škôlkari na univerzite

Aj na Katedre fyzioterapie Fakulty zdravotníctva PU sa čas od času naruší rutinná výučba a zavanie čerstvý vánok inovácie. Spomínaným osviežením boli najmladší klienti, deti z materskej školy, ktoré k prvákom v magisterskom štúdiu zavítali dva týždne po sebe počas stredajších klinických cvičení. Umožnili im tak aplikovať teoretické vedomosti z pediatrickej fyzioterapie a svojím spôsobom i pedagogický prístup v praxi. Komplexná fyzioterapeutická starostlivosť bola poskytnutá nielen deťom v predškolskom veku, ale aj ich pedagógom. Štebotávky kŕdeľ farebných zimných bundičiek sa spočiatku ostýchavo rozhlíadal naokolo, netrvalo to však dlho, deti sa osmelili a krásne spolupracovali. Rehabilitačnému cvičeniu predchádzala jemná masáž, ktorá svaly uvoľnila a zahriala. Potom už nasledovala terapia, ktorá rozžiarila detské oči najviac. V priestoroch fakultnej telocvične si deti pri rozprávke o zajačikovi precvičili správne držanie tela, ako aj správne dýchanie. Striedaním polôh si tak rozdýchali celé plúca. Hravou formou a napodobňovaním zvieratiek sa prejavilo viacero z deficitov kostrovosvalového aparátu. Zvolený spôsob terapie poodhalil ich vzťah k športu, ako aj to, či sú deti k tomu doma vedené. Niektoré len s ťažkosťami zaujali požadovanú polohu a nedokázali v nej zotrvať. Tento poznatok poukazuje aj na medzery v pohybovej pamäti.

Je pozoruhodné, koľko toho cielene organizované hranie prezradí. Plazenie sa poukazuje na skrížený pohybový vzorec a na to, či vo vývine neboli niektoré fyziologické fázy vyniechané. Spôsob, akým sa deti správajú na rebrinách, svedčí zase o ich obratnosti a balančných schopnostiach. Už vo veku 4 až 5 rokov je evidentný nedostatok pohybu mladej generácie, ako aj fakt, že sa rodičia o ne viac strachujú a pri pohľade von z okna ich veru na preliezačkach naozaj neuvidíme. Vo finále pohybovej terapie prišli na rad fitlopty, overballly (špeciálne lopty určené na cvičenie), paličky a trampolína, čo privádzalo najmenších do vytrženia. Po dvoch hodinách intenzívneho fyzioterapeutického programu sa vyskákaní a unavení škôlkari a ich zrelaxované učiteľky mohli zase venovať svojím ďalším povinnostiam.

Budúci magistri fyzioterapie takúto zmenu a príležitosť overiť si nadobudnuté vedomosti i na takejto klientele rovnako uvítali. No po absolvovaní tohto klinického cvičenia je na mieste vzdať hold pedagógom. Zvládnuť skupinu s toľkou životnou energiou a dosiahnuť pri tom žiadaný terapeutický efekt dá naozaj zabrať!

Anna Jalčoviková

Deň otvorených dverí na Katedre UZS FZ PU

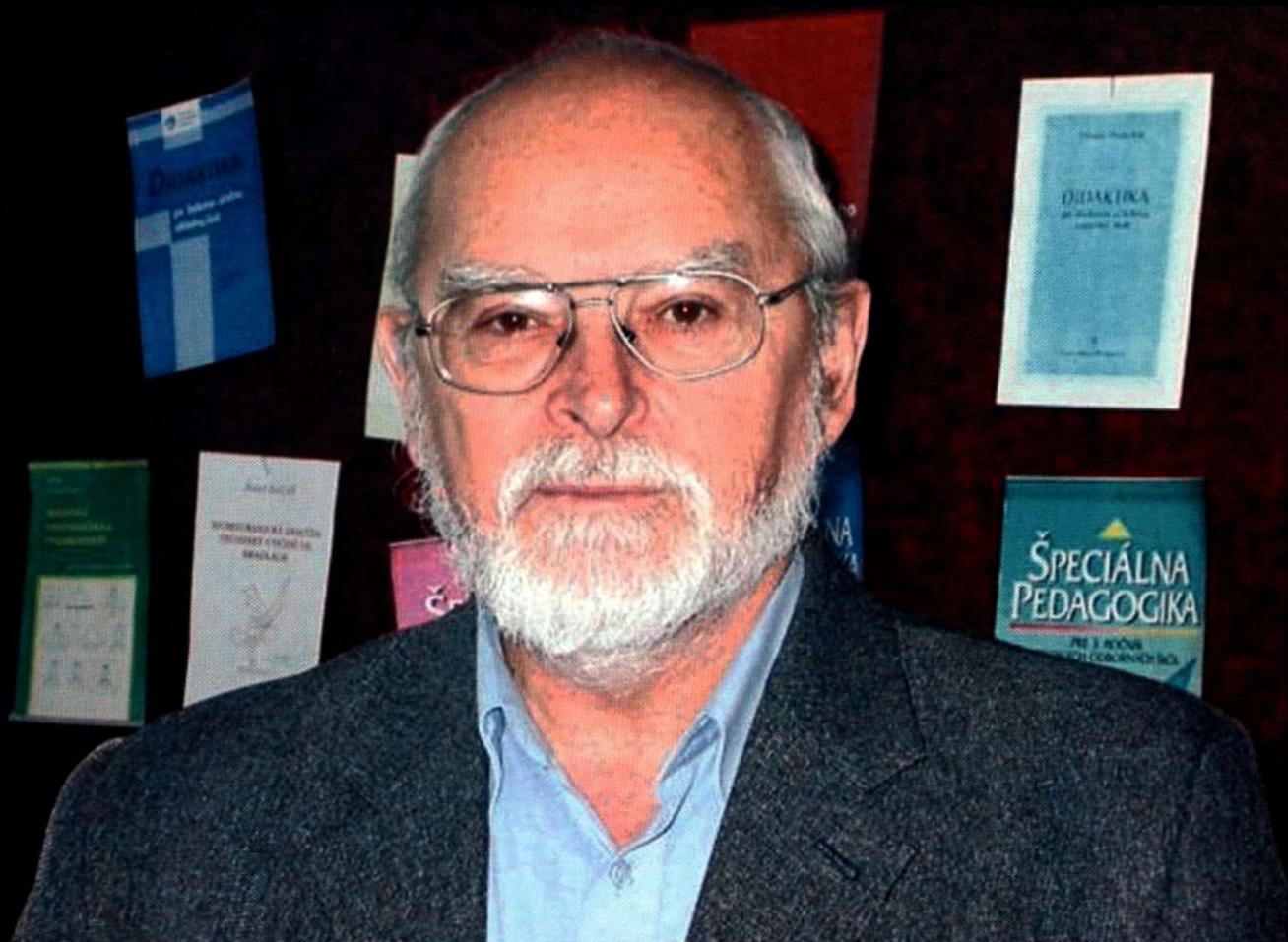
Dňa 2. novembra 2009 sa na Katedre UZS FZ PU uskutočnil Deň otvorených dverí. Pre študentov maturitného ročníka súkromného gymnázia v Prešove a študentov Strednej zdravotníckej školy v Prešove sme pripravili bohatý program. O študijnom programe v odbore zdravotnícky záchranár a prijímacom konaní ich informovala vedúca katedry PhDr. Beáta Kollárová, PhD. Nechýbali prezentácie študentov tretieho ročníka, v ktorých predstavili svoje skúsenosti z ERASMUS stáží na záchranných zdravotných staniciach v Hradci Králové a v Kladne a zo súťaží, ktoré absolvovali Ostrave a v Rokytniciach. Nechýbali ukážky vyučovacích aktivít: nácvik kardiopulmonálnej resuscitácie (kriesenia srdca a dýchania z úst do úst) na sofistikovanej figuríne, ktorú nám na tento deň poskytol Hasičský záchranný zbor SR v Prešove, ktorý prezentoval Bc. Ľubomír Toďor, ukážky z resuscitácie dieťaťa, prvej pomoci v rôznych situáciach, napr. pri obstrukcii dýchacích ciest cudzím telesom s Charliem – figurínou pri Heimlichovom manévre. V ďalšej časti sme im umožnili prezrieť si ambulanciu RLP Falck, zachranná, a. s., jej vybavenie, vrátane pomôcok na záchrannu života, ktoré sa používajú v prednemocničnej neodkladnej záchrannej starostlivosti, vozidlo hasičského záchranného zboru, obliečť si oblek na ochranu pred sálavým teplom a ďalšie príslušenstvo, ktoré používajú požiarnici pri záchrane ranených a hasení požiarov. Deň otvorených dverí sa určite vydaril, aj keď bolo chladné a sychravé počasie, ale už dnes rozmyšľame o tom, čím prekvapíme záujemcov o náš odbor v budúcom akademickom roku.

PhDr. Daniela Rybárová,
PhDr. Beáta Kollárová,
PhD., PhDr. Ivana Argayová
FZ PU katedra UZS

Konferencia Kňazi kňazom v Prešove

Gréckokatolícki kňazi prežili v rámci Roka kňazov dva hodnotné dni na vedeckej konferencii s medzinárodnou účasťou pod názvom Kňazi kňazom, ktorej cieľom bol ich dialóg v prospech prehĺbenia kňazskej identity. Uskutočnila sa v dňoch 10. a 11. novembra 2009 a zorganizovali ju Gréckokatolícka teologická fakulta PU v Prešove v spolupráci s Gréckokatolíckym arcibiskupstvom v Prešove. Obidva dni sa začali modlitbou tretieho času v prešovskej Katedrále sv. Jána Krstiteľa. Konferenciu otvoril jej vedecký garant dekan GTF PU prof. P. Šturák a s úvodným príhovorom vystúpil prešovský arcibiskup a metropolita J. Babjak, SJ, ktorý hovoril o kvalite kňazského pôsobenia. Prvý deň mal v katedrále hodnotnú prednášku rektor Katolíckej univerzity v Ružomberku, prof. T. Zasépa. Bola na tému Komunikácia kňazov s kandidátmi kňazstva. Zdôraznil v nej význam kňazskej služby a komunikácie s tými, ktorí cítia povolanie ku kňazstvu, ako aj konkrétné praktické kroky pri takejto komunikácii. Prednášku začal biblickými motívmi, ktoré jej dodali duchovnú hĺbku a prispeli k tomu, že to bola zároveň duchovná obnova pre zúčastnených kňazov. Po diskusii program pokračoval na pôde GTF PU, kde kňazi pracovali v štyroch rôznych sekciách. V sekcií cirkevných dejín a pastorálnej teológie mali vstupné prednášky prof. P. Šturák, PhD., a ThDr. M. Hospodár, PhD., na témy Osobnosti Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku ako vzory pre súčasnú pastoráciu a Pastoračná dimenzia kňaza. Druhú sekciu moderoval PaedDr. ICLic. J. Maretta a zaznala v nej jeho prednáška na tému Odpoved' Cirkvi na okultizmus v našom prostredí. Sekciu liturgiky viedol prof. V. Boháč, PhD., s úvodnou prednáškou Kňaz a liturgia a sekciu homiletiky ThDr. L. Petrík, PhD., na tému Dôležitosť didaskálie, predovšetkým typologickej, v homílii. Počas druhého dňa konferencie mal pre všetkých v katedrále prednášku Mgr. D. Saraka. Venoval sa téme Kňazská rodina ako domáca cirkev a dôležitosť spoľočenstva kňazských rodín. Zazneli v nej veľmi praktické rady pre život manželstiev a rodín gréckokatolíckych kňazov, podporené Božím slovom a učením Cirkvi. Po diskusii sa kňazi opäť rozdelili do štyroch sekcií. Prvá sa venovala morálnej teológii a vstupné prednášku na tému Aktuálne otázky spovednej praxe predniesol doc. ThDr. M. Petro, PhD. Na dogmatickú teológiu bola zameraná práca ďalšej sekcie, v ktorej s prednáškou Základné pilieri teológie katolíckeho kňazstva vystúpil ThDr. Š. Paločko, PhD., Poslanie farára v predpisoch CCEO bolo témom prednášky ICDr. F. Čitbaja, PhD., v sekcií cirkevného práva. Spirituálnej teológií sa venoval ThDr. M. Mojzeš, PhD., ktorý hovoril o Eucharistii ako prameni duchovného života kňaza. Kňazi konštatovali, že konferencia naplnila svoj cieľ a ukázala na dôležitosť takýchto interaktívnych kňazských stretnutí. Vladyska Ján preto prisľúbil, že takéto kňazské konferencie vo forme dialógu sa budú konať aj v budúcnosti.

Ľubomír Petrík

Titul Doctor honoris causa pre Mirona Zelinu

Titul „Doctor honoris causa“ udeľuje vedecká rada univerzity významným domácim aj zahraničným osobnostiam, ktoré sa zvlášť výrazným spôsobom príčinili o rozvoj vedy, kultúry a umenia, o rozvoj demokracie a humanizácie spoločnosti a výsledky ich pôsobenia majú osobitný význam a ohlas v Slovenskej republike i v zahraničí.

Dňa 29. septembra 2009 zasadala Slávnostná vedecká rada PU rozšírená o Vedeckú radu Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove pri príležitosti udelenia čestného titulu Doctor honoris causa Prešovskej univerzity v Prešove z vedného odboru pedagogika prof. PhDr. Mironovi Zelino-

vi, DrSc. Slávnostná promócia Doctor honoris causa prebiehala v Dvorane evanjelického kolégia za účasti rektorov vysokých škôl a cirkevných hodnostárov.

Prof. PhDr. Miron Zelina, DrSc., je významným pedagógom, psychológom, bádateľom a humanistom. Využíva svoje psychologické vzdelanie i bohaté pedagogické, ako aj expertné skúsenosti pri transformácii nášho školstva na moderne orientované a kompatibilné s najnovšími svetovými trendmi vo výchove a vzdelávaní. Jeho vynikajúce profesionálne kvality potvrdzuje aj množstvo ohlasov na vedeckú prácu (dnes je najcitolanejším autorom v oblasti pedagogických vied na Slovensku). Prof. Zelina vypracoval systém

Tvorivo-humanistickej výchovy, ktorý predstavuje teoretickú koncepciu školy, výchovy a vyučovania. Tento systém sa dnes už rozšíril po Slovensku a mnohí učitelia a školy učia podľa tohto systému. Tvorivo-humanistická výchova sa prednáša skoro na všetkých pedagogických fakultách na Slovensku.

„V osobnosti pána profesora Mirona Zelinu stretávame jedného z najvýznamnejších súčasných odborníkov v oblasti pedagogických a psychologických vied na Slovensku. Okrem toho, že je vynikajúcim vedcom, je aj výborným pedagógom, tvorcом koncepcíí transformovania nášho školského systému,“ uviedol rektor PU v Prešove prof. RNDr. René Matlovič, PhD.

Príhovor M. Zelinu

Vážená magnificencia, vaše honorability, vaše spektability, milé kolegyne a vážení kolegovia, vážení prítomní, je pre mňa mimoriadnou cťou prijať Váš čestný titul doctor honoris causa. Som veľmi potešený, že sa týmto spôsobom stávam vlastne absolventom Prešovskej univerzity, jej súčasťou. Nikdy by som si nebol pomyslel, že raz tu budem stať a prijímať túto poctu, obyčajný chlapec z učiteľskej rodiny z Vikartoviec. Ba ani vtedy, keď som v roku 1969 nastupoval na Univerzitu Pavla Jozefa Šafárika. Goethe raz povedal: „... deti musia dostať od rodičov dve veci: korene a krídla.“ Mal som to šťastie, že rodina mi dala do základov oboje. Korene predstavujú poskytnutie bezpečnej základne a krídla znamenajú podporu rozletu, neustáleho hľadania, znamenajú tvorivý nepokoj a nespokojnosť so sebou a tým, čo sa deje okolo neho. Po vyštudovaní pedagogiky som ako učiteľ na Orave hľadal spôsoby a cesty, ako deti „prírody“, deti chudobných rodičov naučiť čo najviac, ako im dať do života niečo, čo by pretrvalo, na čo by nezabudli. Cítil som, že len pedagogika mi k tomu nestáčí, a preto som vyštudoval aj psychológiu, aby sa k istote poznania a vzdelania pridružil rozmer krídel imaginácie, slobody a tvorivosti. Odvtedy sa moja cesta überá hľadaním podstaty mûdrosti a dobra v človeku, ale aj podstaty toho, kde sa v človeku berie zlo a hlúpost. Pocta, ktorá sa mi dnes dostáva, ma utvrdzuje v presvedčení, že netreba ľutovať cesty neustáleho pátrania,

pýtania sa a nachádzania, netreba sa vzdávať, netreba utekať pred problémami, nechať sa znechutiť prehrami, chybami a neprajnosťou druhých, upadnúť do naučenej či sebou naprogramovanej bezmocnosti.

Hlásame na jednej strane v tomto čase svetoveku (oproti staroveku, stredoveku a novoveku), že vzdelanosť, veda, výskum, nové technológie sú tým zlatým kľúčom, ktoré prinesú ľudom blahobyt, šťastie. Na jednej strane proklamujeme vzdelanostnú či znalostnú spoločnosť, ale na druhej strane v realite žitia sme svedkami nárastu konzumu, zábavy a zla. Už pred dvadsaťimi troma storočiami Aristoteles tvrdil, že viac ako čokoľvek iné ľudia hľadajú šťastie. Zatiaľ čo šťastie chceme preň samé, všetky ostatné ciele života – zdravie, peniaze, kariéra, bohatstvo či moc – pre nás majú cenu len preto, že očakávame, že nám prinesú šťastie. Natíska sa tu otázka vyslovená už Carolom Rogersom – Sme lepší a šťastnejší než ľudia za čias Aristotela? Sme mûdri, ale zlé? Lietame do vesmíru, rozbijame atóm, dešifrujeme DNA, vymysleli sme atómovú bombu – ľudské poznanie významne pokročilo. Ale sme lepší? Je v nás viac dobra, empatie, lásky? Je menej alkoholikov, ako bolo v starom Grécku? Je menej vojen, nenávisti a zloby?

Šťastie sa nedá kúpiť za peniaze alebo nadiktovať rozkazom z pozície sily a moci. V skutočnosti je šťastie psychický stav, prúd vedomia, súzvuk osobnosti s jeho hodnotovými cielmi, je to stav jeho bytia chápáný nie ako egoistické libido, ale ako súlad jeho vedomia s všeľudskými etickými, ľudskými významnými hodnotami. Všetkých nás,

ktorí pracujeme v oblasti vzdelania a výchovy, musí trápiť otázka devalvácie kultúrnych, etických, duchovných hodnôt. Ľahostajnosť je rezignácia na vieri v hodnoty. Je to útek od hodnôt do nedôvery v hodnoty. Ľahostajnosť je aj lenivosť ducha človeka, jeho srdca a rozumu. Tým, že človek nedôveruje nikomu a ničomu, stráca aj dôveru v seba. Už ho neoslovia ideové deklarácie, sľuby, prehlásenia a volebné programy. Ľahostajnosť vedie ľudí k tomu, že len trpne znášajú to, čo sa s nimi deje. Sú akoby recyklovaní v behu času, v behu dejín. Stratili seba a svoju originálnu subjektivitu. Možno aj vlastnú identitu. Sú prizerajúcimi sa ľuďmi. Zlo možno nivočíť políciu, súdmami, trestami, ale to skryté zlo, latentné zlo je v tom, že slušní ľudia mlčia, keď sa koná zlo. Že sa neangažujú za dobro. Výstižne pomenoval tento neduh civilizácie, neduh prizerajúcich sa ľudí, nemecký biskup Martin Niemoller po druhej svetovej vojne, keď povedal: „Ked' zatvárali komunistov, bol som ticho, lebo som si mysel, že mňa sa to netýka. Ked' zatvárali židov, bol som ticho, lebo som si mysel, že mňa sa to netýka. Ked' zatvárali mňa, nebolo už nikoho, kto by sa ozval.“ Akoby tu existoval nejaký sebazničujúci efekt industriálnej a postindustriálnej epochy. Čím viac blahobytu, bohatstva, súťaže a individualizmu, tým menej dobra, lásky, solidarity, presadzovania mûdrosti a duchovných hodnôt. Je to fenomén hyperkultúry, ktorý v skutočnosti znamená chorú spoločnosť. Príčiny chorej spoločnosti možno vidieť v dezintegrácii rodiny, degradácii prostredia, v masmédiach, neobmedzenom komercionalizme, honbe po moci a majetku, v nezvládnuteľnosti rýchlosťi premien vo vnútri spoločnosti a sústavnom strese človeka.

Sú dva zdroje zbezvýznamnenia života: Prvým je rastúca rýchlosť nárokov času, priestoru, informácií a s tým je spojený stres z nemožnosti všetko zvládnuť. Nemáme čas sa nadýchnuť, nemáme čas na lásku, počúvať spev vtákov, nemáme čas a odvahu zdvihnuť hlavu a rozprestrieť krídu. Život nám uteká pred očami ako film a zanecháva dojem ilúzie, že žijeme. Namiesto ľudskej spoluúčasti je tu absencia alebo choroba medziľudských vzťahov. Stávame sa príliš rýchli a nesústredení na skutočné stretnutia. Zabúdame

www.mestskyfotograf.sk

podať človeku ruku. Zostávame medzi sebou, stávame sa navzájom neosobnými susedmi, ktorí nemajú čas sa poznať. Druhým zdrojom zbezvýznamnenia bytia človeka je spochybnenie práva či povinnosti hľadať a mať zmysel života, byť sebou. Stav, keď nie sme sebou, pramení v skrývaní sa za povinnosti, ktoré nie sú naše, v riadení nás samých zvonku, niekým, niečím. Toto spochybnenie je výplodom konkurenčie, naháňaním sa za výkonmi, peniazmi, slávou, kariérou. Nemilosrdnosť v tomto boji produkuje novú nemilosrdnosť, pretože nový výkon treba prekonať ďalším, množstvo peňazí rozmnožiť, silu moci ešte viac posilniť, znásobiť chamevost, ktorá je aj príčinou súčasnej nielen ekonomickej, ale aj morálnej krízy sveta.

Aké sú východiská, riešenia? V tejto situácii východiskom je renesancia starých a dobrých hodnôt, lebo sú to univerzálné hodnoty, či sú to hodnoty Božie, alebo hodnoty všeľudské. Kto iný ako rodina a škola môžu poskytnúť základy kvality života? Reforma školstva, ktorá u nás prebieha a o ktorú sa aj osobne snažím, ale aj reformy prebiehajúce vo svete sú dôkazom uvedomia si krízy rodiny, výchovy, pedagogiky, krízy hodnôt.

Sú dve možné cesty renesancie múdrosti a dobra. Prvou je zmena prostredia, ľudí, sveta okolo seba. Začať sa môže tým, že pozdravíme druhého človeka, že mu podáme ruku, že si uvedomíme, že prežívanie je viac ako samotný výkon, súťaž, kvázivitazstvo. Zmeniť vonkajšie podmienky sa môže zdať spočiatku účinné, ale pokiaľ človek nemá kontrolu nad sebou, nad svojim prežívaním, skoro sa mu vrátia staré obavy alebo túžby a pôvodný stav nepokoja ožije. Aby sme mohli ujsť zrýchleniu digitálnej doby, potrebujeme prístup k sebe samému, k sebaobnove schopnosti cítiť, túžiť a snívať. V prežívaní plnosti bytia, šťastia nepodliehajme potrebe náskoku, výkonu, prekonania konkurentov, chamevosti. Ľudia sa zbavujú ohľaduplnosti, slušnosti a morálky, ktoré im bránia v úspechu, pri zarábaní peňazí, kariére. Ich mentálna bezcitnosť, anestézia citov, robí z nich citových mrázakov, absentérov snáh a túžob, neschopnosti viery v hodnoty. Druhou cestou je zmena seba samého. Neutekať od slobody, ako nás to naučil totalitný režim, nemať

z nej strach, ale vedieť ju produkívne uskutočniť. Keď sa mnohým ľuďom ponukne sloboda, pýtajú si návod na jej použitie. Človek je produktom najmä seba samého a k tomu by mala viesť žiakov aj škola. Škola akoby bežala svojou cestou a mentálny svet našich detí akoby išiel inou, svojou cestou. Táto divergencia, nestretnutie sa dvoch svetov, plodí nedôveru, neistotu v základnej hodnote slušnosti a dobra. Cesta sebaobnovy človeka, výchovy viedie cez dôveru, empatiu, solidaritu, tvorivosť v hľadaní seba a svojho spôsobu bytia vo svete. Inak povedané, väčší dôraz treba položiť na kultiváciu osobnosti nielen v tom zmysle, aby človek bol mûdry, vzdelaný, ale aby bol dobrým človekom, čo v praxi výchovy znamená kulivoval jeho city a emocionalitu, jeho motivačný, hodnotový systém a v nom najmä jeho autoreguláciu a tvorivosť. Preto sme aj v školskej reforme postavili tézu, že výchova je dôležitejšia ako len vzdelávanie. Osobnostná výchova, výchova osobnosti v spojení s prosociálnou výchovou sú zásadnými paradigmatickými výzvami a zmenami výchovy. Tvorivo-humanistická výchova, ktorá je v základoch reformy školstva u nás, vychádza z toho, že šťastie je prežívanie zmysluplnosti bytia. Žiaci majú vedieť, prečo sa učia, prečo majú žiť... Rodina a škola za prispenia spoločnosti majú pomôcť k tomu, aby zmysluplné hodnoty zmyslu života žiaci našli a realizovali. Mali by sme urobiť jedno: rozprávať sa o zmysle života, o poslaní každého, o kvalite života. Ponechať život otvorený pre dobrotu, krásu aj tvorivú výkonnosť. Učiť slobode aj zodpovednosti. Komercia diktuje nekultúrny vkus a nekultúrny vkus si späť žiada od komeracie ešte viac nekultúrnosti.

Len človek, ktorý je skutočne sebou, je osobnosťou, môže najlepšie prispieť k spoločnému bohatstvu, pokroku. Inak povedané, pestovať mûdrost srdca. Charlie Chaplin raz povedal: „Človek, ktorý chce chodiť po visutom lane, musí mať ťažisko v sebe.“

Ešte raz d'akujem za udelenú pocitu, ale nielen za seba, ale za tisícky tých učiteľov, vychovávateľov, rodičov, psychológov, ktorí sa snažia naplniť sen o lepšom, šťastnejšom človeku, o lepšej budúcnosti.

Miron Zelina

Študentka Prešovskej univerzity získala od známej nemeckej organizácie cenné štipendium

Absolventka našej univerzity Mgr. Silvia Ivanecká, ktorá len pred niekoľkými mesiacmi ukončila štúdium tlmočníctva a prekladateľstva nemeckého jazyka a kultúry – a to s červeným diplomom –, nemá štúdia ani po piatich rokoch dosť. Silvia Ivanecká je jedným zo siedmich absolventov slovenských vysokých škôl a univerzít, ktorí získali jedno z najžiadanejších štipendií nemeckej organizácie DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst) – tzv. študijné štipendium. Toto štipendium v hodnote do 20 000 eur umožňuje absolvovať nadstavbové štúdium, ktoré spravidla trvá dva roky. V týchto dňoch sa pre Silviju Ivaneckú začína nové štúdium, a to v odbore „Európske štúdie“ (MES) na Rýnsko-westfálskej technickej vysokej škole Aachen (RWTH Aachen) na západnej hranici Nemecka. Vysoké požiadavky tohto elitného študijného odboru ju neodstrašujú, koniec koncov sa pre neho rozhodla sama: „Bloková výučba, ktorá zahŕňa do 20 hodín výučby cudzích jazykov a minimálne 20 hodín európskeho práva, hospodárstva, európskej ekonomiky a kultúry týždenne, nás dôkladne pripraví na prácu v inštitúciách Európskej únie. Teoretická príprava je veľmi úzko spätá s praxou, ktorú absolvujeme v priebehu 4 semestrov v najdôležitejších mestách Únie – Brusel, Luxemburg a Strassburg,“ hovorí Silvia Ivanecká. Úspešná bola aj Mgr. Lucia Ringerová, absolventka učiteľského odboru nemecký a anglický jazyk z Prešova, ktorá získala to isté štipendium pred rokom a v súčasnosti študuje komparatistiku v Mnichove.

Christian Irsfeld, M.A.
DAAD lektor IG FF PU

Spomienka na sv. Nikodíma Svätohorského

V dejinách ľudskej histórie je len niekoľko osobností, ktoré svojím životom ovplyvnili myšlenie a konanie spoločnosti v takej mierе, ako tomu bolo u svätého Nikodíma Svätohorského. Svätý Nikodím patrí k najväčším teológom Pravoslávnej cirkvi koncom 18. a začiatkom 19. storočia. Bol plodným cirkevným spisovateľom. Známe sú najmä jeho diela Pidálion a Filokalia, ktorú neskôr rozdelili do piatich častí a preložili do všetkých svetových jazykov. Pôsobil v Grécku v rokoch 1749 – 1809 v ťažkom období tureckého jarma, keď ľudom nedovolili učiť sa o Božích pravdách. Často je prirovnávaný k Otcom a Učiteľom Cirkvi. Zaujímavé je aj to, že pravoslávni teológovia si ho začali vísmať až koncom 20. storočia a aj vďaka tomu boli znova vydané jeho diela. Konštantínopolský patriarchát kanonizoval Nikodíma Svätohorského za svätého v roku 1955.

Práve tejto osobnosti bola venovaná jedna z najvýznamnejších medzinárodných konferencií, ktorú organizovala Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove. Vedecká konferencia s názvom Spoločenský a duchovný rozmer Nikodíma Svätohorského sa uskutočnila 12. októbra 2009 pri príležitosti 200. výročia zosnutia tohto svätca. Prešovská univerzita v rámci konferencie privítala na svojej pôde osobnosti zo šiestich rôznych krajín sveta.

Konferenciu otvoril rektor Prešovskej univerzity prof. RNDr. R. Matlovič, PhD. Vo svojom úvodnom príhovore vyzdvihol význam konania takýchto podujatí. Zdôraznil skutočnosť, že účasť na konferencii je dôkazom mimoriadnych medzinárodných kontaktov, ktoré fakulta má a nadálej rozvíja. Pripomienul tiež jej nezastupiteľné miesto v univerzitných štruktúrach.

Sekcii hlavných referátov otvoril prof. ThDr. J. Zozuľák, PhD., dekan Pravoslávnej bohosloveckej fakulty

PU v Prešove, svojím príspevkom Život svätého Nikodíma Svätohorského. Tento výstup tvoril logický úvod do oboznámenia sa so životom a dielom svätého Nikodíma Svätohorského. Konferencia pokračovala príspevkom mnícha Mojžiša zo Svätej Hory Atos. Mnich Mojžiš patril k najvzácnejším hostom konferencie, pretože vo svojom živote uplatňuje odkaz svätého Nikodíma. Prijal osobné pozvanie dekana hostiacej fakulty. Mnisi zo Svätej Hory Atos nezvyknú byť častými účastníkmi vedeckých konferencií, preto bola jeho účasť pre Prešovskú univerzitu veľkou poctou. Teológia svätohorských mníchov je teológiou srdca, teológiou skúsenosti. A práve takýto druh teologie mali študenti a všetci účastníci konferencie možnosť počuť v príspevku mnícha Mojžiša, ktorý niesol názov Pokračovanie ducha svätého Nikodíma Svätohorského na Svätej Hore Atos. Pre veľký záujem študentov pokračovala beseda s mníchom Mojžišom aj na ďalší deň.

Ako sme uviedli, Nikodím Svätohorský bol nesmierne literárne plodný. Jeho dielo sa, okrem iného, venovalo aj exegetickej tradícii a analýze kánonického práva. Tieto skutočnosti vo svojich príspevkoch predstavili profesori Ch. K. Oikonomou z Grécka a archim. G. Papatomas z Paríža. George Dokos z USA sa venoval Nikodímovým koncepciam svätych tajín (sviatosti). Zdôraznil ich význam pre osobný život človeka, pre ktorý sú podľa Nikodímovej teologie doslova existenčné. V príbuznej téme pokračoval arcibiskup pražský, metropolita českých krajín a Slovenska Kryštof, čím uzavril sekciu hlavných referátov. Ním predstavená téma O pravidelnom prijímaní podľa svätého Nikodíma Svätohorského otvorila v mnohom prínosnú diskusiu. V neskorších poobedňajších hodinách konferencia pokračovala sekciou koreferátov. Ani táto sekcia neostala bez významných hostí. Z domácich autorov to boli predovšetkým vedci a učitelia pôsobiaci na PU: doc. A. Cap, CSc., doc. ThDr. M. Župina, PhD., ThDr. Š. Pružinský, PhD., ThDr. M. Šip, PhD., ThLc. P. Laca. Z Viedne prišiel konferenciu svojím príspevkom podporiť A. Lapin, Univ. Doc., DDDr., a z Moskvy to bol teológ S. Matvejev. Konferenciu svojím vystúpením uzavril zbor pôsobiaci pri chráme svätého Serafíma Sarovského v Bardejove.

Účastníci konferencie sa dohodli, že budú podporovať podobné akcie. Ich prínos nie je len momentálny a akademický, ale v mnohom majú celospoločenský význam. Túto skutočnosť sa rozhodol podporiť aj organizačný tím konferencie, ktorý ako výstup z konferencie nepripraví štandardný konferenčný zborník, ale všetky cenné príspevky zverejní v rozšironom čísle časopisu Nipsis, ktorý vydáva PU. Týmto spôsobom chce rozšíriť odkaz svätého Nikodíma Svätohorského medzi širokú verejnosť.

Mgr. Bohuslav Kuzyšin, PhD.

Bratislavské stretnutia

Pod týmto názvom sa v dňoch 8. – 11. 10. 2009 konalo medzinárodné vedecké fórum v priestoroch hotela Tatra v Bratislave. Jej hlavnými organizátormi boli Asociácia rusistov Slovenska (ARS), Ruské centrum pre vedy a kultúru (RCVK), Medzinárodná asociácia učiteľov ruštiny (MAPRJAL) a fond Russkij mir. Konferenciu otvoril riaditeľ RCVK A. I. Bušujev, ktorý privítal vzácných hostí a vyše 100 rusistov z 20 krajín. Patronát nad konferenciou prevzala manželka prezidenta SR pani Silvia Gašparovičová, ktorá v úvodnom vystúpení poukázala na vzrastajúci význam ruštiny v súčasnom svete a ocenila aktivity slovenských rusistov. Prezidentka MAPRJALU a súčasne prezidentka fondu Russkij mir prof. Ľ. A. Verbickaja zdôraznila úlohu učiteľov v súčasnom medzi-kultúrnom dialógu a upozornila na nové možnosti v oblasti rusistiky, ktoré poskytuje fond Russkij mir, zriadený pri prezidentovi RF. Hlavná iniciátorka Bratislavských stretnutí prof. E. Kollárová vysoko ocenila pedagogické úsilie mnohých radových ruštinárov zo základných a stredných škôl a okolo 30 z nich pozvala na uvedené podujatie. Rokovanie tohto ročních Bratislavských stretnutí prebiehalo v piatich okrúhlych stoloch, v rámci ktorých sa posudzovali viaceré aspekty rusistickej hnutia. Vhodným úvodom k celému podujatiu bola diskusia politológov pod vedením JUDr. J. Čarnogurského, predsedu Slovensko-ruskej spoločnosti. Odborníci posudzovali politický kontext rozvoja rusistiky a na tomto pozadí diskutujúci hodnotili súčasné postavenie Ruska. Zrejme najviac zaujalo vystúpenie známeho politológa A. Dulebu, najmä jeho komparácie historického a súčasného postavenia Ruska. Jednotliví vystupujúci hľadali možnosti pri realizácii slovanofílskych tradícii, posudzovali vzťah Ruska a slovanských krajín, Ruska a Západu, pričom zdôrazňovali v prvom rade možnosti kultúrnej kontinuity v čo najširšom rámci súčasného sveta. V ďalších okrúhlych stoloch sa viedli diskusie o aktuálnych otázkach súčasnej rusistiky, o dialógu kultúr, o filozofii medzikultúrneho vzdelávania, o úlohe materinského jazyka v cudzojazyčnej výučbe, o prepojení jazyka a kultúry a o súčasných moderných didaktických postupoch pri vyučovaní cudzích jazykov. Na fóre boli prezentované viaceré nové učebné komplexy ruštiny, zaujali najmä multimediálne študijné programy, ktoré predstavujú pôsobivý komplex vizuálneho, textového a hudobného didaktického celku. Veľký záujem v radoch odborného rusistickej publiku vyvolali učitelia a študenti Gymnázia A. Einsteina z Bratislavы s prezentáciou moderného vyučovania fyziky po rusky. Tým vlastne potvrdili efektívnosť tých trendov v cudzojazyčnej výučbe, ktorá zdôrazňuje jej univerzálnosť, kde cudzí jazyk je veľmi dôležitým vzdelávacím, výchovným a kognitívnym prostriedkom. Mladí „einsteinovci“ to potvrdili vlastnými pôsobivými astronomickými ukážkami v ruskej verzii. Jedna z najčastejších tem súčasnej pedagogickej a vedeckej rusistiky sa sústredí na vzájomné prepojenie jazyka a kultúry. Aj na 4. bratislavských stretnutiach sa v tejto súvislosti uvádzali termíny ako lingvokultúrológia a konceptosféra jazyka. Prostredníctvom zodpovedajúcej metodiky sa hľadajú hlboké etnosémantické osobitosti bázových jazykových jednotiek, ktoré v konečnom dôsledku pomáhajú objektívnejšie a presnejšie spoznávať kontaktujúce sa etnokultúry. Tým sa efektívne napĺňa poslanie filológie ako vedy – spolupôsobiť pri humanizácii súčasného komunikujúceho človeka.

Na organizovaní a priebehu uvedeného vedeckého podujatia sa podieľali aj rusisti FF PU v Prešove, ktorí viedli dva z piatich okrúhlych stolov. 4. bratislavské stretnutia mali aj bohatý sprievodný kultúrny a spoločenský program. Žiada sa spomenúť otvorenia Ruského centra na Súkromnej škole práva v Bratislave, ktoré je v súčasnosti už v poradí 37. vo svete. Všetky tieto centrá boli materiálne a finančne zabezpečené z prostriedkov už spomínaného fondu Russkij mir. Slovenskí rusisti vyjadrujú nádej, že podobné centrá budú otvorené aj na ich pracoviskách.

prof. PhDr. Jozef Sipko, PhD.

Charta práv sestier a pôrodných asistentiek

V zimnom semestri akademického roka 2009 – 2010 študentky 3. ročníka (budúce bakalárky) FZ PU pri napĺňaní študijného programu osobitnú pozornosť venovali aj Charte práv sestier a pôrodných asistentiek. Ide o nadčasový dokument, ktorý prijala Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek. Kolektív autorov tu mal na zreteli predovšetkým skutočnosť, že sestry a pôrodné asistentky sú prítomné v každej etape ľudského života a že ich základným poslaním je podporovať zdravie, prevenciu pred chorobami, prinavracať zdravie a uľavovať od bolesti. Sú teda pri narodení, pomáhajú chorým i umierajúcim. V praxi sa však sestry nestretávajú len s vďakou, ale často aj s nátlakom na pracovisko, ohrozovaním zo strany pacientov a ich pribuzných či i s zdravie ohrozujúcimi pracovnými podmienkami.

Zjednodušene vyjadrené, sestry a pôrodné asistentky plnia vo svojej profesnej činnosti značné množstvo povinností, pričom často opomínajú, že majú aj svoje práva zakotvené v príslušnej platnej legislatíve. Preto cieľom predmetnej charty je poskytnúť sestrám a pôrodným asistentkám v transparentnej forme informácie o ich právach, ktoré by mali prispieť k ich efektívnejšej ochrane a zároveň ich motivovať pri presadzovaní dynamiky vo výkone náročného a právne i eticky zodpovedného povolania.

Žiada sa upozorniť, že spomínaná charta v jednotlivých článkoch vhodne prezentuje otázky a odpovede týkajúce sa nielen výkonu povolania sestier a pôrodných asistentiek, vzťahu k pacientom, spolupracovníkom a iným subjektom, ale aj problematiky pracovnoprávnych vzťahov, bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vrátane pracovného prostredia a pracovných podmienok. Autori neopomenuli ani otázky súvisiace so vzdelávaním, zvyšovaním kvalifikácie, resp. so sústavným vzdelávaním sestier a pôrodných asistentiek.

Za pozitívum dokumentu treba označiť i to, že jeho jednotlivé články sú doplnené extenzívnejšou interpretáciou, a to s príslušným odkazom na konkrétné ustanovenia platnej legislatívy. Tým sa zvyšuje celková úroveň tejto charty v dimenziách praktického využitia aj na ochranu práv sestier a pôrodných asistentiek v budúcnosti.

doc. JUDr. Ján Roháč, CSc.

Dr. h. c. prof. PhDr. Anna Eliašová, PhD., v rokoch 1980 - 1986 študovala na Filozofickej fakulte UK Bratislava učiteľstvo odborných predmetov pre SZŠ, odbor pedagogika – starostlivosť o chorých. Témou jej diplomovej práce bola Regulácia pôrodnosti a antikoncepcie u žien cigánskeho pôvodu. Po ukončení štúdia na Ministerstve zdravotníctva absolvovala prípravu pedagogických pracovníkov na nové poňatie obsahu a metód vzdelávania SŠ, v rámci ktorej sa venovala problematike psychologického prístupu k chorým dospelým a deťom pri chorobách krvotvorného systému. V roku 1995 sa zúčastnila v rámci Školy zdravotníckych manažérov, Košice na kurze Efektívny manažment. V roku 1997 v Inštitúte pre ďalšie vzdelávanie pracovníkov v zdravotníctve Bratislava absolvovala druhú kvalifikačnú skúšku s témou Metodika vyučovania témy – psychický rozvoj činnosti, psychické procesy a stavy (časť aktivačné psychické procesy). V roku 1999 zakončila v Metodickom centre v Prešove dvojročné štúdium Príprava vedúcich pedagogických pracovníkov, kde sa zaoberala problematikou profesionálnej orientácie a jej potrebu v súčasnom školstve. V rokoch 2000 - 2002 absolvovala doktorandské štúdium na FZ a SP Trnavskej univerzity v Trnave. Témou jej práce bol Manažment prenatálnej starostlivosti v pôrodníckom ošetrovateľstve. V novembri 2006 jej bol na základe habilitačného konania na Trnavskej univerzite v Trnave udelený vedecko-pedagogický titul docent. Témou jej habilitačnej práce bol Vplyv negatívnych faktorov na tehotenstvo a novorodenca v rómskej komunite. V novembri 2008 jej bol v rámci inauguračného konania na Fakulte ošetrovateľstva a zdravotníckych odborných štúdií SZU v Bratislave udelený vedecko-pedagogický titul profesor. Je členkou 3 vedeckých rád vysokých škôl v SR, členkou redakčnej rady odborného časopisu a 4 odborných spoločností. Je autorkou monografie Pôrodná asistencia I – Fyziológia, spoluautorkou 4 učební, publikovala 42 vedeckých prác, aktívne sa zúčastnila na 43 konferenciach, má 69 citačných ohlasov a 11 vyžiadaných prednášok.

Čestný titul Doctor honoris causa Anne Eliašovej

1. septembra 2009 Užhorodská národná univerzita udelila čestný titul Doctor honoris causa Dr.h.c. prof. PhDr. Anne Eliašovej, PhD.

A. Eliášová sa zaslúžila o vznik Fakulty zdravotníctva na PU ako prvej fakulty, ktorá vychováva a vzdeláva zdravotníckych pracovníkov podľa študijného programu stanoveného Smernicami európskej únie. V roku 2002 bola poverená vedením tejto novovznikutej fakulty. Spolupracovala pri vypracovaní projektovej dokumentácie na rekonštrukciu budovy, v ktorej dnes sídli FZ. Vo februári 2003 bola Akademickým senátom FZ PU zvolená za dekanu tejto fakulty. Podieľala sa na príprave podkladov na transformáciu Nemocnice s poliklinikou na Fakultnú nemocnicu J. A. Reimana v Prešove, ktorá bola slávnostne inaugurovaná rektorm PU a ministrom zdravotníctva SR. Pripravovala podklady na transformáciu oddelení nemocnice na kliniky a jej obsadenie prednostami, ktorí sú zároveň zamestnancami Fakulty zdravotníctva PU. Pre svoje mimoriadne úspechy bola zvolená za členku poradného zboru Ministerstva zdravotníctva SR, za členku expertnej skupiny pre posudzovanie študijných programov. Je členkou Národného programu pre vzdelávanie sestier a pôrodných asistentiek pri MZ SR a Slovenskej komore sestier a pôrodných asistentiek, kde pôsobí v predsedníctve. Bola menovaná za odborného experta Akreditačnej komisie pri MZ SR pre odbor pôrodná asistencia. Od 1. februára 2003 bola menovaná za člena odborného Kolégia vedúceho odboru zdravotníctva Úradu prešovského samosprávneho kraja. V roku 2003 jej bola udelená bronzová plaketa J. A. Reimana Za rozvoj v zdravotníctve. Je členkou Komisie pre 1. a 2. kvalifikačnú skúšku odborných učiteľov pri MZ SR. Je riešiteľkou a spoluriešiteľkou 10 výskumných projektov. Je odborným konzultantom v projekte E-learning v komunitnej starostlivosti – Úloha pôrodnej asistentky v komunitnej starostlivosti. Rozvinula spoluprácu s Fakultou zdravotníckych studií Pardubickéj univerzity, s Fakultou stomatológie Užhorodskej univerzity, s vysokou školou – Inštitútom ošetrovateľstva a fyzioterapie v Nowym Targu, so SZU Bratislava, s LF UK Martin.

PaedDr. Ivana Fedurcová

Sektológia, predmet poznania multikomplexnej religióznej scenérie

Fenomén siekt a nových náboženských hnutí je v dnešnej spoločnosti vnímaný viac ako kedykoľvek predtým. Je si toho vedomá aj naša univerzita, ktorá ponúka na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte ponor do tejto problematiky v predmete nazvanom Sektológia.

Tento názov môže vyvolávať u niekoho negatívne konotácie a je celkom na mieste, ak sa začne zaujímať o metodiku výučby. Je veľmi dôležité si uvedomiť, že sekty, používa sa aj termín nové náboženské hnutia alebo alternatívy v religióznom tápaní, sa vyznačujú odlišným modelom fungovania in intra. Metodika predmetu sa preto ubera smerom, ktorý definuje spôsoby vyčleňovania sa zo spoločnosti za účelom sebapoznania v rámci interných pravidiel skupiny, ktoré môžu za určitých okolností negatívne vplývať na zdravý vývoj osobnosti. Predmet Sektológia využíva informatívno-komparatívno-analyzačnú metódu a opiera sa o vedecké výskumy súčasných popredných odborníkov v tejto oblasti. Je našou prioritou vytvoriť hlbšiu spoluprácu s centrami, ktoré sa už dlhšiu dobu zaoberajú alternatívou religióznej scény. Dôležitými informáciami sú pre nás nové poznatky z takzvaného psychologicko-sociologicko-teologickeho výstupového poradenstva, ktoré už dlhšie realizuje Centrum pro studium sekt a sektařství v Prahe pod vedením doc. PhDr. Zdeňka Vojtíška, Th.D., z Katedry psychosociálnych vied a etiky na Husitskej teologickej fakulte Univerzity Karlovej. Jeho obrovské skúsenosti sú pre nás nový predmet na univerzite nenahraditeľné. Rovnako využívame dôležité informácie psychologickej základnej občianskeho združenia Integra - Centra prevencie v oblasti siekt pod vedením Mgr. Ivany Škodovej v Banskej Bystrici. Zároveň sa katedra podieľa aj na spolupráci s dvomi pracoviskami v Bratislave. Tým prvým je Ústav pre vzťahy štátu a cirkví pod vedením Dr. Michaeley Moravčíkovej a tým druhým je Ekumenická spoločnosť pre štúdium siekt pod vedením Dr. Borisa Rakovského. Snahou vyučujúceho je u poslucháča vzbudiť záujem o skúmanie tohto dôležitého spoločenského fenoménu, pretože bližšie poznanie alternatívnych náboženských skupín mu otvorí bránu do

psychológie a sociológie náboženstva ako takého. Dokáže objektívnejšie bez zaujatia voči iným formám religiozity vnímať konverzie daných členov. Na čo ale nesmieme zabúdať, je fakt, že niektoré alternatívne formy môžu vnášať patologické informácie v kontexte percipovania čiernobieleho sveta. To znamená, že vytvárajú nepriateľsky orientované skupiny, ktoré môžu ohrozovať spoločnosť, v ktorej nachádzajú živnú pôdu na svoju sebareflexiu. Preto je dôležité rozlišovať skupiny, pre ktoré je charakteristická „pokojnejšia - nenásilná“ propagácia a ktoré sú väčšinou zaraďované medzi nové náboženské hnutia a skupiny agresívnejšieho typu s deštruktívnym (sektárskym) pôsobením na človeka a na spoločnosť, v ktorej koexistujú.

Dúfame, že naše úsilie bude zúročené vytvorením centra alebo ústavu na fakulte s celouniverzitným pôsobením, ktoré by tak bolo unikátom medzi univerzitami na Slovensku. Naše vyhliadky do budúcnosti riešenia danej problematiky vidíme veľmi pozitívne, pretože úzka spolupráca s ostatnými pracoviskami predurčuje evolúciu predmetu Sektológia smerom dopredu k novým modelom prezentácie širokého spektra religióznej scény.

ThDr. Maroš Šip, PhD.,
Katedra systematického bohoslovia
PBF PU v Prešove

Foto: Ivana Číbová

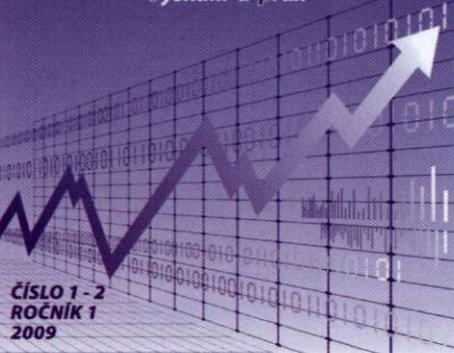

Journal of Management and Business:

Research and Practice

Časopis pre manažment a podnikanie:

Výskum a prax

Edičnú radu nového výskumného časopisu tvoria pod vedením hlavného redaktora prof. Ing. Dr. Róberta Štefka, PhD., profesori z Grécka, Poľska, Česka a Slovenska. Journal of Management and Business: Research and Practice – Časopis pre manažment a podnikanie: Výskum a prax prichádza na trh v čase, kedy Fakulta manažmentu ako súčasť PU v Prešove koná všetky potrebné kroky na postupné splnenie kritéria KZU-6 (prepočítaný počet študentov pripadajúcich na 1 prepočítaný počet tvorivých pracovníkov s titulom PhD.), ktoré je jedným zo šiestich kritérií na zaradenie medzi univerzity. Fakulta manažmentu ako jedna z dvoch najmladších fakúlt PU, ktorá v čase začiatia komplexnej akreditácie mala menej než 4 roky, napriek svojej „mladosti“ a enormne veľkému záujmu uchádzačov o štúdium (dosiaľ každoročne je fakulta v prvej trojici najžiadanejších z vyše 120 fakúlt v SR) razantným spôsobom vylepšuje spomínaný koeficient a v dohľadnej dobe plánuje dosiahnuť jeho optimálny stav. A to predovšetkým prijímaním nositeľov PhD. na uvoľnené pracovné miesta po niektorých menej perspektívnych učiteľov, ktorí nie sú nositeľmi titulu PhD. Na základe komplexnej akreditácie vykonanej v r. 2009 má Fakulta manažmentu všetky práva na uskutočňovanie akreditovaných študijných programov v študijnom odbore 3.3.15 Manažment. Konkrétnie ide o bakalárské štúdium študijného programu Manažment, magisterské štúdium študijného programu Manažment, doktorandské štúdium študijného programu Manažment v terciárnej sfére, docentské habilitačné konania v odbore Manažment a profesorské inauguračné konania v odbore Manažment. Fakulta manažmentu vo svojom výskumnom časopise vytvára popri doktorandoch najmä nositeľom titulu PhD. vhodné podmienky na prezentáciu ich výskumných aktivít a výsledkov v novom a perspektívnom periodiku a odbornej, ale i širokej verejnosti umožňuje transparentným spôsobom sledovať vývin a ďalšie smerovanie manažmentu na jedinej univerzite v prešovskom regióne.

PhDr. PaedDr. Martina Ferencová, PhD.

Zomrel čestný doktor Prešovskej univerzity profesor Dmitro Semak

Z Užhorodu došla k nám smutná správa, že 12. októbra vo veku 72 rokov podľahol zákernej chorobe laureát Štátnej ceny Ukrajiny, zaslúžilý pracovník vedy a techniky, profesor Užhorodskej národnej univerzity Dr. h. c. prof. Dmitro Semak, DrSc. Narodil sa v roku 1936 na poľsko-slovenskom pohraničí v dedine Lupkov, niekoľko desiatkov metrov od známej lupkovskej železničného tunelu. Tam vychodil štyri triedy základnej školy. Po 2. svetovej vojne rodinu Semakovcov, podobne ako tisícky iných rodín z poľského pohraničia, násilne prešťahovali na Ukrajinu. Celý aktívny život profesora Semaka bol spojený s užhorodskou univerzitou. Na jej pôdu vstúpil ako študent fyzikálnej fakulty a zotrval tam vyše polstoročia až do svojej smrti. Už ako študent sa začal špecializovať v novej modernej oblasti vedy, vo fyzike polovodičov, preto po úspešnom absolvovaní štúdia v roku 1960 zostal pracovať v polovodičovom laboratóriu ako laborant. S nadšením sa zapojil do výskumnej práce. Čoskoro začal študovať vedeckú ašpirantúru pod vedením renomovaného odborníka prof. D. V. Čepura. Experimentálne skúmal fotoelektretný stav kryštalickej zlúčeniny jodidu ortutného. Viaceré originálne výsledky bádania patentoval, napísal a úspešne obhájil kandidátsku dizertáciu a v roku 1969 sa stal docentom. Neskôr sa venoval výskumu a využitiu fyzikálnych a chemických vlastností zložitých polovodičov typu AV BVI. Tvorivé schopnosti D. Semaka umocnené cieľavedomou systematickou prácou priniesli pozitívne výsledky, ktoré ho zaradili medzi významných odborníkov vo fyzike polovodičov. Samotné názvy jeho vedeckých prác bežnému čitateľovi nič nehovoria, ale v odborných kruhoch vyvolávali veľkú pozornosť a uznanie, lebo každá z nich po-

Prof. h. c., prof. Ing. Ondrej Hronec, DrSc., je univerzitným profesorom, uznávaným pedagógom a vedcom v oblasti ochrany, tvorby i ekonomiky životného prostredia a udržateľného rozvoja. Pôsobí tiež ako publicista a scenárista. Je jedným zo zakladateľov Environmentálneho vzdelávania na slovenských univerzitách. Vďaka desiatkam vysokoškolských učebníčkov, monografií, skript, vedeckých a odborných príspevkov je známy doma, ale aj v zahraničí. Jeho erudovanosť ocenili na mnohých zahraničných univerzitách a vedeckých inštitúciach. Je čestným profesorom Agrárno-technickej univerzity v Minsku, členom akademikom medzinárodnej Bieloruskej akadémie vied. Je nositeľom zlatého odznaku za ochranu životného prostredia v Poľsku, držiteľom medaily sv. Gorazda a ďalších ocenení a čestných uznanií na Slovensku i v zahraničí. Pracuje vo viacerých vedeckých radách a komisiach pre obhajobu doktorských, doktorandských a iných prác z oblasti vedy a výskumu. Na Fakulte manažmentu PU v Prešove pôsobí od roku 2008.

Sme 2. na Slovensku a 3. vo svete!

Fakulta manažmentu mala v Nitre svoje želiezko v ohni

Agrofilm v Nitre, ktorý usporadúva Ministerstvo pôdohospodárstva SR pod záštitou vlády Slovenskej republiky a Organizácie spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo, hostil tento rok zástupcov 3 kontinentov a 21 krajín sveta. Na festival bolo prihlásených 127 filmov z oblasti poľnohospodárstva a ochrany životného prostredia. Výberová komisia z nich do súťažnej sekcie vybrať 50 filmových dokumentov. Tie posudzovala medzinárodná porota zložená z deviatich odborníkov rôznych národností. V kategórii populárno-vedeckých filmov získala 2. miesto na Slovensku a 3. miesto v celkovej súťaži snímka prof. h. c. prof. Ing. Ondreja Hronca, DrSc., z Fakulty manažmentu PU v Prešove s názvom Pôda v ohrození. Okrem krásnej plastiky z patinovaného slivkového dreva si prof. Hronec so svojím spoluautorom prof. Ing. Jozefom Vilčekom, PhD., z Agrofilmu odniesli i Cenu rektora Českej zemědělské univerzity v Prahe. Filmy ocenené na 26. ročníku Agrofilmu, vrátane 35-minútového filmu Pôda v ohrození, budú v najbližšom období putovať po slovenských mestách a obciach, kde sa budú premietať širokej verejnosti, šíriť posolstvo festivalu „Ľuďom chlieb a mier“ a odovzdávať cenné vedecké i odborné informácie, ale aj nevšedný umelecký zážitok.

PhDr. PaedDr. Martina Ferencová, PhD.

súvala dopredu azda najprestížnejšiu oblasť súčasnej fyziky a techniky – elektroniku. Výsledky jeho výskumu našli aj praktické využitie vo výrobe videodiskov, ochranných prvkov cenných papierov, dokladov, výrobkov a ī. Dostavili sa ďalšie úspechy, tituly, ocenenia (DrSc., prof., laureát a īné). Prof. D. Semak je autorom viac ako 300 vedeckých prác, 12 vynálezov, autorom alebo spoluautorom polodruha desiatky monografií a učebníčkov. Päť rokov (1978 – 1983) bol dekanom Fyzikálnej fakulty Užhorodskej univerzity. Vďaka prof. Semakovi a jemu podobným vedeckým nadšencom polovodičové pracoviská UŽNU postupne dosiahli špičkovú úroveň a medzi tzv. „vidiekymi“ univerzitami boli bezkonkurenčné. Ako člen prípravného výboru sa aktívne podieľal na úspešnej realizácii troch medzinárodných konferencií našej katedry. Plodná bola aj jeho spolupráca vo výskumnej a publikačnej činnosti. Tri publikácie boli vydané v spoluautorstve s naším pracovníkom prof. J. Birčákom. Kniha Vlastnosti polovodičov a metódy určovania ich parametrov bola vyhlásená za najlepšiu publikáciu PdF UPJŠ za rok 1986. O ďalšej monografickej publikácii týchto autorov Chalkogénne polovodiče na záznam informácie prof. J. Stoffa, DrSc., v recenzii uverejnenej v ČR písal ako o pozoruhodnom diele. Prof. D. Semak bol jeden z iniciátorov a veľa rokov aj garantom výmeny študentov fyziky medzi našimi univerzitami. V laboratóriach užhorodskej univerzity vyše dvesto našich študentov malo možnosť bezprostredne poznávať unikátné fyzikálne javy ako urýchľovanie elementárnych častíc, výrobu a spracovanie umelých diamantov a mnohé ďalšie experimenty. Pred siedmimi rokmi naša univerzita prof. D. Semakovi, ako prvému občanovi Ukrajiny, udelila titul Doktor honoris causa. Počas rozlúčky s ním predstaviteľia univerzity, fakulty, katedry a jeho priatelia o īom hovorili ako o významnom vedcovi, vynikajúcom pedagógovi a vzácnom človeku. Bude chýbať aj nám. Na jeho čerstvý hrob v Storožnici pri Užhorode položili kvety aj zástupcovia našej katedry. Česť jeho pamiatke!

Za kolektív pracovníkov Katedry fyziky FHPV PU prof. J. Birčák a doc. V. Šebeň

Tretia návšteva Nórska – už 15-ročná spolupráca

V auguste 2009 som sa zúčastnila na mobilitnej stáži pedagógov v rámci Programu celoživotného vzdelávania 2007 – 2013 podprogramu Leonardo da Vinci v Nórsku v nemocnici Rikshospital v Oslo na oddelení detského výskumu pod vedením profesora Saugstada. Táto nemocnica je univerzitným pracoviskom Lekárskej Fakulty Oslo University a vzájomne spolupracujeme už 15 rokov. Prvýkrát som toto pracovisko navštívila v roku 1994 ešte ako vedecká pracovníčka NBÚ SAV Košice, druhýkrát v roku 2007 už ako pedagogický pracovník PU a v lete 2009 sa uskutočnila moja tretia návšteva tejto nemocnice.

Názov môjho projektu bol Efektívne učenie sa jazykov zamerané na odborné zručnosti v ošetrovateľstve. Projekt sledoval tri hlavné ciele: zlepšenie výučby jazykov použitím novej ošetrovateľskej terminológie, získanie odborného materiálu na napísanie vysokoškolských odborných textov v ošetrovateľstve a spoločných odborných publikácií, rozvinutie spolupráce na ďalších projektoch v budúcnosti. Okrem nemocnice Rikshospital v Oslo som navštívila aj dve ďalšie nemocnice, návšteva ktorých nebola naplánovaná v rámci projektu Akershus v Lorenskogu a Ullevaal v Oslo a tiež súkromnú cirkevnú VŠ – Diaconijemmet Høgskole v Oslo, s ktorou má PU rozvinutú spoluprácu v medzinárodnom projekte NIL. Vo všetkých nemocničiach som mala možnosť pozorovať komunikáciu so zahraničnými pacientmi, prístup zdravotníkov k pacientom a naučila som sa množstvo odborných medicínskych výrazov, ktoré som doteraz nepoznala a budem ich môcť využívať pri výučbe odborných konverzácií v anglickom jazyku pre študentov FZ denných aj externých odborov štúdia. V navštívených nemocničiach som sa zúčastnila na prieskume, kde mi bolo umožnené vyplniť pripravené dotazníky týkajúce sa kvality života nórskych pacientov a zdravotníkov, výsledky spomínaného prieskumu budú publikované už čoskoro. V priestoroch školy som sa zúčastnila na exkurzii a následne na porade na Katedre ošetrovateľstva, kde sme si vymenili skúsenosti a poznatky o systéme vysokoškolského štúdia v oboch krajinách. Na Oslo University som prezentovala pripravenú prednášku o interkultúrnej komunikácii v systéme zdravotníctva na Slovensku. Získala som taktiež odborný materiál na napísanie učebných textov pre univerzitných študentov zdravotníckeho zamerania odboru ošetrovateľstvo a odborných článkov pripravovaných na publikovanie a nové kontakty na spoluprácu. Všetky moje získané zručnosti boli zaznamenané v certifikáte a dokumente EUROPASS mobility, ktorý mi bol vystavený zástupcom prijímajúcej organizácie profesorom Saugstadem. Moja vďaka patrí predstaviteľom Národnej agentúry SAAIC, ktorí mi umožnili navštíviť opäť túto nádhernú krajinu a zúčastiť sa na projekte, tiež vedúcim pracovníkom PU v Prešove, obzvlášť Mgr. Medoňovej z Oddelenia zahraničných vzťahov Rektorátu PU.

RNDr. Anna Horňáková, PhD., ÚJK CCKV PU v Prešov

Spolupráca medzi Prešovom a Trierom pokračuje

Už od roku 2006 prebiehalá neoficiálna spolupráca medzi odborom germanistiky na Univerzite v Trieri a Inštitútom germanistiky na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. Vo februári 2009 nadobudla táto spolupráca nový rozmer a medzi oboma univerzitami bola podpísaná zmluva o spolupráci. Počas tejto kooperácie sa v akademickom roku 2008/2009 uskutočnilo niekoľko spoločných podujatí v Prešove a Trieri, na ktorých sa podieľali študenti i vyučujúci oboch univerzít. Vďaka podpore Nemeckého veľvyslanectva v Bratislave navštívila Slovensko 16-členná divadelná skupina z Univerzity v Trieri. V lete 2009 zase navštívilo Trier s podporou DAAD v rámci študijnnej cesty desať slovenských študentov s dvoma vyučujúcimi. Popri študentských výmenách sa v roku 2009 uskutočnil cyklus prednášok vo forme dvoch zhromaždení. V rámci oboch stretnutí, organizovaných Nataliou Filatkinovou (Trier) a Christianom Irsfeldom (Prešov), mali slovenskí a nemeckí účastníci možnosť bližšie spoznať súčasnú činnosť a výskum svojich kolegov. Niekoľko absolventov mohlo taktiež prezentovať výsledok svojich záverečných prác. Prvá časť prednášok sa konala 17. februára 2009 v Prešove, kde 16 kolegov prednieslo svoje príspevky, predovšetkým z oblasti frazeológie, ale aj z oblasti literatúry či kultúry. Druhé zhromaždenie sa uskutočnilo 2. júla 2009 v Trieri. Na základe príspevkov z týchto stretnutí vyjde v Trieri začiatkom roka 2010 zborník pod názvom „Grenzgängereien 2“. Novinkou v spolupráci bol vzdelávací seminár pre vyučujúcich v odbore germanistiky. Seminár sa uskutočnil na pôde PU v dňoch 2. – 4. apríla 2009 vďaka spolupráci s Anjou Löbensteinovou-Reichmannovou (Inštitút nemeckého jazyka v Mannheime) a za finančnej podpory DAAD. Zúčastnilo sa na ňom 17 vyučujúcich nielen z Prešova, ale aj z Košíc, Ružomberka, Nitry, Zvolena a Brna. Na rok 2010 sa plánuje ďalšia spolupráca medzi germanistikou v Prešove a Trieri. Tá by sa mala realizovať v dňoch 1. – 4. septembra 2010 v Prešove v rámci Dňu učiteľov nemeckého jazyka a germanistov Slovenska (SUNG).

Romana Zákutná

Prof. h. c., prof. Ing. Ondrej Hronec, DrSc., je univerzitným profesorom, uznávaným pedagógom a vedcom v oblasti ochrany, tvorby i ekonomiky životného prostredia a udržateľného rozvoja. Pôsobí tiež ako publicista a scenárista. Je jedným zo zakladateľov Environmentálneho vzdelávania na slovenských univerzitách. Vďaka desiatkam vysokoškolských učebníčkov, monografií, skript, vedeckých a odborných príspevkov je známy doma, ale aj v zahraničí. Jeho erudovanosť ocenili na mnohých zahraničných univerzitách a vedeckých inštitúciach. Je čestným profesorom Agrárno-technickej univerzity v Minsku, členom akademikom medzinárodnej Bieloruskej akadémie vied. Je nositeľom zlatého odznaku za ochranu životného prostredia v Poľsku, držiteľom medaily sv. Gorazda a ďalších ocenení a čestných uznanií na Slovensku i v zahraničí. Pracuje vo viacerých vedeckých radách a komisiach pre obhajobu doktorských, doktorandských a iných prác z oblasti vedy a výskumu. Na Fakulte manažmentu PU v Prešove pôsobí od roku 2008.

Sme 2. na Slovensku a 3. vo svete!

Fakulta manažmentu mala v Nitre svoje želiezko v ohni

Agrofilm v Nitre, ktorý usporadúva Ministerstvo pôdohospodárstva SR pod záštitou vlády Slovenskej republiky a Organizácie spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo, hostil tento rok zástupcov 3 kontinentov a 21 krajín sveta. Na festival bolo prihlásených 127 filmov z oblasti poľnohospodárstva a ochrany životného prostredia. Výberová komisia z nich do súťažnej sekcie vybrať 50 filmových dokumentov. Tie posudzovala medzinárodná porota zložená z deviatich odborníkov rôznych národností. V kategórii populárno-vedeckých filmov získala 2. miesto na Slovensku a 3. miesto v celkovej súťaži snímka prof. h. c. prof. Ing. Ondreja Hronca, DrSc., z Fakulty manažmentu PU v Prešove s názvom Pôda v ohrození. Okrem krásnej plastiky z patinovaného slivkového dreva si prof. Hronec so svojím spoluautorom prof. Ing. Jozefom Vilčekom, PhD., z Agrofilmu odniesli i Cenu rektora Českej zemědělské univerzity v Prahe. Filmy ocenené na 26. ročníku Agrofilmu, vrátane 35-minútového filmu Pôda v ohrození, budú v najbližšom období putovať po slovenských mestách a obciach, kde sa budú premietať širokej verejnosti, šíriť posolstvo festivalu „Ľuďom chlieb a mier“ a odovzdávať cenné vedecké i odborné informácie, ale aj nevšedný umelecký zážitok.

PhDr. PaedDr. Martina Ferencová, PhD.

súvala dopredu azda najprestížnejšiu oblasť súčasnej fyziky a techniky – elektroniku. Výsledky jeho výskumu našli aj praktické využitie vo výrobe videodiskov, ochranných prvkov cenných papierov, dokladov, výrobkov a ī. Dostavili sa ďalšie úspechy, tituly, ocenenia (DrSc., prof., laureát a īné). Prof. D. Semak je autorom viac ako 300 vedeckých prác, 12 vynálezov, autorom alebo spoluautorom polodruha desiatky monografií a učebníčkov. Päť rokov (1978 – 1983) bol dekanom Fyzikálnej fakulty Užhorodskej univerzity. Vďaka prof. Semakovi a jemu podobným vedeckým nadšencom polovodičové pracoviská UŽNU postupne dosiahli špičkovú úroveň a medzi tzv. „vidiekymi“ univerzitami boli bezkonkurenčné. Ako člen prípravného výboru sa aktívne podieľal na úspešnej realizácii troch medzinárodných konferencií našej katedry. Plodná bola aj jeho spolupráca vo výskumnej a publikačnej činnosti. Tri publikácie boli vydané v spoluautorstve s naším pracovníkom prof. J. Birčákom. Kniha Vlastnosti polovodičov a metódy určovania ich parametrov bola vyhlásená za najlepšiu publikáciu PdF UPJŠ za rok 1986. O ďalšej monografickej publikácii týchto autorov Chalkogénne polovodiče na záznam informácie prof. J. Stoffa, DrSc., v recenzii uverejnenej v ČR písal ako o pozoruhodnom diele. Prof. D. Semak bol jeden z iniciátorov a veľa rokov aj garantom výmeny študentov fyziky medzi našimi univerzitami. V laboratóriach užhorodskej univerzity vyše dvesto našich študentov malo možnosť bezprostredne poznávať unikátné fyzikálne javy ako urýchľovanie elementárnych častíc, výrobu a spracovanie umelých diamantov a mnohé ďalšie experimenty. Pred siedmimi rokmi naša univerzita prof. D. Semakovi, ako prvému občanovi Ukrajiny, udelila titul Doktor honoris causa. Počas rozlúčky s ním predstaviteľia univerzity, fakulty, katedry a jeho priatelia o ľom hovorili ako o významnom vedcovi, vynikajúcom pedagógovi a vzácnom človeku. Bude chýbať aj nám. Na jeho čerstvý hrob v Storožnici pri Užhorode položili kvety aj zástupcovia našej katedry. Česť jeho pamiatke!

Za kolektív pracovníkov Katedry fyziky FHPV PU prof. J. Birčák a doc. V. Šebeň

Dánska jazda

„Najlepšia škola je život“ – často počúvame od svojich rodičov, ale aj od (občas lenivých) študentov, pretože učenie je namáhavé. Až keď všetky študentské „horory“ pominú, si zvyčajne s povzdychom povie, že najlepší život je aj tak v škole...

Pre Prešovskú detskú univerzitu sa skvelou školou inšpirácie stal „LIFE“ v Kodani, presnejšie návšteva „Faculty of LIFE Sciences“ Kodanskej univerzity. Keďže naša túžba po inšpirácii o možnostiach koncepcie detskej univerzity bola veľká, využili sme príležitosť prostredníctvom programu Erasmus a hám trochu opováživo sme zamerali svoju pozornosť na jednu z najlepších univerzít v Európe.

S radosťou sme mailami atakovali trpežlivého a priateľského človeka – Torbena Ingersleva Rouga, šéfa „Secondary School Service“ (pracovisko, ktoré ponúka vzdelávacie aktivity pre deti a mládež od 12 do 17 rokov, nazývané tiež detská univerzita), ktorého sme stretli na medzinárodnej konferencii detských univerzít v nemeckom v Tübingene (vo vyváženom zložení Markéta Andričíková a Adela Mitrová).

I tak sa stalo, že v septembrovom babom lete roku 2009 som pocítila ľarchu i blaženosť dánskej výzvy. Mierny kultúrny šok som zažila hned cestou z letiska, keď

ma taxikár s výrazom stoického veterána viesol ulicami, míňajúc po pravej strane slávnu Christianu a počúvajúc hudobnú klasiku – Beethovenu! Ďalším vzrušujúcim prekvapením pre mňa bolo zistenie, akú veľkú starostlivosť Kodanská univerzita venuje vzdelávacím aktivitám pre tínedžerov, a tiež fakt, že ich koncepcia detskej univerzity je odlišná, než aké poznáme zo strednej a západnej Európy. Pre deti a mládež neponúkajú žiadne hromadné prednášky v aulách, ale výlučne semináre, laboratórne experimenty, resp. workshopy v malých študijných skupinách (cca 24 študentov). Počas celého školského roka tak každý pracovný deň prichádza na dopoludňajšie i popoludňajšie vzdelávacie aktivity niekoľko tried z rôznych škôl.

Okrem hlavnej cieľovej skupiny – študenti vo veku 12 až 17 rokov – sa zameriavajú aj na stredoškolských učiteľov, ktorí absolvujú program na univerzite spolu so svojimi študentmi, čím sa zároveň nenápadne oboznamujú s novými metódami vyučovania a najnovšími poznatkami z vedy, ale aj na vysokoškolských študentov, pretože najlepší z nich pod odborným „dohľadom“ a pedagogickým školením (ako tlmočiť vedecké poznatky deťom) vedú semináre, laboratórne experimenty a workshopy.

Počas jedného týždňa som mala možnosť zúčastiť sa ako „tieňový“ pozorovateľ na niekoľ-

kých laboratórnych seminároch, ktorých spoločným menovateľom bola metóda „learning by doing“, učenie prostredníctvom činnosti (J. Dewey). Napríklad na fakulte „LIFE“ išlo o laboratórne experimenty, počas ktorých študenti testovali vplyvy a prejavy stresu na svoj organizmus alebo sa dozvedali podrobnosti o moderných spôsoboch genetickej modifikácie rastlín. Na Inštitúte Nielsa Bohra testovali vlastnoručne vyrobenú solárnu bunku (nikdy by som si nemyslela, že aj šťava z černíc sa dá využiť) a premenu slnečného svetla na elektrinu. V detašovanom výskumnom pracovisku Kodanskej univerzity „Øresundsakvariet“ v Elsinore som mala možnosť „byť či nebyť“, ale hlavne vidieť experimentálne semináre približujúce deťom morský svet, fyziognómu morských živočíchov kombináciou výkladu vo verejnom akváriu, výletu na more, ale aj prostredníctvom vlastnoručného pitvia rýb.

Univerzita spolupracuje s mnohými kultúrnymi inštitúciami v Kodani, ktoré v kooperácii s amostatne dlhodobo pripravujú vzdelávacie aktivity pre deti. Napríklad v Múzeu robotníckej triedy ponúkajú inšpiratívny vzdelávací program pre rôzne vekové kategórie so špeciálnymi expozíciami, ktorých neoddeliteľnou súčasťou je nevyhnutnosť dotýkať sa a tvorivá manipulácia s exponátmi. Podobne i v Národ-

nom múzeu umenia sa pripravujú tematické expozície, ktoré pokračujú tvorivým workshopom vo výtvarnom ateliéri.

S Torbenom Rougom a ostatnými kolegami z Kodane máme spoločný názor na to, že práca v malých skupinách na seminároch, v ktorých sa študenti aktívne zúčastňujú na experimentoch, sami tvoria a nachádzajú riešenia problémov, je pre deti a mládež veľmi efektívna. Vážim si ich múdry spôsob práce, pretože zainteresovaní sa venujú deťom a študentom konцепčne a systematicky bez bombastickej promoakcií a mediálizácie, ale stále s pozornosťou a vysokou kvalitou.

A napokon vyvrcholením mo-

jej dánskej jazdy boli preteky „Campus race Copenhagen“ na bicycloch asi s 500 študentmi, univerzitnými zamestnancami a, samozrejme, aj s Torbenom. Počas troch hodín sme na bicycloch obišli všetky „čerpacie stanice“ (zastávky s kvízovými otázkami a občerstvením) v areáloch jednotlivých fakúlt Kodanskej univerzity roztrúsených po celom neuveriteľne krásnom meste. Kedy sa aj u nás zaplnia cesty a parkoviská bicyklami? V jednu chvíľu som sa až zľakla následkov svojho slovanského euforického nasadenia v „cross campus“ pretekoch, pretože, cmúľajúc podozrivú bielu pilulu na zastávke s občerstvením, som zapochybovala, či

chemikom nevypadlo niečo z laboratórnych skúšaviek (poznatok: obľúbené cukríky v Dánsku majú slanú chut'). Náš trojčlenný dánsko-slovenský tím (Torben, študentka Laerke a ja) vďaka mne sice nevyhral žiadnu z cien (menšie problémy s orientáciou i angličtinou), ale vďaka priateľskému priataniu kolegov a študentov to bola nádherná bodka za týždňom zaujímavých aktivít detskej univerzity „LIFE“ Kodaň priamo na mieste činu. Je o čom snívať, však pán Andersen...

Adela Mitrová

Pokračovatelia projektu Dreams + Teams

British Council je medzinárodnou organizáciou Spojeného kráľovstva pre vzdelávanie a kultúrne vzťahy. V spolupráci s ďalšou britskou organizáciou Youth Sport Trust bol vytvorený medzinárodný projekt Dreams + Teams, ktorý na Slovensku funguje už od roku 2004. Do tohto projektu sa zapojila aj Fakulta športu Prešovskej univerzity v Prešove prostredníctvom PaedDr. Klaudie Zuskovej, PhD., a Mgr. Lenky Tlučákové, ktoré sa v dňoch 28. 9. – 1. 10. 2009 zúčastnili na školení „Training for Partners (Local tutor modules)“ v Krakove. Cieľom tohto projektu je podporovať rozvoj manažérsko-organizačných zručností mladých ľudí, pestovať v nich občiansku zodpovednosť aj prostredníctvom športu, kreatívne pracovať, vážiť si iné kultúry a podporovať ich vzájomné porozumenie a používať pritom ako komunikačný jazyk angličtinu. Dôležitou súčasťou alebo „odmenou“ tohto projektu je práca „mladých lídrov“ so svojimi partnerskými školami v Spojenom kráľovstve a na celom svete prostredníctvom elektronickej pošty a osobných stretnutí. A ako tento projekt funguje v praxi? Britskí odborní školitelia vyškolia učiteľov na celom svete, aby sa mohli stať „lokálnymi tútormi“ projektu. Vyškolení „tútori“ následne školia študentov svojich škôl, aby mohli pôsobiť ako „mladí lídri“ svojej miestnej komunity. Výsledkom aktivít „mladých lídrov“ je usporiadanie festivalu pre mladších spolužiakov, rôzne sociálne skupiny a v neposlednom rade pre svoje partnerské školy doma i v zahraničí. Tento projekt trvá na Slovensku už 5 rokov, koncom tohto roku sa priama účasť British Council na projekte končí. Pri príležitosti oficiálneho konca projektu sa v dňoch 12. – 13. 11. 2009 v Bratislave uskutočnilo oficiálne stretnutie zástupcov stredných a vysokých škôl a študentov, ktorí sa aktívne zapájali do tohto projektu. Účastníci si navzájom vymenili množstvo poznatkov, postrehov a skúseností. Vyjadrili prianie pokračovať v projekte a šíriť myšlienky „Mysli globálne, konaj lokálne“ medzi ďalších mladých ľudí. Na stretnutí sa osobne zúčastnil aj riaditeľ British Council Slovakia Andrew Spells, manažérka projektu Dreams + Teams na Slovensku Anna Kováčová, britský veľvyslanec na Slovensku Michael Roberts a Michal Martíkán, ktorý sa zhostil úlohy patróna projektu. Cieľovou skupinou projektu sú predovšetkým študenti stredných škôl. Do projektu však vstúpili aj vybrané vysoké školy na Slovensku, pretože samotný projekt prináša podrobne vypracovanú metodiku organizácie voľnočasových podujatí, ktorá je prístupná v anglickom i v slovenskom jazyku. Táto v praxi overená metodika je veľmi významná ako vhodný študijný materiál pri implementácii do už existujúcich predmetov, resp. novopripravovaných predmetov. V tomto školskom roku plánujeme zorganizovať prvú pilotnú akciu zaškolenia vysokoškolákov so zapojením študentov prešovských stredných škôl a následného zorganizovania športovo-rekreačného podujatia pre rôzne skupiny obyvateľstva v regióne. V budúcnosti vidíme možnosť poskytovať školenia pre pracovníkov z oblasti sociálnych služieb, a tak umožniť ďalšie možnosti vzdelávania na našej univerzite v regióne. Hlavnou myšlienkovou projektu je snaha učiteľov „tútorov“ nechať pracovať žiakov a študentov samostatne, dať im možnosť vyniknúť a realizovať sa. Naša fakulta každoročne pripravuje mnoho budúcich učiteľov, pre ktorých by táto myšlienka mala byť akýmsi základom na ich ďalšiu tvorivú prácu. Našou snahou bude, aby sa naši vybraní študenti počas štúdia stali „mladými lídrami“. Bude už len na nich, ako rozšíria svoje vedomosti a hlavne skúsenosti ďalej medzi svojich budúcich žiakov.

Mgr. Lenka Tlučáková
Fakulta športu PU v Prešove

Jedna (ne)obyčajná noc na Pedagogickej fakulte

Dlhé prípravy, veľa nápadov, strach a obavy, toto všetko predchádzalo našej noci. V ten večer sa na Pedagogickej fakulte neučilo, neznámokovalo, ba dokonca ani neobliekalo, ako je to zvykom na pôde univerzity. V ten večer bolo všetko inak. 10. 11. 2009 sa začal prvý ročník akcie nazvanej NOC DEKANA.

Ak by ste v útrobách našej fakulty hľadali ustrojených pedagógov a vzorných študentov, hľadali by ste mŕne. Tento večer patril papučiam, pyžamám, županom, spacím vakom, karimatkám, či dokonca stanom. Kto by si myslel, že na tento pyžamový večer sa odhodlali len študenti, je na omyle. Práve tu bola jedinečná možnosť vidieť učiteľov v županoch či papučiach. A povedzme si to na rovinu, kto z Vás by si toto nechal ujsť?

Príhovorom dekanu fakulty prof. doc. PhDr. M. Portika, PhD., sa mohla začať noc plná prekvapení. Zábava v plnom prúde bola už na chodbách prízemia, kde sa okolo deviatej hodiny večer odohrávalo priam mystické divadelné predstavenie, o ktoré sa nám postarali študenti a zároveň herci z divadla Padák. Aj keď hra mala názov S vylúčením verejnosti, o divákov núdza určite nebola. V nedálekej učebni na konci chodby nás vôňou čaju lákala miestnosť plná vankúšov, sviečok, hrnčekov a čajníkov. Táto učebňa sa túto noc zmenila na orientálnu čajovňu HORROR. Tu sme mohli nájsť pokoj, jemnú hudbu a hlavne množstvo čajov priam z celého sveta. Ak by sme po skvelom čaji a oddychu mali pocit, že je čas na niečo iné, stačilo rovnou nohou vykročiť z čajovne priamo na hraciu plochu spoločenskej hry Twister a verte mi, tu bola rozvíčka zaručená. O pár krokov ďalej v učebni výtvarnej výchovy sme mohli ukázať šikovné ručičky a zmysel pre humor, pretože práve tam sme si mohli nakresliť ľubovoľnú karikatúru. Nie je žiadnym prekvapením, že tam najčastejšie visela hlava nášho pána dekana. Hned vo vedľajšej miestnosti sa odohrávali príbehy známych aj neznámych, veľkých či malých hviezd. Ak sme chceli byť súčasťou príbehu, stačilo vojsť do kina, pohodlne sa usadiť a nechať sa unášať príbehmi iných ľudí. Ostaneme ešte chvíľku na prízemí našej fakulty, pretože práve tam sa okolo polnoci konala nočná hra WUA-HAAA. Tu sa zhromaždili študenti vyzbrojení horiacimi fakľami. Boli sme odhadlaní vyjsť do tmavej noci a hľadať ukryté indície, ktoré nás mali dovest' až na najvyšší bod Prešova - Kalváriu. Cesta za indíciami nebola pokrytá zlatom, ale blatom a malé kvapky dažďa zakaždým zhasli horiacu fakľu, ale keď sme sa po ľažkam boji a dlhých schodoch prebojovali až hore, stalo to za to - osvetlený Prešov nám ležal pri nohách.

Veľkým ľahákom bola aj diskotéka a karaoke show priamo na chodbe dekanátu. Zaručovala nám jedinečnú možnosť tancovať a spievať na miestach, kde

je za iných okolností priam mrazivé ticho. Neviem, čím to bude, ale práve v týchto priestoroch sa jedna z miestností zmenila na miesto kariet, podvodov, žetónov a hazardu. Kasíno bolo otvorené pre všetkých, ktorí mali v túto noc chuť riskovať. A kto mal pocit, že chce vyskúšať niečo akčnejšie, mohol si na chodbách prvého poschodia zahrať stolný tenis. Pre odvážlivcov tu bola aj IQ miestnosť šikovných, no ak by ste sem vošli, nenašli by ste žiadne sklonené hlavy nad testami. Tu sa merala úplne iné IQ. Asi nikto z vás nebola na testoch, kde by mu vložili do úst lyžičku s loptičkou, ukázali prekážkovú dráhu a kládli nezmyselné otázky, na ktoré požadovali jasné a zrozumiteľné odpovede, a to, podotýkam, s tou lyžičkou v ústach.

Ďalším veľkým ľahákom a možno aj prekvapením sa stala Partička pre učiteľov. Kým sa skutočne nezačala, ani jeden z pedagógov netušil, do čoho ide. My študenti sme to tajili do poslednej chvíle. Naša malá aula sa zaplnila do posledného miesta. Bolo zrejmé, že nikto z prítomných si nechcel nechať ujsť sólové vystúpenie našich učiteľov. Úlohy, ktoré plnili, nenechali ani jedno oko suché a ani jednu tvár bez úsmevu. Zabávali sme sa na rozhovoroch, ktoré prebiehali len vo forme opytovacích viet, scénok, v ktorých sa menili nálady každú minútu, či na rapujúcich učiteľov. Aby neostalo nepovšimnuté úžasné nočné oblečenie, ktoré sme v ten večer mali na sebe, konala sa súťaž o najpyžamko a najpapuče. Výhercovia sa spravodivo rozdelili na oboch stranach. Najpyžamko vyhrala študentka v babbinej nočnej košeľke a najpapuče vyhrali vlastnoručne vyrobené „papuče najky“ z umeleckej tvorby jedného z učiteľov. Pomyšelným vrcholom noci bol volejbalový turnaj. Na palubovke sa ocitol každý, kto v neskorú nočnú alebo skôr skorú rannú hodinu ešte dokázal stáť na nohách a mal dostatok energie. Do finále vstúpili učitelia proti odvážnemu družstvu tretiakov. V tomto prípade však výhra ostala v rukách šikovných študentov. Po náročnom fyzickom vypäti sa niektorí účastníci prvého ročníka Noci dekana rozpráchli do svojich izieb, iní vytrvalci však pokračovali v zábave do rána.

Ohlasy na tento večer v nás znejú dodnes a každý, kto zažil atmosféru Noci dekana, má už dnes jasné, čo bude robiť na budúci rok o tomto čase.

Ivana Misáková
študentka 1. ročníka Učiteľstva pre 1. stupeň ZŠ

Dynamické testovanie latentných učebných kapacít detí zo sociálne znevýhodneného prostredia

V dňoch 9. až 12. 11. 2009 sa uskutočnil na pôde Prešovskej univerzity v priestoroch Pedagogickej fakulty unikátny workshop konaný v rámci projektu APVV MŠ SR 0073-06 zameraný na tréning dynamického testovania latentných učebných kapacít detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Organizátorkou workshopu bola prorektorka PU doc. PhDr. Iveta Kovalčíková, PhD., a workshop viedol známy psychológ izraelského pôvodu David Tzuriel, PhD. Tréning učiteľov vybraných základných škôl, Prešovskej univerzity a študentov magisterského i doktorandského štúdia bol zameraný na vytvorenie okruhu odborníkov, ktorí budú po absolvovaní potrebných špecializačných kurzov schopní v praxi aplikovať originálne postupy rozvíjania myslenia a učenia sa žiakov. Okrem metód na posudzovanie potenciálu pre učenie sa bola súčasťou workshopu aj teória a prax mediovanej učebnej skúsenosti, nástroje na rozvoj logického myslenia či modifikateľnosti rôznych úrovni myslenia detí. Prof. Tzuriel demonštroval tieto metódy prostredníctvom praktických ukážok pri práci s deťmi. Workshop bol svojím zameraním určený pre výskumníkov v oblasti dynamického testovania a kognitívnej psychológie, ako aj učiteľom ašpirujúcim na využívanie originálnych postupov kognitívnej edukácie v ich domovskej škole.

**Mgr. Dana Cibáková
Mgr. Ivan Ropovík**

D. Tzuriel je profesorom na Bar-Ilan University v Izraeli a taktiež súčasným šéfredaktorom Journal of Cognitive Education and Psychology. Profesor Tzuriel je klinický psychológ a odborník na dynamické testovanie na rozvoj učebného potenciálu dieťaťa. Uverejnil veľa štúdií na dynamické testovanie a sprostredkovanie učenia a päť kníh (napr. *Interactive Assessment* s H. C. Haywoodom, *Dynamic Assessment of Young Children, La valutazione dinamica delle abilità cognitive*). Jeho vedecká práca je spojená so zavádzaním Vygotského a Feuersteinovej teórie. David Tzuriel vydal šesť dynamických testov, ktoré sa používajú na celom svete: Detské analogické myslenie a jeho modifikateľnosť (CATM), Detské inferenčné myslenie a jeho modifikateľnosť (CITM), Kognitívna modifikateľnosť batérie (CMB): Hodnotenie a intervencia, Detské seriačné myslenie a jeho modifikateľnosť (CSTM), Seria-Think nástroje a Detská koncepcná a percepčná analógia modifikateľnosti (CCPAM). Po workshope sme profesorovi Tzurielovi položili pári otázok:

Navštívili ste našu krajinu niekedy v minulosti?

Ešte som tu nikdy predtým neboli, toto je moja prvá návšteva Slovenska.

V ktorých iných krajinách ste realizovali podobný workshop ako tu?

Dokopy som realizoval 140 medzinárodných workshopov, a to v Severnej Amerike, Južnej Amerike, Ázii a aj tu v Európe.

Popri Vašej svojej práci veľa cestujete. Ktorá krajina Vám najviac učarovala a kam sa rád vracie?

Najviac sa mi páčilo v Kanade. Bol som tam štyrikrát a stále sa tam rád vraciam.

Čo Vás priviedlo k tomu, aby ste sa začali venovať mediácii?

Nuž, existuje niekoľko dôvodov. Prvým z nich je moje priateľstvo s profesorom Feuersteinom z Izraela, ktorý sa zaoberá rovnakou problematikou a od ktorého som sa veľa naučil. Myslím, že druhým dôvodom sú moje životné skúsenosti počas toho, ako som vyrastal, pretože môj otec bol dobrým mediátorom a taktiež som sa veľa od neho naučil. Tretím dôvodom je to, že som si počas života uvedomil, že deti, ktoré sú kognitívne na nižšej úrovni, môžu prostredníctvom vhodnej mediácie dosahovať lepšie, vyššie úrovne v kognitívnej oblasti. Napríklad ešte ako žiak som nebol vždy úspešný, nedarilo sa mi, inokedy som v triede exceloval a späťne si uvedomujem, že keby moji učitelia vedeli ako mi pomôcť v určitých oblastiach prostredníctvom mediácie, tak by som do-

sahoval lepšie výsledky aj tam, kde sa mi nedarilo.

Využívali ste mediáciu aj pri výchove svojich detí?

Áno, samozrejme. Aj keď mi niektorí ľudia vravia, že by som nemal byť doma psychológom svojich detí, ale byť psychológom pre iných. Ale ja na tom nevidím nič zlé. Vždy som uplatňoval mediáciu pri výchove svojich detí a teraz dokonca ju uplatňujem už aj u vnúčat, ktorých mám jedenásť.

Okrem tréningov mediáce učiteľov robievate aj tréningy pre rodičov?

Áno, mám za sebou už niekoľko tréningov aj s rodičmi a ich deťmi, kde im ukazujem ako s deťmi pracovať. Dokonca svoje mediačné nástroje využívam aj na mediáciu rodičov, aby pochopili zmysel mediácie.

Využívate mediáciu aj pre seba, potrebujete byť niekedy mediovany aj vy?

Po celý čas mojej práce potrebujem byť mediovany aj ja. V mojej mediácii odrážam všetky tie udalosti, ktoré sa stali mne a snažím sa učiť to, čo mám robiť. Keď potrebujem pri tom pomoc, nehanbím sa opýtať sa, pretože nezáleží na tom, aký je môj akademický status, lebo aj ja som len ľudská bytosť a každý z nás potrebuje pomoc, a za to sa netreba hanbiť. Kedykoľvek potrebujem mediáciu aj ja, tak sa nehanbím o mediáciu poprosiť.

Čím ste chceli byť ako dieťa?

Mal som viacero snov, čím som chcel byť. Jedným z nich bolo stať sa hercom, nie filmovým, ale hercom v divadle. Motivovalo ma k tomu to, že môj otec bol divadelným hercom. Neškôr som chcel byť spevákom, pretože som veľmi rád spieval a mám spev rád až dodnes, často spievam, ale iba pre seba. Chcel som sa naučiť aj hrať na nejaký hudobný nástroj, ale ako dieťa som nechodil do žiadnej hudobnej školy. Tieto sny sa mi v živote čiastočne splnili, okrem hrania na hudobný nástroj. Dá sa povedať, že tento sen mi zostal dodnes, ale na jeho splnenie čas nemám.

Aké boli Vaše obľúbené predmety v škole?

Najradšej som mal geografiu, vždy má lákalo navštíviť iné krajinu, vidieť ich spôsob života, históriu, prírodu. Ďalším predmetom bol anglický jazyk.

Študenti Katedry fyziky v Užhorode

Vdňoch 26. – 29. 10. 2009 navštívili 12 študenti Katedry fyziky Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove Fyzikálnu fakultu Užhorodskej národnej univerzity v Užhorode. Ich návšteva sa realizovala v súlade so zmluvou podpísanou rektormi Prešovskej univerzity v Prešove (Slovensko) a Užhorodskej národnej univerzity v Užhorode (Ukrajina) v roku 2005. Pobyt našich študentov na Fyzikálnej fakulte Užhorodskej národnej univerzity je prejavom dlhodobej realizácie neformálnych pracovných a priateľských kontaktov učiteľov a študentov odboru fyzika týchto univerzít. Tradícia spoločných stretnutí našich a ukrajinských študentov má už viac než 15-ročnú tradíciu. V posledných 10 rokoch sa na jeseň každého roku realizuje týždenný študijný pobyt našich študentov na Fyzikálnej fakulte Užhorodskej národnej univerzity v Užhorode. Pobyt študentov pravidelne realizujeme v mesiaci október a svojím obsahom je zameraný na absolvovanie Základného praktika z jadrovej a atómovej fyziky v tamojších fyzikálnych laboratóriach. Přistrojové a materiálové vybavenie laboratórií Fyzikálnej fakulty poskytuje našim študentom možnosť absolvovať v plnom rozsahu a na požadovanej úrovni plánované laboratórne práce z uvedeného predmetu. Oproti tomu ukrajinskí študenti počas jarného pobytu u nás absolvujú akcie zamerané na poznanie podmienok a systému vysokoškolského štúdia na našej fakulte, zrealizujú návštevu vybraných vedecko-výskumných zariadení, vybraných stredných škôl, absolvujú odborné prednášky, sprievodné kultúrne a poznávacie akcie. Za obdobie posledných desiatich rokov sa na týchto výmenných, študijných a poznávacích pobytov zúčastnilo viac než 200 slovenských i ukrajinských študentov. Tohoročný program pobytu našich študentov v Užhorode sprevádzali okrem študijných povinností aj rôzne oficiálne i neoficiálne stretnutia. Naši študenti sa hned v úvode svojho pobytu stretli s prof. V. J. Lazurom, DrSc., dekanom Fyzikálnej fakulty Užhorodskej národnej univerzity, a prof. V. M. Rizakom, DrSc., vedúcim Katedry tuholátkovej elektroniky. Hlboké dojmy vo vedomí našich študentov zanechala aj návšteva jedinej slovenskej základnej školy na Ukrajine. Počas tohto stretnutia boli zástupcom základnej školy odovzdané knižné publikácie, autormi ktorých boli učitelia našej univerzity, riešitelia projektu KEGA: Rozširovanie edukačných kompetencií pedagogických pracovníkov. Okrem povinností súvisiacich so zabezpečením realizácie Základného praktika jadrovej a atómovej fyziky sa učitelia sprevádzajúci našich študentov v Užhorode podieľali aj na prednáškovej činnosti. S veľkým ohlasom a záujmom sa u ukrajinských študentov stretla prednáška dr. h. c., doc. PaedDr. V. Šebeňa, PhD., na tému Slovenské vysoké školstvo v kontexte súčasných zmien. Mimoriadne príjemná, srdečná a žičlivá atmosféra sprevádzala návštevu našich študentov na Generálnom konzuláte Slovenskej republiky v Užhorode. Počas neformálneho stretnutia s generálnym konzulom Slovenskej republiky v Užhorode p. Ing. Mariánom Sládečkom sa naši študenti mali možnosť oboznámiť s činnosťou a úlohami slovenského konzulátu. Realizácia takýchto akcií je neformálnym príkladom spolupráce pracovísk a praktickým prejavom základnej myšlienky týchto stretnutí – priateľstvo, vzdelanie, veda a kultúra bez hraníc. Odmenou učiteľom a zamestnancom katedier podieľajúcim sa na príprave a realizácii týchto stretnutí je spokojnosť študentov, ktorí po dlhé roky spomínajú na svoje pobytu na zahraničnej univerzite. V závere tohto príspevku chceme podakovať vedeniu FHPV PU v Prešove za vytvorenie podmienok nevyhnutných na realizáciu uvedeného pobytu, ako aj vedeniu a všetkým učiteľom Fyzikálnej fakulty Užhorodskej národnej univerzity, ktorí sa aktívne podieľali na realizácii študijného pobytu našich študentov. Osobitné podakovanie patrí prof. V. M. Rizakovi, DrSc., ktorý vynaložil mimoriadne úsilie pri organizácii pobytu našich študentov na Užhorodskej národnej univerzite.

**Dr. h. c. doc. PaedDr. Vladimír Šebeň, PhD.
vedúci Katedry fyziky**

O opustených dedinách, silných dojmoch a bieloruštine

„Život je množstvo dní otrávených smútkom.“
(Leanid Draňko Majsiuk)

Atmosféra vernisáže výstavy bieloruského výtvarníka Viktora Tichonova bola smutnou iba v názve. Vyvolávala množstvo emócií, ale nebolo to plač nad strateným svetom černobylskej dediny. Skôr pohľad na veci, ktoré sa udiali a dejú. Pohľad, ktorý nám dnes dokáže pomôcť vyrovnáť sa s tým, čo bolo... a dúfajme, že už nebude. Plátna výstavy Smútok opustených dedín tvorila syntéza čierneho podkladu a impresionistických ľahov štetcom, ktoré sa v úvodnom krátkom filme prelínali so skutočnými objektmi zobrazenými na obrazoch. Vďaka tomuto filmu bolo možné oveľa ľahšie preniknúť do obrazu, nájsť miesto, kde sa zastavil čas. V slovách kurátora výstavy PhDr. Jána Bartka odznel okrem iného názor, že Tichonov je maliar, ktorý krajinu vidí očami človeka späťeho s prírodou a so všetkým okolo. Dobrým aj zlým. Dobré pocity umocňovala najmä autorova prítomnosť, jeho bezprostredný prístup k prítomným. Nebolo cítiť žiadnu jazykovú bariéru, aj keď on celý čas hovoril po bielorusky a všetci ostatní po slovensky. Blízkosť slovanských jazykov a umeleckého vnímania sveta nám autor priblížil aj prostredníctvom prezentácie projektu Medzinárodný výtvarný festival (27. 9. – 11. 10. 2009, Snina), na ktorom sa na Slovensku zúčastnil. Práve vďaka snahe usporiadateľa tohto festivalu Andreja Smoláka z galérie v Snine bolo možné vidieť práce Viktora Tichonova okrem prešovskej výstavy súčasne aj na výstave Impresie krajiny v Bardejove.

Impresia ako silný dojem či náladowý obrázok je základom Tichonovovho prístupu k umeniu. A keďže dojmy a nálady sa u ľudí prirodzene striedajú a sú oveľa silnejšie ako jazyk, vystavoval

tento bieloruský autor už v mnohých ďalších krajinách (Španielsko, Rusko, Nemecko, Švédsko, USA, Anglicko atď.). 12. októbra 2009 sa vďaka Univerzitnej knižnici PU, Katedre slavistiky IRUaS FF PU a Galérii Andrej Smolák Snina stretli Slováci a Slovania, výtvarníci aj slavisti. Prítomných úvodným slovom privítali okrem autora a kurátora výstavy aj riaditeľka Inštitútu rusistiky, ukrajinsitiky a slavistiky doc. PhDr. Lubica Babotová, CSc., za Katedru slavistiky prof. PhDr. Júlia Dudášová, CSc., a riaditeľ Univerzitnej knižnice Ing. Peter Hal'ko. Bieloruský prejav doplnil študent slavistiky Michal Piš, ktorý pri tejto príležitosti preložil a prebásnil báseň A. Pismankova, ktorá odznela v prezentácii spomínaného umeleckého filmu V. Tichonova. Celý mesiac sme sa v študovni Univerzitnej knižnice mohli túlať bieloruskou dedinou a strácať v nekonečných priestoroch zasneženej krajiny. Kontrast bieleho snehu a čiernej nešťastnej zeme vzbudzoval intenzívny pocit prítomnosti v nedávnej minulosti. Snahu nájsť tie

miesta a zatvoriť bránu, či vydať sa cestou medzi stromami.

Chagallov rodák priniesol do Prešova nielen svoj pohľad na svet, ale aj bieloruský jazyk, ktorý dlhoročne statočne reprezentuje iba bieloruská lektorka doc. Viktoria Liashuk, CSc., vyučujúc a prakticky sa zapájajúc do života na Katedre slavistiky, ktorá nedávno oslávila 15. výročie svojho založenia. Vyročením série podujatí (poľská a bulharská výstava, medzinárodná vedecká konferencia) pri tejto príležitosti bol práve tento vzácný pohľad do duše Bielorúsa. Zrakom i sluchom k nám prenikol dojem, že aj v Bielorusku je čo a koho objavovať.

Ivana Džundová

Ľubomír Purdeš: „BRÁNA SLOBODY“ železo, drevo, umelá hmota, epoxy november 1989

„Brána slobody“ je viacmateriálový objekt, ktorý vznikol v novembri 1989 ako moja osobná reakcia na udalosti Nežnej revolúcie. V tom čase som bol študentom 3. ročníka na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave a istým spôsobom ma ovplyvnili moji vtedajší učitelia, najmä profesor Juraj Meliš, ktorý sa vo svojej tvorbe zmocňuje diela podobne „agresívnym“ spôsobom – materiál ohýba, reže a zvára. Základ a nosnú časť objektu tvorí pôvodná brána zo železnej opony, vtedajšej slovensko-rakúskej hranice. Pridaním odliatkov rúk, nôh a spleti vodovodných hadíc a drôtov som sa snažil vytvoriť dojem dynamickejho pohybu človeka, ktorý sa snaží zmeniť, zbúrať a rozbiť nezmyselnosť umelo vytvorennej hranice. Je vyjadrením sily myšlienky, ktorá dokáže hýbať a prekonávať prekážky napriek prinášaným zraneniam a obetiam. Rýchlosť vtedajších udalostí a naliehavosť výpovede mi neumožňovala prepracovanosť detailov. V tom čase išlo viac o autentickosť a pravdivosť výpovede ako o nadmerné a prehnane zbytočné estetizovanie. Objekt bol počas Nežnej revolúcie 1989 vystavený na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave ako súčasť revolučných prejavov a udalostí. K tej bráne ma viažu silné spomienky, ako sme ju štyria pešo niesli z Devínskej Novej Vsi až na Hviezdoslavovo námestie k VŠVU. Ľudia pri nej spontánne začali zažínať sviečky ako pripomienutie si obetí, ktorí chceli z tejto krajiny ujsť do slobodnejšieho sveta. Dodnes sú na vystavenej bráne stopy vosku.

Už samotná brána je silný artefakt. Má veľkú výpovednú hodnotu, predovšetkým z hľadiska socialno-historického. Mám synovcov, ktorí majú osemnásť – dvadsať rokov, a tí nemali možnosť zažiť to, v akom izolovanom a uzavretom priestore žila naša generácia. Nevedeli a netušili, že v čase mojich študentských rokov bola skoro polovica Bratislavы obohnaná ostaňmi drôtmi, a keď som prichádzal napríklad do Devínskej Novej Vsi alebo keď som sa prechádzal pri Dunaji a díval na druhý breh, na polia, kde sme už nemohli vstúpiť, mal som veľmi stiesnené pocity. Objekt vznikol počas revolúcie pred dvadsiatimi rokmi a mňa hnevalo, že dlho ležal zaprášený a pokrytý slamou v stodole, podobne ako ideály, ktoré nás hnali do ulíc revolúcie. S blížiacim sa výročím revolúcie rástla aj vo mne myšlienka o umiestnení objektu vo vstupných priestoroch univerzitnej knižnice, ktorú pán riaditeľ Haľko s nadšením privítal. Priestor bol prázdnny, nevyužitý a veľká migrácia ľudí tento nápad len umocňovala. Rýchlosť plynúceho času ma priviedla k vyplneniu vnútornej povinnosti odovzdať túto našu skúsenosť aj mladým študentom. Chcel som im dať možnosť dotknúť sa reálnych ostaňatých drôtov, ohmatať a vyskúšať pevnosť chladnej železnej konštrukcie a ovoňať nadechované drevo, jednoducho aspoň sčasti priblížiť nedávnu minulosť a zamyslieť sa aj nad našou prítomnosťou.

Ľubomír Purdeš

Audiovizuálne štúdio na PU

Audiovizuálne štúdio (AVŠ) je súčasťou Centra celoživotného a kompetenčného vzdelávania Prešovskej univerzity (CCKV PU). Toto pracovisko má za úlohu podporovať všetky formy vzdelávania, vedy a výskumu na PU. O samotnom poslaní, o jeho cieľoch a o projektoch, ktoré zastrešuje, nám viac prezradil vedúci útvaru AVŠ, RNDr. František Franko, PhD.

Kedy vzniklo audiovizuálne štúdio a čo bolo impulzom na jeho vznik?

V minulosti AVŠ patrilo pod názvom Audiovizuálne centrum Fakulte humanitných a prírodných vied. Približne začiatkom roka 2006 sa začal na Prešovskej univerzite realizovať projekt Ústavu digitálnych kompetencií, ktorého súčasťou sa stalo Štúdio ÚDK. Zámer pracoviska bol veľmi rozsiahly, od technickej podpory didaktických prostriedkov, cez zabezpečenie servisu audiovizuálnej techniky až po audiovizuálnu dokumentačnú tvorbu. Kvôli zvýšeniu efektívnosti hlavného poslania pracoviska, ktorým je podpora vzdelávania a výskumu na univerzite, sa po viacerých personálnych zmenách na pracovisku schválil taký projekt, ktorý funguje úspešne od marca 2009. Osvedčilo sa, že AVŠ patrí do organizačnej štruktúry CCKV PU a môže sa sústrediť na účinnú podporu vzdelávania. Kvôli zefektívneniu služieb sa technická podpora presunula na pracovisko oddelenia údržby PU a počítačová podpora v prednáškových miestnostiach sa dostala do kompetencie Centra výpočtovej techniky PU.

Čo presne zahŕňa pojem audiovizuálna podpora vzdelávania?

Audiovizuálna (AV) podpora vzdelávania v súčasnej dobe predstavuje najmä podporu vo využívaní multimediálnych prostriedkov. Okrem ozvučovania vzdelávacích podujatí poskytujeme možnosť zhotovenia videozáZNAMOV a fotodokumentácie. Po základnom spracovaní záznamov poskytujeme aj rôzne formy distribúcie zhotovených vzdelávacích alebo archívnych dokumentov. Najčastejšie ide o distribúciu na DVD a vystavenie záznamov na interne v strímingových videoformátoch. Sme pripravení komplexne audiovizuálne aj organizačne podporiť aj tzv. videokonferenčné vzdelávacie podujatia, ktoré je možné realizovať priamo z priestorov našej univerzity pre všetkých záujemcov zo vzdialených lokalít, alebo sa pripojiť na dostupné prebiehajúce videokonferenčné vysielania v rôznych systémoch. Špecifickú audiovizuálnu podporu poskytujeme aj vyučujúcim, ktorí si ju dohodnú prostredníctvom elektronickej žiadanky na webových stránkach AVS CCKV PU alebo osobnou návštavou pracoviska AVŠ (číslo miestnosti 164) v pracovných dňoch v dobe od 11. do 12. hod. V súčasnosti už existujú prvé záznamy prednášok, konferencií, videokonferencií, seriály prednášok zakomponovaných aj do LMS Moodle v spolupráci s pracoviskami CVT FHPV a CVT PU.

Z akých zdrojov ste finančovaní?

Audiovizuálne štúdio je finančované ako jeden z útvarov CCKV PU. Zatiaľ sme v stave fungovania pracoviska, v ktorom nemáme stálych zamestnancov. Pracovníci AVŠ sú študenti v dennej forme štúdia a pracujú na základe dohody o vykonaní práce, sú platení za konkrétnu odpracované hodiny. Z toho dôvodu je potrebné koordinovať ich činnosť na základe detailne formulovaných žiadanie zo strany záujemcov. V súčasnosti sa zameriavame prevažne na audiovizuálnu podporu v rámci výučbových procesov. Momentálne sme v štádiu, keď hľadáme vhodný mechanizmus, ktorý by bol čo najefektívnejší. V budúcnosti plánujeme rozšíriť činnosť AVŠ CCKV PU aj v komerčnej sfére.

Na akých projektoch ste sa zúčastnili?

V lete sme sa podieľali na technickom zabezpečení Detskej Prešovskej univerzity. Okrem audiovizuálnej podpory sme organizovali aj lektorské vstupy a tvorivé dielne. Okrem toho spolupracujeme aj s niektorými katedrami. Minulý školský rok sme zabezpečovali v rámci projektu ŠVOČ videokonferenciu v systéme EVO medzi Prešovom a Ostravou. Študenti prednášali svoje príspevky, tie sa sledovali u nás aj v Ostrave, následne na to prebiehala diskusia. Unikátnu medzinárodnú vzdelávacie podujatie s využitím videokonferenčnej časti s názvom „Particle Physics Masterclasses 2009“ sme uskutočnili začiatkom apríla. Rovnaké podujatia sa chystajú aj tento školský rok.

Aké aktivity čakajú AVŠ v blízkej budúcnosti?

Okrem bežných podujatí, na ktoré si organizátori žiadajú prostredníctvom elektronického formulára našu AV podporu, bola dňa 26. novembra zabezpečovaná akcia s názvom „Projekcia November '89“. Jej hostami boli aj poslanci František Mikloško a Ján Čarnogurský, s ktorými prebiehala diskusia na základe vysielaných dokumentárnych filmov práve v priestoroch audiovizuálneho štúdia a auly č. 97. Toto podujatie bolo prístupné celej akademickej komunité. V oblasti zveľaďovania technického vybavenia v budúcnosti chceme obohatiť ateliér-vú časť priestorov AVŠ efektívnymi didaktickými prostriedkami tak, aby sa tu okrem AV záznamov mohli realizovať školenia, praktiká a kurzy účinne využívajúce multimediálne a interaktívne prostriedky.

**Zhovárala sa
Marianna Lucká**

Nekončiaca cesta za poznaním

2. júla 2009 sa na Prešovskej univerzite prvýkrát konali promócie študentov Univerzity tretieho veku. Jej prvým 49 absolventom odovzdal rektor PU osvedčenie o absolvovaní záujmového vzdelávania v odbore psychológia, anglický jazyk, etika a filozofia a ochrana zdravia.

Starší človek sa môže cítiť osamelý, nepotrebný a aj kedy si aktívnomu a činorodému človeku sa môže stať, že výplňou jeho dôchodkového veku je najmä nuda. „Väčšinou sú to ľudia, ktorí už ostali sami doma, potrebujú spoločnosť a nejakú činnosť na využitie voľného času,“ rozpráva o dôvodoch štúdia na Univerzite tretieho veku (UTV) Marta Fialková, sprostredkovateľka medzi riaditeľkou a študentmi a zároveň jedna z poslucháčok UTV na Prešovskej univerzite. „Ide aj o akúsi socializáciu. Ľudia sa navzájom stretávajú, neskôr aj mimo školy – na káve, v divadle – a vznikajú nové piateľstvá. Taktiež sú tu ľudia, ktorí z rôznych dôvodov nemali možnosť študovať skôr.“ Hlavným poslaním UTV je však vzdelávanie ľudí starších ako 45 rokov. Po prvom všeobecnom ročníku sa poslucháč zapisuje na štúdium zvoleného odboru. „Prvé otvorené odbory boli psychológia, filozofia, etika, anglický jazyk, ochrana zdravia,“ pokračuje pani Fialková. Na základe prejaveného záujmu zo strany študentov neskôr vznikli ďalšie špecializácie ako duševné zdravie, sociálna opora, politológia a dejiny Prešova. „V tomto školskom roku pribudla aj astronomia, viac-menej ako krúžok. Organizujeme ho v spolupráci s planetáriom.“ Pri otváraní študijných špecializácií sa zástupcovia UTV nestrelili so žiadnymi problémami. Učitelia rôznych katedier PU vedia, že z ich strany nepôjde o dobrovoľnícku činnosť, ale seniorom prednášajú aj preto, že „študentov Univerzity tretieho veku to obohacuje. Majú totiž možnosť stretnúť sa s ľuďmi, ktorí celý život duševne pracovali.“ Takáto vzájomná výmena skúseností sa netýka len učiteľov psychológie. Univerzita tretieho veku na Prešovskej univerzite je spolu so súčasnými dvanásťimi UTV členom Asociácie univerzít tretieho veku. Ide o nezávislé združenie, v rámci ktorého sa môžu zástupcovia UTV stretávať a vymieňať si skúsenosti týkajúce sa napríklad aj metodiky vzdelávania seniorov.

Okrem tradičnej formy vzdelávania prostredníctvom seminárov a prednášok sa UTV o svojich poslucháčov stará aj prostredníctvom rôznych exkurzií a záujmových krúžkov. V tomto akademickom roku mali

na výber recitačný krúžok pod vedením doc. PhDr. Marty Germuškovej CSc., spevácky krúžok, ktorý má na starosti PaedDr. Iveta Matyasová a napokon turistický, o ktorý je aj najväčší záujem. Zodpovedá zaň Ing. Valéria Varholová, zároveň študentka tretieho ročníka UTV. Exkurzií už absolvovali poslucháči UTV naozaj mnoho, ide väčšinou o aktivity spojené s poznávaním rôznych miest. Iným typom a zároveň jednou z prvých exkurzií bola návšteva Detského domova v Sečovciach. V podobnom duchu akejsi „výmeny skúseností“ sa nesú aj dva projekty, ktoré má UTV v Prešove rozbehnuté v tomto roku. Prvým je projekt Nauč ma, dedko, babka realizovaný v spolupráci s Materskou školou A. Prípadku v Prešove a druhým Medzigeneračné mosty, na ktorom spolupracujú s Hotelovou akadémiou ESO EURO v Prešove. „Chodíme do škôlky a naši poslucháči ukazujú deťom, ako sa kedysi žilo. V ďalšom projekte s Hotelovou školou zasa predstavujeme jedlá, ktoré sa kedysi varili, deti na oplátku varia to, čo poznajú zo súčasnosti.“

So vzrastajúcim záujmom o Univerzitu sa postupne od jej vzniku v akademickom roku 2006/2007 rozširoval aj výber špecializácií. UTV v Prešove má možnosť otvoriť akýkoľvek odbor, ktorý je v ponuke Prešovskej univerzity, musí však oň byť prejavený dostatočný záujem. „Neoplatí sa nám otvárať odbor pre menej ako desať študentov. Najväčší záujem je momentálne o psychológiu, kde nás je v ročníku 21.“ V súčasnosti má UTV približne 150 študentov v troch ročníkoch.

„Prijímacie skúšky nemáme, podmienkou je len vek nad 45 rokov, úplné stredné alebo úplné stredné odborné vzdelanie a pýtame si aj potvrdenie od lekára.“ V prípade záujmu je samozrejme potrebné odovzdať písomnú prihlášku a uhradiť spomínané škollné. O prijatí na štúdium rozhoduje riaditeľka UTV doc. PhDr. Beáta Balogová, PhD., spolu s riaditeľom Centra celoživotného vzdelávania.

**Martina Demčáková,
Zuzana Kováčová**

Foto: Jonáš Verešpej

Časopis Na PULze a študenti Pedagogickej fakulty

Číitali ste už časopis Na PULze? Na Pedagogickej fakulte sa uskutočnil krátky mapujúci prieskum s cieľom zistiť, koľko študentov PF pozná tento univerzitný časopis. Pýtali sme sa, aké rubriky sú pre študentskú verejnosť zaujímavé a ktoré žánre časopisu Na PULze sa im pozdávajú najviac. Samozrejme, zaujímali nás i návrhy, čo nové by radi privítali, prípadne ocenili.

V rámci ankety boli oslovené všetky ročníky. Štatistická analýza ukázala, že 53 % študentov Pedagogickej fakulty tento časopis vôbec nepozná. Pozrime sa, ako to dopadlo v jednotlivých ročníkoch. Formou ankety sme oslovili 48 prvákov bakalárskeho štúdia. 71 % z nich tento časopis ešte nepozná. Myslím si, že hlavným dôvodom je fakt, že na fakulte sa ešte nestihli „zabývať“. Začínajú pracovať s novými systémami, spoznávajú učiteľov, študentov, takže si zrejme ešte nestihli vyhradniť chvíľku aj na tzv. nepovinné čítanie. Hodnotenie druhého ročníka bakalárskeho štúdia skončilo trošku lepšie. Polovica z opýtaných tlačenú verziu pozná alebo aspoň o nej počuli. Z výsledkov môžeme dedukovať záujem študentov o informácie týkajúce sa univerzitného kultúrno-spoločenského života. Tretiakom bakalárskej formy štúdia v časopise Na PULze chýba viac fotodokumentácie. Zo 48 opýtaných 25 študentov už držalo v rukách printovú verziu a dvaja si ho pozreli na internete v elektronickej verzii. Konkrétnie rubriky viac nepoznali, resp. si ich pamätali len zbežne. Výsledky ankety v prvom ročníku magisterského štúdia priniesli trošku lepšie správy. 73 % z opýtaných časopis pozná, prípadne o ňom aspoň počuli. Vyjadrili sa, že by uvítali viac informácií o diání v internátoch a v školách. Chýba im väčšia dostupnosť tohto časopisu. Časopis by zrejme potreboval viac reklamy, aby sa dostal do povedomia, pretože študenti často ani netušia, že takýto časopis existuje. Obľúbené rubriky nemajú, ale radi si prečítajú príspevky týkajúce sa rôznych aktuálnych problémov (štipendiá, internaty a pod.). Dostupnosť týchto informácií je v ich optike obmedzená. Z druhého ročníka magisterského štúdia sme anketou oslovili 30 budúcich absolventov. Ostali sme prekvapení, že len traja časopis čítili a len deviati o ňom počuli. Sťažovali sa najmä na problém jeho dostupnosti. Naši piataci (2. ročník Mgr.) spolu s tretiakmi (3. ročník Bc.) sú zrejme veľmi zaneprázdnení, pretože ich čakajú štátne, resp. záverečné skúšky. Že by to bol dôvod toho, že nemajú čas čítať inú literatúru?

Z výsledkov ankety vyplýva, že hlavným dôvodom, prečo časopis Na PULze pozná len polovica študentov, je jeho nedostupnosť. Ako sme si mohli všimnúť, so stúpajúcimi ročníkmi sa priemer vôbec nelepšoval. Prváci sú nováčikovia, takže sa k nemu ešte nedostali, ale piataci už odchádzajú a ani nevedia o existencii časopisu na univerzite. Myslím si, že by bola potrebná lepšia reklama a dostačné množstvo výtlačkov na jednotlivých fakultách. Je smutné, že študenti nie sú dostatočne informovaní o takomto vynovenom, literárne bohatom a všeobecne zameranom časopise.

Zdenka Juhošová, 2. ročník Mgr.

Nová vízia univerzitného časopisu

Kto participoval na vydávaní univerzitného časopisu od roku 1997, môže pozitívne hodnotiť zmenu jeho súčasnej obsahovej a formálnej podoby. Pred 12 rokmi časopis mal dominantný cieľ v maximálnej miere preniknúť do povedomia čitateľov z aspektu vzniku PU a pôsobnosti jej organizačných zložiek, personálneho obsadenia fakúlt, ako aj práv a povinností študentov s akceptáciou PU v systéme už existujúceho vysokého školstva na Slovensku. Časopis Na PULze teda vychádza zo stavu vysokého školstva, ktoré má dynamickejšie rozmery, nielen regionálne a vnútroštátne, ale i európske a medzinárodné. Dôkazom toho je tiež širokospektrálny obsah, napr. októbrového čísla 2009, v ktorom (v tomto kontexte) rezonuje príhovor prof. RNDr. Reného Matloviča, PhD., rektora PU, pri príležitosti otvorenia akademického roka 2009/2010... Možno vysloviť názor, že časopis Na PULze si zachováva kontinuitu so vznikom PU a jej univerzitného časopisu, avšak súčasný redakčný tím pri jeho vydávaní akceptuje už novú víziu, a preto odvádzza oveľa náročnejšiu a extenzívnejšiu prácu, potrebnú nielen pre akademickú obec PU.

doc. JUDr. Ján Roháč, CSc.

TEODOR MÜNZ: Hľadanie skutočnosti.

BRATISLAVA: KALIGRAM, 2008. 162 s.

Dejiny nášho poznávania predstavujú veľkolepú fresku, na ktorej sa zračí veľa kapiacich sa otázok, radosť, poblúdení, nápadov i balastov nášho niekedy takého kľukatého života. V týchto úvahách mi nedá nezareagovať na prácu T. Münza s názvom Hľadanie skutočnosti. Práca je vyjadrením spôsobu filozofického poznávania autora, ktorý po dlhých rokoch svojej plodnej práce opäť stojí pred otázkou, čo vlastne je skutočnosť. Autor v úvodných častiach práce konštatuje: „Človek je pýtajúci sa tvor. Kedysi sme mali prírodospryt, jazykospryt, ktoré sa dnes premenili na väznejšie vedy. Niet ničoho, na čo sa človek nemôže pýtať, lebo všetko je, môže byť v jeho poznávaní problematické. Čo vyzerá ako nepochybne, to ho znepokojuje, neverí tomu a hľadá spôsoby, ako to spochybniť, čo sa mu napokon aj dari“ (s. 15). Starí Rimania tvrdili, že svet chce byť klamaný, a preto klame. Autor v daných súvislostiach konštatuje: „V Ríme som stál pred tvárou vytesanou do kameňa, s rozdavenými ústami, nazvanou Bocca de la verita, Ústa pravdy, do ktorých mal človek, čo sa nemusel ničoho báť, strčiť ruku. Mnohí to neurobili a ja som patril medzi nich“ (s. 27). Autor v týchto súvislostiach ide ďalej, keď sa pýta na skutočnosť, kladúc si otásku, či sú pravda a skutočnosť totožné. V tejto súvislosti autor konštatuje: „... ako narábame so skutočnosťou v našom deformujúcim prirodzenom jazyku! Jazyk je mnohoznačný, kaleidoskopický, zahmlený fascinujúcou svojich významov (...) ale tieto významy myšlienok tvoríme len my (...) a ako narábame so skutočnosťou v našom deformujúcim prirodzenom jazyku! Významovo (...) ale tieto významy myšlienok tvoríme len my“ (s. 31). V týchto úvahách autor pokračuje ďalej, keď v súvislosti s človekom analyzuje otázky rozumu, viery, pravdy, omylu, blúdenia i sebanaprávy. Na tieto časti práce, pod názvom Človek je polovičný tvor, nadvázuje ďalšia časť s názvom Subjektivita. Už samotný názov kapitoly hovorí o tom, že autor skúma, aký má význam subjektivita v hľadaní našej skutočnosti: „O subjektívnosti vieme i vo filozofii, kde ju aj ticho a nechtiac tolerujeme, netolerujeme ju však vo vede, najmä v exaktných vedách, kde už proti nej vehementne bojujeme. No ani veda nie je, nemôže byť bez nej. Kde je človek, tam je subjekt a jeho prejavy“ (s. 32). V súčasnosti vieme o subjekte veľa (štruktúra, metódy poznávania, zložky subjektu, spôsob poznávania, zdanie, ilúzie i klamy), disponujeme informáciami, čomu sa treba vyhýbať, aby sme sa dopátrali skutočnosti. Poznávame ale naozaj skutočnosť? Môžeme prechádzať celými dejinami filozofie, ale, obrazne povediac, vždy iba prestupujeme z jedného vagóna do druhého a nevystupujeme. Na túto kapitolu nadvážujú ďalšie, ktorá sú v úzkej súvislosti s predchádzajúcimi, nesúc názvy Omyl a Skutočnosť a neskutočnosť. Monografiu T. Münza odporúčame do pozornosti všetkým filozofom, vedeckým pracovníkom, pedagógom, ale i širšej verejnosti, pretože je to práca par exellance, písaná zrozumiteľne, ktorá čitateľa prinúti zamyslieť sa nad otázkou, aká je reálne skutočnosť a aká je potrebná pre nás každodenný život.

prof. PhDr. Anna Klimeková, PhD.

PRAVOSLÁVNY TEOLOGICKÝ ZBORNÍK XXXV (20) / 2009

Vedeckí pracovníci Pravoslávnej bohosloveckej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove, ale aj pracovníci iných fakúlt univerzity a študenti doktorandského štúdia pripravili v poradí už 35. zväzok tradičného Pravoslávneho teologického zborníka, ktorý je určený pre študentov študijného programu charitatívna a sociálna práca na tunajšej fakulte. Prostredníctvom neho sa v týchto dňoch môžu študenti oboznámiť s aktuálnymi spoločenskými, sociálnymi, psychologickými a pedagogickými otázkami, ktoré sú analyzované a syntetizované v tomto zborníku. Zborník je výsledkom riešenia vedecko-výskumného projektu VEGA č.1/0649/08 „Antropologické východiská sociálnej práce“ a ponúka teologické, ako aj iné východiská ku skúmaným problémom z pohľadu ďalších neteologickej vedných disciplín, ako sú psychológia, sociológia, pedagogika a iné. Zborník obsahuje cenné širokospektrálne materiály formou príspevkov mnohých autorov. Študenti tak majú k dispozícii 21 štúdií, ktoré môžu obohatiť ich obzor pri štúdiu a riešení závažných aktuálnych spoločenských problémov v oblasti sociálnych služieb, poradenstva, pomoci, a to nielen zo spoločenského uhla pohľadu, ale aj z duchovnej stránky. Medzi najhodnotnejšie príspevky v tejto oblasti môžem zaradiť: Osobnosť kresťanského pracovníka charitatívnej a sociálnej služby; Starostlivosť Pravoslávnej cirkvi o zdravotne postihnutých (Milan Gerka); Zmeny v službách zamestnanosti (Jozef Vorobel); Náčrt metódy sociálnej práce so zadlženými (Tomáš Hangoni); Európsky kultúrny dohovor v dimenziách sociálnej práce (Eva Kušnírová); Význam deklarácie práv dieťaťa v sociálnej práci (Eva Kušnírová, Martina Kormošová); Cirkev, dušpastierstvo a sociálne služby (Peter Kormaník); Některé črty misijní služby ve věznicích (Valentína Matúšova); Starostlivosť o seniorov (Katarína Krušková); Duchovná a psychická zrelosť osobnosti kňaza pri prevencii vyhorenia (Andrej Nikulin); Adolescent – teologické pohľady v reflexii sociálnej a charitatívnej služby (Bohuslav Kuzyšin) či Sociálne a medicínske služby v Byzancii (Katarína Kuchárová). Možno vyslovíť názor, že takto koncipované a prezentované príspevky autorov sú inšpirujúce na ich ďalšie spracovanie v dimenziách príslušných študijných programov, najmä v rámci seminárnych či záverečných prác v študijnom odbore sociálna práca, resp. študijnom programe charitatívna a sociálna služba.

Mgr. Ján Husár, PhD., člen redakčnej rady PTZ

Mojich sedem divov hudby

Hudba je neodmysliteľnou súčasťou života človeka. Zo všetkých umení je najmenej postihnutieľná, definovateľná, tvrdošejne sa vzpiera schémam, tabuľkám. Hudba ma „udivuje“ celý život tým, o čom dokáže vysvetliť, čo v nás vyvoláva, ako to dokáže sprostredkovať, ako sa vie zmocniť času a ako sa s ním vyrovnáva.

1 Hudba ako jazyk (?)

Opísanie hudby slovami nie je jednoduché. Hudba je akési prapôdavné umenie myslieť zvukmi. Hudobné myslenie je špecifickým druhom myslenia, pri ktorom nemáme k dispozícii abstraktné pojmy tak ako v jazyku, iba tóny. Myslíme pri hudbe (hudba je tu len zvuková kulisa), myslíme o hudbe (premýšľame o štruktúre, prvkoch, sociológii tvorca) a napokon myslíme hľadou (to je činnosť skladateľa, interpreta). Úvahy o jazykovej koncepcii hudby sa tiahnu už od čias renesancie. Hudobný teoretik G. Zarlino v 16. storočí žiada od hudby, aby napodobňovala zmysel reči. V okruhu Florentskej kameraty pôsobiaci V. Galilei považuje za najpodstatnejšiu časť hudby tú, ktorou vyjadrujeme myšlienkový obsah textu. J. Peri sa stal predchodom jazykovej intonačnej teórie hudby – podľa neho by hudobníci mali vychádzať z napodobenia intonácie reči. V barokovej afektovej teórii 17. storočia sa už dávajú priamo do súvzťažnosti hudobné útvary a rétorické figúry. Prelomové je 19. storočie, kde panuje názor, že každé umenie si má zadefinovať svoje vlastné zákonitosti a využívať svoj vlastný „jazyk“ na vyjadrenie umeleckého obsahu. Od 50. rokov 20. storočia poznačila úvahy o hudbe hudobná semiotika (príp. hudobná sémantika), ktorá priniesla vedecké úvahy o hudbe ako jazyku, znaku, symbolu, o jej komunikatívnosti a význame. Struktúra hovoreného jazyka a ja-

zyka hudobného má mnoho podobných rysov, ale nejde o zhodu, môžeme hovoriť len o určitých analógiách.

2 Hudba a čas

Čas je slovo, ktorým operujeme v našej reči častejšie, než si vôbec uvedomujeme. Je to filozofická, ale aj gramatická kategória a tiež naše každodenné klišé pri náhodných rozhovoroch. Poéziu, hudbu a drámu považujeme za časové umenie. To znamená že existujú a plynú v časovej následnosti. Hudba je však špecifická tým, že mimo reálneho času jej zvukovej

realizácie, ktorá má svoj začiatok, dĺžku trvania a koniec, existuje len v našom vedomí, prípadne len v podobe fixácie (najčastejšie notový záznam) – táto podoba „hudby“ sa sice nazýva umeleckým dielom, ale v skutočnosti nie je predmetom recepcie. Poňatie času sa v hudbe líši v závislosti od rôznych kultúr. Východné kultúry vnímajú čas v súlade s filozofiou budť staticky (japonská hudobná estetika), teda ako navodenie pocitu stavu či bytia hudby, alebo ako nekonečné plynutie (India). Špecifickom európskeho hudobného myslenia je možnosť navodenia pocitu stavebnej ľahkosti (expozičná hudba, skoky po väčších celkoch), ale i pocit plynulosti (evolučná hudba, variačný princíp a pod.). Súvisí to zrejmé s poňatím času podmieneným

kresťanskou kultúrou, teda predstavou začiatku okamihom stvorenia, neustálej linky mieriacej vpred až do okamihu apokalypy. Európske skladby sú lineárne dynamické časové stavby. V 19. storočí sa však objavuje aj nelineárna, statická hudba R. Wagnera, pod vplyvom dobových filozofí času (Nietzsche, Heidegger). Odmietanie tradičnej linearity a navodenie hudobnej statickosti, zdanlivej „bezčasovosti“, sa v hudbe 20. storočia prejavilo v aleatorike (princíp náhody, J. Cage), v minimalizme (P. Glass) i v statických meditáciách postmoderných skladateľov (G. Kandeli). V hudbe fyzikálny čas a jeho plynutie vnímaeme veľmi špecifickým spôsobom, hudba dokáže čas akcelerovať, ale aj spomaliť alebo na istý moment „zastaviť“. Na jednej strane je od času bytosť závislá, nad druhou strane s ním dokáže robiť divy...

3 Harmónia v hudbe

Čo ma na hudbe nikdy neprestane udivovať, je nepretržitosť fascinácie harmóniou, harmonickým priebehom skladby, t. j. všetkými intervalmi a akordmi (viacvukmi), ktoré znejú súčasne a vytvárajú zmysluplnú spleť. Táto fascinujúca dômyselná kombinácia zvukov svojou hutnosťou pôsobí dojmom neprehľadnosti, je však skladateľom vždy vopred zakotvená v hudobných predstavách a fantázii, vopred počutá, precítaná, s prehľadom organizovaná na základe hudobného myslenia, dlhorodeného vzdelenávia sa v kompozícii, poznania pravidiel a v neposlednom rade tiež talentu. Slovo harmónia mnohým ľuďom prvotne evokuje súvislosť s hľadou. Harmóniu hľadáme v hudbe preto, lebo intuitívne vieme, že sa v nej nachádza. Podľa J. Halušku hudba a harmónia spolu súvisia, ide o „istý druh jednoty vnútorného a vonkajšieho sveta“. Už J. Kepler súdil, že hudba existuje všade tam, kde je harmónia, práve vtedy však opisoval harmóniu planetárneho systému... P. Šefl na svojom workshopu v Prešove prirodzene a bez slov znázornil študentom, čo je to harmónia a prečo ju on priorizuje pred melódiou. Zahral Bachovu tému a niekoľ-

kokrát ju zopakoval, vždy s iným harmonickým podkladom (harmonizácia). Melódia je jedna, ale spôsobov, akým ju zharmonizovať (dať do viachlasnej podoby, utvoriť harmonický sprievod), je nekonečné množstvo. Ak sú všetky výrazové prostriedky hudby v harmónii, vtedy určite vzbuďujú pri počúvaní pozitívne zimomriavky.

4 Opera

Opera je niekedy považovaná za divadelný útvar, ale je to v podstate najpríznačnejší vokálno-inštrumentálny scénický hudobný druh. J. Jansen hovorí o opere ako o produkte nedorozumenia, ktoré však malo d'alekosiahle následky. Táto zaujímavá myšlienka vychádza z toho, čo sa udialo v období renesancie v mestách severného Talianska. Na konci renesancie a súčasne ku koncu 16. storočia sa objavil nový hudobný druh - opera. Na jej počiatku stáli umelci a učenci nasledujúci Leonarda da Vinciho, medzi nimi hudobníci ako J. Peri, G. Caccini a Vincenzo Galilei (otec slávneho matematika a astronóma Galilea), združení do Florentskej cameraty. Opera prekonala svoj štyristoročný vývoj cez mnohé peripetie a životné zápasy hudobných skladateľov ako C. Monteverdi (zavŕšiteľ snáh Cameraty), J. B. Lully (na dvore francúzskeho kráľa Slnko), A. Vivaldi, J. B. Pergolesi (20 rokov po jeho smrti vypukol v Paríži kvôli jednej z prvých opier - intermezu „La serva padrona“ dva roky trvajúci spor buffonistov), G. F. Händel (úspešný operný „podnikateľ“), Ch. W. Gluck (zanietený reformátor opery), W. A. Mozart, C. M. Weber alebo R. Wagner, ktorý „reformoval“ operu napokon do podoby Gesamtkunstwerku, teda utopického ideálu syntézy všetkých umení. Opera podľa neho mala obsahovať všetky umelecké žánre, ale zároveň ich mala „spotrebovať“, pohliť s cieľom dosiahnutia celkového zmyslu všetkých a bezprostredného znázornenia povahy ľudstva a možnosti manipulácie s masou. Nemožno nemenovať protiklad R. Wagnera a G. Verdiho kraľujúceho talianskej opere celú druhú po-

lovicu 19. storočia. Po ňom prišli mnohí ďalší, veristi, modernisti, dodekafonisti, serialisti, postmodernisti až po súčasných autorov, ktorí svedčia o tom, že opera je nesmierne životoschopná a oslovuje svojich divákov - poslucháčov ešte aj v aktuálnom dnešku, a to bez toho, aby sme ju považovali za anachronizmus. Hudobno-scénické stelesnenie v opere možno považovať za niečo, čo u zasväteného človeka môže budiť neustály údiv. Opera je neprekonateľný hudobný tvar, stále oblúbený, je to ozajstný div hudby.

5 Symfonický orchester

Hudobná myšlienka, nápad alebo konkrétné znejúca predstava hudby vzniká na základe vnútorného slchu skladateľa, ktorý mu umožňuje počuť ju v zafarbení, ktoré je danosťou konkrétneho hudobného nástroja. Skladateľ, ktorý pozná možnosti orchestra, vo svojej predstave ráta s farebným zvukom viacerých nástrojov. Orchester je umelecké telo, zoskupené na to, aby myšlienku skladateľa rozoznalo v plnej zvukovej kráse. V orchestrálnej melódii je zvláštne kúzlo, jednotiaca sila hudobnej myšienky, ktorá spojuje dovedna viacero rôznych jednotlivcov s cieľom dospieť k súhre a k harmónii, napĺňať ideál hudobnej symbózy a jednolosti, akúsi jednotu v rozmanitosti. V orchestrálnej hre je dôležité

tolerovať špecifiká iných, schopnosť prispôsobiť sa. Jednoliatosť cítenia sa dá dosiahnuť rokmi spoločnej práce, skúšania, sústreďením a sebkontrolou, dôkazom sú tie najvýznamnejšie svetové symfonické orchestre ako Viedenskí filharmonici, Londýnska filharmonia či Berlínski filharmonici, ktorí hrajú niekedy naozaj „ako jedna duša a ako jedna ruka“. A je tu ešte jeden dôležitý človek, ktorý hudobné tvarovanie drží pevne v rukách - dirigent. Postava, ktorá vzbudzuje obdiv, rešpekt, obsahuje v sebe čosi éterické, ba niekedy až démonické, keď si spomenieme na niektoré vyobrazenia z obdobia romantizmu alebo aj nervné gestá niektorých dirigentov súčasnosti. Je to nadaná, sčítaná, rozhladená bytosť, so zväčša takmer fenomenálnym sluchom, hudobnou predstavivosťou, hudobnou pamäťou a fantáziou. Dirigent je zjednotiteľom celého precítania, odklínacom dynamickejosti priebehu skladby, výrazu skladby, metronómom uväzneným v krehkej ľudskej schránke, posledná z pláciek v tragédii... V orchestri je jednoducho nenhoditeľný. M. Očadlík hovorí: „Svet je svetom iba vtedy, ak je na ňom dosť miesta pre všetky formy duchovného života. Svet orchestra nám predvádzza veľké zápasy mohutných duchov, ktorých večná platnosť a nevykoreniteľná životnosť potvrzujú vieroučnú dogmu o nesmrteľnosti.“

6 Synestézia

Hudba bola už u starých Grékov súčasťou či elementom sprevádzajúcim syntetické umenie - grécku drámu i početné komédie. S poéziou a tancom tvorila pevne zviazaný celok, akúsi jednotu (tzv. trojjedinná chorea). Synestézia je javom, pri ktorom dochádza k spájaniu viacerých zmyslov, najčastejšie vo forme spájania sluchových vnemov s optickou predstavou. Mnoho velikánov hudobného sveta využívalo synestéziu vo svojej práci. Boli to romantici, ktorí začali hovoriť o tom, že umenie je v skutočnosti jedno, že umelecké dielo musí byť syntetické, že všetky umenia v skutočnosti vravia o tom istom, len výrazové

formy a výrazový materiál majú rozdielny. Preto každý romantický hudobník bol nielen hudobníkom, ale zároveň aj básnikom a dramatikom. Málo pochopíme zo Schumanna, keď nepoznáme okruh jeho poetických predstáv, podobne bez literatúry nepochopíme dosťatočne Berlioza, Liszta či Wagnera. Práve tito traja prišli s programovou húdbou, ktorá sa snaží o spojenie s určitými literárnymi, básnickými alebo výtvarnými obrazmi. V Lisztovom klavírnom cykle Roky putovania nájdeme zhudobnené dojmy z Michelangelovej sochy, hudobné dojmy z Raffaelovho obrazu a pod. V 20. storočí synestéziu využíval napríklad O. Messiaen, ktorý sa snažil vytvárať obrazy cez zvuk, podobne György Ligeti, hovoriaci o sebe, že spája zvuky s farbami. Treba však pripomenúť, že jav synestézie nám sice otvára pri vnímaní umenia „nové svety“, ale otvorenie sa procesu tvorby, recepcie a inšpirovania sa nemožno uskutočniť bez vlastného umeleckého a estetického zážitku subjektu, teda cez intenzívnu recepciu konkrétnych umeleckých diel a vlastnú rezonanciu pri otvorení sa ich pôsobeniu.

7 Liečivá sila hudby

Mojím siedmym divom hudby je jej liečivá sila, teda jej dokázaťné pôsobenie na telo i na psychiku človeka. Využívanie hudby na liečiteľské účely znamená cielavedomé navodenie určitých psychických stavov alebo zmien hudobnými aj mimohudobnými prostriedkami. Dôležitý je tu aspekt komunity, pri ktorom lieči aj pocit spolupatričnosti stimulovaný húdbou. Hudba môže pôsobiť na vedomie, pretože ovplyvňuje správanie a prežívanie účastníkov rituálu. Liečiteľská funkcia hudby je tu spojená a súčinne pracuje so sluchom, hmatom, zrakom, čuchom a chuťou. Zvuky ako bubenovanie, hudba, pokriky a spev môžu stimulovať aj iné komunikačné kanály a vytvárať tak synestetický proces. V. Marek prináša názor, že hudba spomáluje a optimalizuje mozgové vlny. Rovnako ako aj iné terapeutické metódy (meditácia, biofeedback,

jóga) hudba významne ovplyvňuje produkciu mozgových vln alfa (šamanská hudba) aj vln theta. Najviac odporúčaná hudba je new age, ambient a largo pasáže z klasickej hudby. Vieme, akí unavení bývajú ľudia pracujúci v hlučnom prostredí (učitelia na základnej škole, robotníci v hlučnej fabrike a pod.). Na druhej strane máme určite zážitok z koncertu, keď sme boli pri odchode ako v tranze, ohromení, očarení alebo maximálne pokojná a relaxovaná – akoby v inom svete než v tom, z ktorého sme na koncert doslova dobehli prenasledovaní do poslednej chvíle vírom našich bežných starostí.

Za siedmy div staroveku bol po-važovaný maják na ostrove Pha-ros postavený za dobyvateľských čias Alexandra Veľkého, ktorý bol vyšší ako pyramídy. Aj hudba prečnieva ponad obyčajnú dennú všednosť a ozvláštňuje ľudskú existenciu nielen tým, aká je sama o sebe, ale aj spôsobom, akým korešponduje s inými umeniami, ako sa zmocňuje času, vnáša do nášho života harmóniu, ale tiež dramatické prvky a energiu. Má viac než len sedem divov, stále je záhadná a tajomná, ako maják sa týči na našej ceste k transcen- dentnu, k tomu, čo nás prevyšuje, na ceste k pozdvihnutiu človeka a rozvíjaniu jeho duševného života, ale aj duchovnej sféry, ktorou sa ako bytosti vydeľujeme z čisto prírodného sveta.

PaedDr. Slávka Kopčáková, PhD.

Miroslav Župina: Duchovný a etický život človeka

Súčasný spoločensko-morálny útlak človeka, jeho hodnôt, morálky a osobnosti a jeho opozičná vlna snahy obnovenia duchovných a morálnych princípov ľudskeho bytia, ktorá volá po správnom chápaní postavenia človeka v spoločnosti a vo svete. Aj takto by sa dala charakterizovať nová publikácia, ktorej autorom je doc. ThDr. Miroslav Župina, PhD., pravoslávny teológ, prednášajúci na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove, ktorý sa špecializuje na obzvlášť významnú tému v súčasnosti – kresťanskú duchovnosť. Vo svojej najnovšej publikácii s názvom Duchovný a etický život človeka postupne rozoberá jednotlivé aspekty duchovného života človeka neodmysliteľne spojené s pravoslávnou teológiou, obzvlášť so zreteľom na duchovný zápas každej osobnosti tohto sveta. Autor najprv uvádzia čitateľa do všeobecnej problematiky, kde vysvetľuje obsah a zmysel samotného duchovného života cez jeho znaky a jeho porovnanie so súčasným svetom. Ďalej prechádza na najdôležitejší moment chápania duchovného života, na jeho späťosť a neodmysliteľné jadro a prameň, t. j. samotného Trojjediného Boha, jeho prítomnosť, vôle u a pôsobenie vo svete a živote každého človeka. V poslednej časti sa snaží vysvetliť a vymedziť pomenovanie „vášeň“ a „cnosť“ a previesť čitateľa praktickým zmyslom skvalitňovania duchovného života, ktoré sa dosahuje výlučne synergiou, prekonávaním vášní a získavaním cností, s poukázaním na najvýznamnejšie cnosti, ako sú viera, nádej a láska či poslušnosť. Tu zároveň vysvetľuje nevyhnutnosť duchovnej askézy ako jedinú možnosť ako získať skutočnú dokonalosť ľudskej prirodzenosti, ktorá je zavŕšená v jeho zbožštení. Táto publikácia je písaná s jednoduchošťou, ktorá zároveň nesie v sebe hlboké myšlienky vyžadujúce vysokú sústredenosť čitateľa na danú tému. Publikácia je prierezom problematiky pravoslávnej duchovnosti, preberanej predovšetkým na akademickej pôde, ale zároveň si určite nájde svojich čitateľov aj v ďalších širokých spoločenských kruhoch.

**Mgr. Pavol Kochan, PhD.,
Katedre systematického bohoslovia
PBF PU v Prešove**

Súčasný olympijský šport a šport pre všetkých v Kazachstane

V dňoch 7. – 10. októbra sa 2009 v Kazaškej republike v Almaty na pôde Kazaškej akadémie športu a turizmu uskutočnil XIII. medzinárodný vedecký kongres Súčasný olympijský šport a šport pre všetkých.

Kongres sa uskutočnil pod patronátom prezidenta Kazachstanu Nursultana Nazarbajeva a Medzinárodného olympijského výboru a s podporou Ministerstva turistiky a športu, Ministerstva vzdelávania a vedy, primátora Almaty a Národného olympijského výboru, čo umožnilo zabezpečiť vysokú úroveň organizácie a priebehu kongresu, na čom sa zhodli všetci účastníci. Súčasťou kongresu boli aj podujatia pri príležitosti 65. výročia založenia akadémie.

Kazachstan je mladým, dynamicky sa rozvíjajúcim štátom, ktorý vznikol po rozpade ZSSR. Svojimi 2724,9 tisícimi štvorcovými kilometrami je deviatym najväčším štatom sveta. Teritoriálne sa republika nachádza v strede euroázijského kontinentu na rozhraní približne rovnakej vzdialenosť od Atlantického a Tichého oceána. Kazachstan svojou polohou v Strednej Ázii hraničí s Ruskom na severe, Čínou na východe, Kirgistanom, Uzbekistanom a Turkmeniskom na juhu a s Kaspickým morom na západe. Dĺžka hraníc Kazachstanu je 12,2 tisíc kilometrov včítane 600-kilometrovej hranice v Kaspickom mori. Na území Kazachstanu sa nachádzajú dve moria: Kaspické, známe svojimi ropnými zásobami, a Aralské more. Hlavným mestom republiky Kazachstan je Astana, v histórii známa pod menom Akmolinsk. V roku 1993 Kazachstan získal nezávislosť. V roku 1997 prezident suverénneho Kazachstanu Nursultan Nazarbajev rozhodol o presune dovtedajšieho hlavného mesta Almaty v Akmolu. Bolo to odôvodnené výhodným geopolitickej položením mesta v strede krajiny na križovatke obchodných ciest, existenciou nevyhnutej dopravnej a telekomunikačnej infraštruktúry spolu s možnosťou využiť geografické podmienky na rozvoj mesta. V roku 1998 bol názov nového hlavného mesta zmenený na Astana. V súčasnosti má Astana 528-tisíc obyvateľov. Prakticky je možné ju považovať za novovybudované mesto, ktoré reprezentuje moderná a veľkorysá architektúra, ktorá sa môže viac ako úspešne porovnávať s modernými európskymi mestami. Vzdialenosť medzi Almaty a Astanou je 1318 km. Kazachstan je oficiálne svetským štátom, v ktorom v pokoji nažívajú rozdielne vierovyznania. Zakázané sú aktivity protirečiaci štátnej politike, zapríčinujúce vznik religióznych konfliktov a destabilizáciu národnostného spolužitia. Tomuto zodpovedá aj vznik a existencia jedinej politickej „prezidentskej“ strany Nur Otan – Naša Vlast, ktorú by sme v našich pomeroch mohli označiť za pokračovateľa, aj keď v inej podobe, a čiastočného „udržiavateľa“ tradičného kultu osobnosti. Určitým spôsobom to potvrdzuje aj urbanistické umiestnenie prezidentského paláca, ktorý je dominantou pred impozantne riešeným priestorom, ako aj program prijatia V.I.P. hostí na politickom sekretariáte strany v straníckej hierarchii druhým funkcionárom strany. Prezident je pravdepodobne jedinou hlavou štátu, ktorá je prezidentom medzinárodnej a národnej cyklistickej federácie. Ide o jeden z najlepších profesionálnych tímov sveta v súťaži pod menom Astana. Až na výnimky sú v jeho radoch cudzinci, ktorí viackrát zvíťazili na Tour de France. Ďalšie oficiálne prijatie sa uskutočnilo u ministra športu a turistiky, ako aj primátora Almaty. Všetky tieto návštevy boli na vysokej organizačnej úrovni a potvrdzovali významné postavenie hostiteľskej inštitúcie v Kazachstane, ako aj za jeho hranicami, o čom svedčí skutočnosť, že je

(pokrač. s. 38)

Finále vedomostnej súťaže o olympizme

V dňoch 16. – 17. novembra 2009 sa študenti Fakulty športu PU (Marek Kokinda – doktorand, Lenka Tlučáková – doktorandka a Jozef Moroščák – študent) zúčastnili na celoslovenskom finále športovo-vedomostnej súťaže o olympizme, ktorú už po dvanásť krát organizovala Slovenská olympijská akadémia. Tento rok sa súťaž konala na UMB v Banskej Bystrici. Stretlo sa tam 10 družstiev zo slovenských vysokých škôl nielen so športovým zameraním, ale s patričnou horlivosťou pre OH. Vedomostná súťaž pozostávala z písomnej časti a troch ústnych kôl. Na prvom mieste sa umiestnil tímov z UKF Nitra, reprezentanti FŠ PU skončili s minimálnym bodovým rozdielom na druhom mieste, tretie miesto si vybojovali študenti FTVŠ UK Bratislava. Na druhý deň si všetci účastníci v duchu fair play zmerali sily v netradičných športových súťažiach, tímu FŠ PU sa darilo najviac a obsadil prvé miesto. Toto športovo-vedomostné podujatie pomáha rozširovať myšlienky olympizmu medzi mladých študentov a umožňuje aj vzájomnú konfrontáciu s priamymi účastníkmi OH.

Mgr. Lenka Tlučáková

školiacim pracoviskom pre región strednej Ázie, v ktorom sa získavajú hodnosti doktorov a kandidátov vied. Štátnym jazykom je kazašský jazyk. V oficiálnom, pracovnom a kultúrnom styku sa rovnocenne s kazašským používa ruský jazyk. Krajina je na šiestom mieste na svete, čo sa týka využitia prírodných zdrojov. Patrí medzi najbohatšie krajiny na svete s veľkými zásobami nafty, plynu, titánu, mangánu, olova, uránu, volfrámu, zlata, ako aj ďalších vzácnych kovov.

Samotný kongres prebiehal v Almaty, ktoré je najväčším mestom krajiny s 1,5 miliónmi obyvateľov. Od roku 1929 do roku 1977 bolo hlavným mestom Kazachstanu. Je dôležitým finančným, vedeckým a kultúrnym centrom Kazachstanu. V súčasnosti je označované za hlavné mesto južného Kazachstanu. Počet obyvateľov krajiny je niečo cez 16 miliónov. Viac ako polovicu tvoria etnickí Kazachovia patriaci k národom obývajúcim územia stepi, ktorí v minulosti viedli kočovný život. 15 kilometrov od mesta v malebnom horskom prostredí leží športový zimný komplex Medeo.

História kongresu sa odvíja od roku 1993, predchádzajúce kongresy sa konali v roku 2006 v Gdaňsku a 2008 v Moskve. Kongres bol rozdelený do deviatich vedeckých sekcií: 1. Sociálno-humanitné problémy telesnej kultúry a športu, 2. Súčasný olympijský šport - teoretické a metodické aspekty, vedecko-metodické zabezpečenie, plánovanie prípravy športovcov počas olympijského cyklu, 3. Detský a mládežnícky šport - výber a riadenie tréningového procesu, 4. Rekreácia a šport pre všetkých. Národné druhy športu a netradičné prostriedky a metódy telesnej výchovy. Zdravotná turistika, 5. Psychologicko-pedagogické problémy telesnej výchovy a športového tréningu, 6. Medicínsko-biologické a biomechanické problémy telesnej výchovy a športového tréningu, 7. Športová medicína, výživa športovcov a rehabilitácia, 8. Inovačné technológie prípravy špecialistov pre telesnú kultúru a šport, 9. Paraolympijský šport. Zdravotná telesná výchova. Okrúhly stôl „Využitie vysokohorských podmienok a umelej hypoxie pri tréningu športovcov“.

Súčasťou kongresu bol konkurs na najlepšiu prácu mladých vedcov a taktiež výstava vo forme konkursu učebníček, vedeckej a športovej literatúry. Dôležitým bodom programu kongresu bola prezentácia Medzinárodnej asociácie univerzít telesnej kultúry a športu, ktorej predseda a koordinácia je v Almaty. Na jej zasadnutí bol za jej prezidenta zvolený rektor usporiadajúcej akadémie K. K. Zakarjanov.

Na plenárnych zasadnutiach v jednotlivých sekciách a formou posterov prezentovali svoje príspevky účastníci z 35 krajín sveta. Prvýkrát sa na takomto kongrese zúčastnili vedci a špecialisti afrických krajín Nigérie, Egypta, predstavitelia Indie, Bangladéša, kráľovstva Bután či Saudskej Arábie. Účastníci kongresu prijali nasledujúce závery a odporučenia: 1. Čo najefektívnejšou formou dosiahnuť výmenu vedeckých informácií, upevňujúcich spoluprácu vedcov rôznych krajín v oblasti telesnej kultúry, športu. Vysoko boli ocenené prezentácie výsledkov

Škola hrou - hra v škole (Deň študentov netradične)

Pri príležitosti Dňa študentstva zorganizovala 10. - 12. novembra 2009 Fakulta športu PU športové podujatia v aerobiku, futsale, volejbale, netradičných pohybových a športových hráčov a v silovej súťaži. Súčasťou podujatia bol aj 5. ročník cestného behu Beh 17. novembra a vysokoškolská liga v basketbale, ktorá ešte prebieha. V kolektívnych športových hráčov prebiehali zápolenia medzi družstvami fakúlt Prešovskej univerzity. Prvou hromadnou akciou bol aerobik, na ktorom sa zúčastnilo 112 študentiek a študentov. Jej cieľom nebolo športové súťaženie, ale aktívne strávenie voľného času, čo sa stretlo s pozitívou odozvou. Nasvedčuje tomu aj počet účastníkov. Na volejbalovom turnaji sa zúčastnilo 8 družstiev (63 účastníkov). Hralo sa v dvoch skupinách herným systémom každý s každým a podľa umiestnenia v skupinách sa odohrali zápasy o konečné 1. až 8. miesto. Víťazom turnaja sa stali študenti 3. ročníka Fakulty športu „A“, na 2. mieste Fakulta športu 2. ročník (bakalárske štúdium) a na 3. mieste Fakulta športu (magisterské štúdium - medzirodové). Ďalším kolektívnym športom bol futsal, na ktorom sa zúčastnilo 6 družstiev (35 účastníkov). Jednotlivé kolektívy fakúlt boli rozdelené do dvoch základných skupín, v ktorých sa stretli družstvá systémom každý s každým. Turnajový pavúk nakoniec spojil víťazov skupín vo finále, v ktorom sa stretli družstvá Fakulty manažmentu a Fakulty športu „A“. Úspešnejším v tomto súboji bol tím FŠ „A“, ktorý zdolal svojho súpera najtesnejším rozdielom 1:0. Na treťom mieste skončila Fakulta športu „B“. 5. ročník cestného behu pri príležitosti výročia 17. novembra zorganizovala Fakulta športu v spolupráci s atletickým oddielom Slávia PU Prešov a SAUŠ 12. novembra 2009. Na pretekoch sa zúčastnilo 95 pretekárov (študenti PU), ktorí súťažili za ideálneho bežeckého počasia. V kategórii mužov zvíťazil Marek Tomáš, študent FŠ, ktorý trať 3000 m zabehol za 9:38 min. V kategórii žien na trati 1500 m zvíťazila Martina Šamudovská, študentka FŠ, ktorá zvíťazila v čase 5:55 min. Na netradičných pohybových a športových hráčov, ktoré sa realizovali v hale Prešovskej univerzity, sa zúčastnilo 50 študentov, ktorí súťažili v streleckej súťaži, súťaži dvojaktov, korfbale, bowlingu a nohejbale. V rámci súťaže Kto je silnejší v priestoroch posilňovne na Fakulte športu sa stretli siláci Prešovskej univerzity v disciplíne tlak na lavičke. Celé podujatie „Škola hrou - hra v škole - Deň študentov netradične“ sa nieslo v duchu fair play a so starým známym heslom „Nie je dôležité zvíťaziť, ale zúčastniť sa“. Vzhľadom na divácky záujem veríme, že sa z tejto myšlienky stretnutia študentov našej univerzity pri športových zápoleniach stane tradičná akcia, ktorá si bude získavať čoraz viac priaznivcov. Dovidenia o rok!

Mgr. Patrik Durkáč, PhD.,
Mgr. Terézia Slančová, PhD.

na kongrese a vedecké diskusie, na základe čoho sa uznieslo pokračovať v ich organizácii. Najbližší kongres sa bude konať v roku 2010 v Kyjeve.; 2. Zvlášť je potrebné zamierať pozornosť na spracovanie programov telesnej výchovy mladej generácie, späť s využitím metodických poznatkov športu a praktického olympizmu.; 3. Aktivizovať úsilie, zamerané na zdokonalenie vedecko-metodických základov a technológie športovej prípravy, ergonomických prostriedkov zabezpečujúcich zvýšenie práceschopnosti a urýchlenie procesov prípravy organizmu na realizáciu optimálnej športovej činnosti bez dopingu.; 4. V masovom športe, fyzickej rekreácii, zdravotnej telesnej kultúre a v športovo-zdravotnej turistike určiť prioritné smery vedeckých výskumov zameraných na metodiku a evidenciu podľa konkrétnych sociálnych, vekových a iných diagnostikovaných skupín obyvateľstva v súlade so štátou, sociálnou, ekonomickou politikou a prípravou kádrov pre túto oblasť.; 5. V právnej, etickej a humanitárnej oblasti je nevyhnutné vyvíjať úsilie v čo najväčšom rozširovaní jednotlivých princípov športu, ktorími sú mravné ideály, princípy čestného súťaženia a tolerancie, a taktiež bojovať proti javom, ktoré vytvárajú podmienky na vznik korupcie, agresivity, násilia a xenofóbie.; 6. Zvyšovať efektivitu aplikáciou najnovších poznatkov sociológie, filozofie, ekonomických a právnických vied s cieľom zdokonaľovať činnosť medzinárodných, národných, regionálnych a klubových športových organizácií.

Je možné konštatovať, že účasť na kongrese bola prínosom nie len v profesijnej oblasti, ale aj v kultúrno-poznávacej sfére dynamicky sa rozvíjajúcej krajiny, smerujúcej k intenzívnejšiemu sa otváraniu svetu. Pozitívom bola aj prezentácia materiálov Prešovskej univerzity, ktorej prvým výsledkom je záujem o studijný pobyt z ďalekého Bangladéša.

prof. PhDr. Milan Turek, PhD.

História a súčasnosť basketbalu v Prešove

Mesto Prešov je kultúrnym, spoločenským, univerzitným, ale v očiach športových priaznivcov aj športovým centrom Šariša. Z nášho mesta pochádza množstvo významných športových osobností, ktoré reprezentovali a reprezentujú nielen mesto, ale aj našu malú krajinu. V Prešove vždy dominoval futbal, nie na darmo je 1. FC Tatran Prešov najstarším futbalovým klubom na Slovensku. Popri futbale bol hokej ďalším fenoménom, ale po zostupe z extraligy stratil svoj lesk a slávu. Házanári Tatranu Prešov patria už dlhé roky k slovenskej hádzanárskej špičke so snahou každoročne sa dostať najďalej v európskych pohároch. No v súčasnosti sa dostáva do povedomia športových fanúšikov ženský basketbal s výdatnou podporou Prešovskej univerzity a mesta Prešov. Práve pod prešovskými basketbalovými košmi vyrástlo mnoho basketbalových talentov a je na mieste, že práve Prešovská univerzita a mesto Prešov sa rozhodli podporovať tento šport.

Prešovský basketbal v minulosti

Basketbal mal spočiatku v Prešove veľké zázemie najmä na stredných školách, kde vyrástli budúci ligoví hráči – predtým skôr stredoškolskí majstri ČSR – Matisko, Andraško, Tobiáš, Liba a iní. S príchodom Pedagogickej a Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika do Prešova vznikli na katedre telesnej výchovy priaznivé podmienky na rozvoj basketbalu. V lone tejto školy vzniklo budúce basketbalové družstvo Slávie VŠ Prešov s trénerom Kvolekom. Na čele s týmto trénerom vytvorili basketbalistky – vysokoškoláčky veľmi dobrý a výkonný kolektív. Spomedzi nich vtedy vynikla M. Čajková – juniorská reprezentantka a sestry T. a M. Fabiánové. Okrem tohto družstva startovala v celoslovenskej súťaži aj Lokomotíva Prešov pod vedením Ladislava Žigu. Za najlepšiu hráčku prešovského basketbalu možno považovať Ivetu Paulovičovú, ktorá startovala na majstrovstvách sveta, majstrovstvách Európy aj olympijských hráčok.

Prešovský basketbal v súčasnosti

Prešovský basketbal dnes vo veľmi dobrom svetle reprezentujú hráčky BK PU Bemaco Prešov pod vedením trénera Jozefa Rešetára. Svoju druhú sezónu v basketbalovej extralige žien odštartovali vynikajúco a po desiatich kolách sa nachádzajú na výbornom treťom mieste. „Veľkým prínosom pre družstvo sú najmä americké basketbalistky Wirthová a Risperová, ktorým výborne sekundujú domácke hráčky,“ takto zhodnotil úspešný vstup do sezóny športový riaditeľ klubu BK PU Bemaco Prešov Marián Vojčík a pokračoval: „Prešovská univerzita nám vytvorila dokonalé podmienky na rozvoj a podporu tohto športu aj na akademickej pôde a vidieť, že výsledky sa dostavili.“ Svoje domáce zápasy v prvej sezóne odohrávali v Mestskej športovej hale v Prešove, kde sa atmosféra na úkor veľkej haly vytrácala. „Novú sezónu hráme v útlnej športovej hale Prešovskej univerzity, kde je už pravá basketbalová a búrlivá atmosféra,“ dodal na záver športový riaditeľ Marián Vojčík.

Ostáva veriť, že úspešná spolupráca Prešovskej univerzity a mesta Prešov bude nadáľe pokračovať, pretože basketbal a šport vôbec je najlepsí spôsob ako reprezentovať akademickú pôdu a mesto.

Miroslav Vlček

Slovenský rozhlas je štvrtá fáza nášho národného obrodenia

Na Pedagogickej fakulte UPJŠ v Prešove ste študovali ste ešte počas socializmu slovenčinu a výtvarné výchovu. Ako si spomíname na toto obdobie? Mali ste na škole niečo, čo pre vás predstavovalo „ostrovky pozitívnej deviácie“?

Pravdaže! Návštevy v ateliéroch mojich pedagógov – predovšetkým páнов Patočku a Srvátku, ale aj hodiny s profesorom Petrovičom, ktorý nás učil staršiu slovenskú literatúru. No a potom divadelné aktivity, AP a takisto kontakt s Karolom Horákom, ale aj nebohým Palim Dolejšom. No a ešte bol Ivan Havlice a bol aj Karol Horváth. Písali sme, kreslili, maľovali, robili divadlo a hlavne strašne veľa somarín. A trochu sme aj hýrili. Tak postpubertálne, aj s patričnou univerzálnou revolcou. Boli sme skôr odtrhnuté vagóny alebo torpéda, sčasti to bolo vekom a sčasti osobnostným założením, deviantní sme boli dosť, len neviem, či pozitívne.

Ako ste vnímali študentské divadlo Karola Horáka?

Ja som v študentskom divadle Karola Horáka nikdy neúčinkoval. Nemal som dosť odvahy uchádzať sa o takú možnosť. My sme si (s Karolom Horváthom a Mirom Miháľom) radšej založili vlastný súbor a ten sa tešil priazni Karola Horáka aj ápeckárskeho publiku, až kým nás v osiemdesiatom piatom nezatrhl, lebo – ako napísal Ján Kamenistý v denníku Smena – bolo trápne pozerať sa na dvoch (Horváth a ja, Miháľ už s nami nebol) mladíkov, ako z jajiska urážajú socializmus. Súbor sa volal Vychuchol, inscenácia Kopčajú sa vojací a naťastie ani po jednom z nich neostalo ani stopy. Bola to mizerná inscenácia

a my sme boli úplne nezodpovední. Ale strašne nás to bavilo a motivovalo. Len neviem k čomu.

Boli ste spiritum movens Báňovského pokútneho divadla (BáPoDi), vaše pôsobenie sa spája s viacerými ochotníckymi i alternatívnymi divadlami. Akú funkciu podľa vás plní alternatívne divadlo v spoločnosti dnes oproti minulosti?

Užitočnú. Je to presne to, čo napríklad pre muziku garážové kapely. Klíč k sebaurovaniu si tých, ktorí sa až zakoktávajú od pretlaku podnetov vychádzajúcich zvnútra i preberaných zvonka a chcú pre to nájsť výraz. U nás, na Slovensku, vďaka silnej, živej a vysoko kultivovanej tradícii ochotníckeho divadla sa to deje aj na vysokej úrovni. Je to jedno z mne najmilších špecifík kultúrnosti krajiny na slovenský spôsob. A oproti minulosti sa viac posunul dôraz na formálne aspekty tejto činnosti, dnes už, chvalabohu, nestačí téma a zlosť, treba aj vedieť rozprávať, hýbať sa, spievať, jednoducho všetko, čo k dobrému divadlu patrí. To však neznamená, že sa to vždy vydarí.

S Karolom Horákom vás spája alternatívne videnie národných postáv, tém, diel (Žltá, žltá ľalia, Hájnikova žena) z minulosti. Je podľa vás slovenská spoločnosť na búranie mýtov pripravená? Aký zmysel vidíte v odmýtovaní „veľkých“ tém a osobnosti?

Mýty sa stávajú mýtmi aj tým, že odolávajú demýtizovaniu. Načo by nám bolo napríklad Jánošíkovo rodne číslo alebo iné detaľy z jeho života? Potrebujeme ho vidieť pekne vyštylizovaného. To

však neznamená, že ho necháme na pokoji. Demýtizovaním teda skúšame silu mýtu a snažíme sa zmapovať, čo všetko oslovuje v nás. Snažíme sa zistiť, či mu rozumieme, keď sme si ho už osvojili. Cez skúmanie mýtu zisťujeme, kým vlastne sme.

Po škole ste istý čas pôsobili ako učiteľ na základnej škole, kde ste učili slovenčinu a výtvarné výchovu. Ako ste vnímali školský systém? Svoje tvorivé aktivity ste realizovali vďaka alebo napriek nemu?

Aj, aj. Učil som v rokoch 1989 – 1998, boli to roky veľkého pohybu v spoločnosti a veľkých očakávaní v škole. Bol som spolutvorcom jedného z návrhov na reformovanie školstva, no s nástupom mečiarizmu sa vytratila politická vôľa realizovať ho. A potom som zo školstva odišiel, lebo učiť ma bavilo, ale nebavili ma tie večné malicherné spory o to, čo sa ešte smie a čo už nie. Náš školský systém považujem za zanedbaný, nie a priori za zlý. Ale súkromne som dospel k presvedčeniu, že jeho najväčšou slabinou je – povinná školská dochádzka. Tú by som zrušil okamžite. Kto chce zostať sprostý, nech si ostane. A učitelia budú môcť začať učiť, konečne prestanú strácať osemdesiat percent energie vynucovaním pozornosti.

Pochádzate zo Spišského Štiavnika. Čo tento priestor znamená pre vaše vnímanie sveta?

Sándor Márai o Spiši napísal, že nikde nevidel také svetlo, ako práve tam. A to obišiel celý svet. Ja som ho obišiel polovicu a môžem s ním len súhlasíť. Štiavnik, to je pre mňa intímna téma, nerád o nej hovorím skratkovito.

Mladík, ktorý z javiska urážal socializmus. Alternatívny divadelník, ktorý by zrušil povinnú školskú dochádzku. Úspešný slovenský spisovateľ. Riaditeľ a manažér v Rádiu Devín, ktorý niekedy zatúži vrátiť sa do rodného Spišského Štiavnika a ísť robiť s koňmi do lesa.

Silvo Lavrík.

No rozhodne platí, že nech som kdekoľvek, som tam len na návšteve. Inú pôvodnú identitu než identitu chlapca zo Spiša nemám a nikdy mať nebudem. Všetky ostatné sú získané. Niekedy sa pobijú, niekedy sa dopĺňajú, ale keď mám všetkého plné zuby, netúžim po ničom inom, len sa vrátiť do Štiavnika a pášť kravy alebo ísť robiť s koňmi do lesa.

Dráma a divadlo sú živlom, v ktorom sa pohybujete najprirodzenejšie, čo potvrdzuje množstvo vašich divadelných aktivít, dramatických textov, režisérskych počinov, ocenení. Fiktívny teoretik E. von Brandl v Rakúsovom Nenapísanom románe hovorí, že „dramatik je na jednej strane konštruktér, na druhej strane kolízny neodstupový, kalamitný tematik, ktorý má v sebe črty cholerika, postihnutého napäťím medzi vášňou, ktorá ho brzdí, a túžbou po cieli, ktorá ho ženie vpred“. Dokázali by ste s touto charakteristikou stotožniť?

Jasné, keby som bol vnútorné harmonizovaný, nebolo by o čom písť a hlavne – nechcelo by sa mi.

Do akej miery vás ovplyvnila

pri písaní prozaických textov skúsenosť divadelníka (dialogizácia prózy, expresivita), ale aj výtvarníka (Perokresba)?

To by asi lepšie vedeli povedať iní. Ked' píšem, snažím sa hľadať čo najpresnejší výraz, situáciu, jazyk – všetko v rámci žánru či zvoleného cieľa. To je moja starosť pri písaní. To ostatné z toho len vyplýva, vrátane presahov.

Aj v próze sa v istom zmysle staviať proti tradícii (realistickej literatúry), rád experimentujete s tvarom. Ktorí súčasní autori sú vám poetologicky blízki? Pavel Vilikovský, Stano Rakús, Karol Horák, ale aj Karol D. Horváth alebo Gabriela Alexová. Zo svetových je to určite Viktor Jerejev, Andrzej Stasiuk, Chuck Palahniuk, David Harrower, David McDonaugh...

V rozhlase sa pohybujete už od deväťdesiatych rokov. Ste riaditeľom Rádia Devín. Ako vnímate jeho status v slovenskom kontexte?

Už nie som riaditeľom Rádia Devín, mám inú manažérsku funkciu. Ale Slovenský rozhlas naďalej považujem v slovenskom kontexte za rozhodujúci fenomén. Od konca dvadsiatych rokov minulého storočia spoluvtváral povedomie Slovenska o sebe samom, kultivoval náš jazyk, kultúrnu a historickú pamäť, bol pri všetkom podstatný, čo sa v moderných dejinách Slovenska udialo, prakticky nejestvuje zaujímavý spisovateľ, dramatik, hudobník, režisér, herec..., ktorý by rozhlasom neprešiel. Slovenský rozhlas je pre mňa inštitucionalizova-

ná štvrtá fáza nášho národného obrodenia. A ešte permanentná k tomu.

V súčasnosti sa okrem iných aktívít venujete aj publicistike – písete pravidelne do Sme. Začínali ste v študentskom divadle, máte teda blízko k absurdite a groteske. Zdá sa, že táto skúsenosť sa dá dobre využiť aj pri glosovaní dnešného stavu spoločnosti, politiky, kultúry...

Snažím sa o autentický pohľad zachytený tak, aby tomu mohli rozumieť aj iní, keďže toto moje písanie smeruje do verejného priestoru. Snažím sa prispieť k verejnej diskusii na aktuálne témy, usilujem sa o postoj angažovaného pozorovateľa. To ostatné je už na čitateľoch, teda aj posudzovanie prítomnosti, groteskej či absurdnej optiky v mojom písaní. Ale netajím, že ma teší, ak ste tam stopy niečoho takého našli.

Na základe ironického ladenia vašich publicistických textov sa zdá, že po dvadsiatich rokoch od Novembra spoločnosť vyzerá asi inak, ako ste si predstavovali...

To ma preceňujete! Ja som si vtedy nevedel predstaviť ani len to, z akého tenkého plechu je plechovka od koly! Myslel som si, že to je v takom pancieri ako trenčiansky párok s fazuľou! A pokiaľ ide o stav vecí dnes – oveľa milšia mi je evolúcia než revolúcia. Radšej robme veci dobre, než rýchlo. No a protirečenia, a paradoxy – tie patria k tomu. Čo nás nezabije, to nás posilní. Nemôžeme pišať, že tu dvadsať rokov po precitnutí z politickej, ekonomickej a spoločenskej kómy nemáme blahobyt, ak sa nechceme správať ako večné deti.

Naposledy som vás videla v Prešove vystupovať s bratislavským pretlakovým združením PRESSOVAR v programe Arabica Robusta, vystupovali ste tiež ako člen total brutal live literárnej skupiny Živý dôkaz. Čím je pre vás humor?
... humor? Čo to je?

Zhvárala sa Martina Ivanová

Stáž študentov Katedry UZS FZ PU v Hradci Králové

Koniec letného semestra nie je pre študentov len znamením blížiacich sa skúšok, zápočtov, ale aj časom plánov ako naplniť voľný čas letných mesiacov v snahe oddychovať, cestovať alebo zaraobiť si peniaze. Vďaka programu Sokrates Erasmus sme tieto otázky mali zodpovedané už v apríli. V tomto čase sme sa dozvedeli, že naše prihlášky na odbornú stáž v Záchrannej zdravotníckej službe Královehradeckého kraja boli akceptované a v termíne od 28. 5. do 28. 8. 2009 sme mali na jej pracoviskách absolvovať praktickú stáž. Po pomerne dôkladnom balení batožiny na dlhé tri mesiace, lúčení sa s príchuťou obáv, ale aj radosti z niečoho nového a rýchlo ubiehajúcej ceste sme ráno 27. 5. vystúpili na hlavnej stanici v Hradci Králové. Pomerne rozsiahle staničné námestie v nás vyvolalo dojem veľkého mesta. Nemýli sme sa. Hradec Králové je krajské mesto v regióne východných Čiech s bohatou históriaou, starostlivo udržiavaným vzhľadom a súzvukom architektúry a prírody. Prvé dni pre nás boli v znamení spoznávania okolia a ohlásenia sa u vedenia tamojšej záchrannej služby. Čakalo nás veľmi vrelé privítanie zo strany zdravotníckeho námestníka, hlavnej aj vrchnej sestry záchrannej služby, ale aj zo strany lekárskeho a zdravotníckeho personálu. Ani sme sa nenazdali a prišli prvé služby a priama možnosť porovnať rozdiely systému fungovania

záchrannej služby u nás a v Českej republike. Naša prax spočívala zo všetkého, čo musí ovládať zdravotnícky záchranař a čo sa od nás, vtedy študentov druhého ročníka, očakávalo aj doma. Od rannej kontroly sanitky, výjazdov k pacientom, odoberania anamnézy, vyšetrovania pacientov, po život zachraňujúce úkony končiac administratívou a v závere služby neodmysliteľným umývaním sanitky. Spektrum našich výjazdov bolo veľmi široké. Od bežných nevoľností, kolapsových stavov, neurologických, kardiologických náhlých príhod cez menej či viac závažné dopravné nehody až po ťažké úrazy, náhle zástavy dýchania a obehu, ale aj pokusy o samovraždy. To, že takáto stáž je neopísateľne prospešnou pre vedomosti a skúsenosti, sme sa presvedčali každým ďalším výjazdom, ktorý nás robil istejším v tom, čo robíme a prečo to robíme. Vedenie záchrannej služby nám poskytlo možnosť zúčastniť sa na odbornom seminári plnom zaujímavých prednášok, ale aj praktických nácvikov metód a postupov, ktoré sme doma nemali možnosť spoznať. Videli a hlavne počuli sme, čo je úlohou dispečingu záchrannej služby v praxi, ktorý ako pomyslný mozog spracováva, posúva ďalej a riadi ľudí v kritických situáciach, ale aj tých, ktorí sa im ponáhľajú na pomoc. Vďaka skvelému personálu leteckej záchrannej služby, s ktorým sme boli v styku kaž-

dodenne, sme sa zúčastnili na ich cvičení ako figuranti v podvese pod vrtuľníkom a dostali tak príležitosť nahliadnuť do zodpovednej a profesionálnej tímovej práce, ktorú musia tieto posádky vykonávať. Presne tak ako posádky Hasičského záchranného zboru, ktoré sme nestretávali len počas výjazdov, ale aj prostredníctvom vyčerpávajúcej, ale veľmi zaujímavej exkurzie. Samozrejme, že naša stáž nebola len v znamení služieb na záchrane. Počas voľného času sme spoznávali krásy Východných Čiech, Krkonôš, ale aj historickej Prahy a mnohých iných miest, ktoré nám v závere stáže prirástli k srdcu presne tak ako ľudia, ktorých sme mali možnosť spoznať. V kalendári sa presunuli listy o tri mesiace ďalej a my sme nemohli uveriť, že musíme ísť domov. Hodnotenie takejto stáže je veľmi subjektívne, v skratke by sa dalo povedať, kto nezažil, nepochopí... Kto si myslí, že obetovať jedno leto kvôli dobrovoľnej študijnej praxi je strata času, sa veľmi mylí. Toto obdobie nebolo pre nás len školou odbornou, ale aj školou života. S radosťou by sme takúto možnosť využili znova. Preto odporúčame všetkým uvažujúcim záujemcom o praktickú stáž v zahraničí, aby neváhali a využili možnosť, ktorá sa im ponúka a nemusí sa zopakovať.

Stanislav Škop,
3. ročník FZ PU katedra UZS

Mladí Prešovčania opäť dokázali svoje kvality v Ostrave

Do Ostravy, na súťaž zdravotníckych záchranařov – poslucháčov zdravotníckych fakúlt, sme tento rok cestovali v ťažkej pozícii.

To preto, že naši spolužiaci boli minulý rok veľmi úspešní a tušili sme, že to bude ešte ťažšie ako vlni. Dôverovali sme si, predsa len, do školy chodíme, poriadne sa učíme, na klinických cvičeniach a praxi dávame pozor, ale viete... Človek mieni a ...? mení (na takýchto súťažiach najčastejšie rozhodcovia).

Náš šiesty zmysel mal pravdu. Hned popoludní nás privítali organizátori v bazéne s tým, že namiesto troch disciplín budeme plávať päť. Na úvod klasika, plávanie voľným štýlom, potom plávanie v montérkach, hned na to plávanie so vztýčenou rukou a držaním závažia nad vodou, na záver záchrana topiaceho a nakońiec dopomoc unavenému plavcovi. Vyzeralo to veru všelijako. Nepopierame, niektorí súperi boli skvelí, iní zase plávali tak, že vyzerali skôr ako topiaci sa, a až po niekoľkých sekundách sme

zistili, že to bol najjednoduchší plavecký štýl – na psa. Nebolo to ľahké, už po tretej disciplíne sme mali problémy typu točí sa mi hlava, chce sa mi vracať, vidím dvojmo a podobné. Náladu nám zlepšilo až to, keď nám jeden zo súperov v priamom prenose ukázal, čo mal v ten deň na obed. Jednoducho, pravá slovenská náitra sa poteší, keď zistí, že je na tom niekto ešte horšie. Úsmev nám však zamrzol, keď nám ukázali výsledky. Boli sme až tretí!!! Ako je to možné? Ved' sme plávali a zachraňovali ako o život. Videli sme na vlastné oči, ako to robili ostatní!!! Ihneď sme začali dokazovať hlavnému rozhodcovi, čo všetko robili tí ostatní v bazéne nesprávne a náš hlavný šef sa rozhorčil tak, že išiel podať oficiálny protest. Prestal s protestmi až vtedy, keď mu českí kolegovia povedali, že sice protest podať môže, ale len spolu s kartónom šampanského. Vtedy vychladol. Nie žeby na to nemal, ale v Čechách ešte vždy platia korunami, ale tie mi už od januára tohto roku nemáme a euríčka sme si v tom zhone nestihli vymeniť. Tak sme len smutne stíchli a v duchu si po-

vedali to známe porekadlo z našej politiky: všetci sme si pred bohom rovní, ale niektorí sú pred českými rozhodcami rovnnejší. Nastal večer a v areáli starej opustenej a prázdnej nemocnice sa rozprestrela noc. Začala odborná časť súťaže. Prvá súťažná úloha nás úplne psychicky odrovnala. Dostali sme hlásenie staršej pannej, že „slyšela nějakou ránu“ a že „někdo utíkal“. Vyslali nás na miesto udalosti, aby sme zistili, či niekto nepotrebuje pomoc.

V opustenej tmavej budove, plnej prázdných miestností, sme nádabili na raneného postreleného chlapa a na zákerného ozbrojeného násilníka, ktorý na nás čakal s pištoľou za kúpeľňovým závesom. Jednoducho nás zajal ako rukojemníkov a začal týrať. Tákto situácia už nemala riešenie, správnym riešením bolo do tejto budovy vôbec nevstúpiť prv, ako miesto zaistí polícia. My sme ju sice vysielačkou volali, ale neprišla, a tak sme boli vydaní na milosť a nemilosť zúrivému vrahovi. Po kúsili sme sa aspoň trošku s ním vyjednávať, no nepomohlo. Raneného bezbranného muža po

(pokračovanie na s. 44)

slovnej potýčke zastrelil a to bol koniec súťažnej úlohy. My sme mali pocit, že to bol aj náš koniec na celej súťaži, tak nás to psychicky zobraľo. Dosť apaticky sme postúpili na ďalšiu úlohu, ktorá sa však ukázala ako veľmi ľahká. Mŕtvy horolezec, ktorému už nebolo pomoci, ale našou úlohou bolo zistiť, prečo spadol a zabil sa. Jednoduché, neskúsený lezec si naviazal laná a na konci neurobil uzol. Posledná nočná úloha nás opäť zaskočila, lebo nám operačné stredisko zadalo „sociální indikaci výjezdu“. Na Slovensku sme sa s takým niečím ešte nestretli, ale vyrazili sme. Prišli sme na oslavu, kde hlavným menu boli asi drogy. Nezistili sme aké, lebo sme mali plné ruky práce s dvoma mladými ľuďmi. Chlapec a dievča boli totálne nadopovaní a úplne mimo. Kým sme zistovali ich stav, chlapec naraz prevrátil oči a začal umierať. Robili sme, čo sme vedeli, ale aj napriek tomu po niekoľkých minútach zomrel. Vraj sme postupovali podľa vjadrenia rozhodcov nesprávne, lebo mladý dostał infarkt. Určite bol tento problém na odbornú diskusiu, ale my sme už jednoducho nevládali ani diskutovať, ani protestovať. Bola polnoc a my sme už pred očami mali len sprchu a posteľ.

Ráno nás zodvihla z posteľí len nádej, že bude lepšie, aj keď Murphyho zákony hovoria zvyčajne iné. V ďalšom súťažení to už bola čistá rutina, ako to nazývajú profesionáli. Zranený cyklista po zrážke s autom a vodič s otrassom mozgu, alergická reakcia a anafylaktický šok s príznakmi dusenia sa u Angličana na návšteve v Čechách, pád zo strechy s poranením chrstice, znásilnená a zbitá mladá žena, bezvedomie so zastavením srdca a dýchania, výbuch neznámej horľaviny, ktorý popálil mladého robotníka na stavbe a poranil mu hrudník, dieťa s kŕčmi pri nadmernej telesnej teplote. To všetko bolo zahrané a naaranžované figurantmi veľmi hodnoverne (klobúk dole pred umením ostravských maskérov) a veľmi podobné tomu, s čím sa stretávame počas našej

klinickej praxe v ambulanciach rýchlej lekárskej alebo zdravotníckej pomoci. Najviac úsmevov na tvárich nám vyvolalo mladé dievča, ktorému orol napadol psa. Usmrtil ho aj napriek tomu, že svojho psíka si pred orlom dievčatko statočne bránilo. Utrpelo pri tom rozsiahle poranenia na oboch horných končatinách. O takejto udalosti sme ešte nepočuli. Všetky úlohy sme viac-menej splnili, nemožno povedať, že úplne správne, lebo často sme počuli nenápadné poznámky nášho šéfa, ktorý sokolím okom všetko komentoval. Napríklad: „Už ste videli, aby niekto znášal poraneného pacienta po schodoch z III. poschodia dole hlavou?“ alebo „Neviete, že je najvhodnejšie, ak sa týranej žene prihovára záchranárka, a nie záchranár?“ či „To naozaj tam naširoko-naďaleko nebola žiadna deka na prikrytie pacientky?“

Už sme boli takí unavení, že sme si z tých poznámok veľa nerobili. Želali sme si len jedno, aby bol už koniec! Dočkali sme sa ho až za súmraku. Vôbec sme si netrúfali tipovať naše umiestnenie. Akosi sme si nevedeli spomenúť, čo sme urobili dobre, stále nám v myšliach lietalo len to, čo sme pre pacienta neurobili, alebo dokonca to, čo sme urobili zle. Jediné, čo sme si v duchu hovorili, bolo, že poslední určite byť nemôžeme, vedť až takí nešikovní nie sме. Po pečenom mäsku a dobrom českom pivku sa rozhodcovia dohodli, že všetci súťažiaci boli dobrí a my sme boli druhí najlepší. Lepší od nás boli len poslucháči z Brna. Dokonca náš Matúš získal osobitnú cenu poroty za komunikáciu s vrahom v tej nešťastnej sprche! Bol to úžasný pocit preberať si od riaditeľky pretekov miniatúrnu sanitku so svojím menom na kapote a s pochvalou, že „ti Slováci jsou pořád tak dobrí“. My, tohtoroční tretiaci, už máme teraz iné starosti, ale vy, budúcoroční, máte veru čo robiť, aby na Morave aj o rok hovorili o Prešovskej univerzite s takým rešpektom!

**doc. MUDr. Marián Šanta, CSc.
KUZS FZ PU**

Stáž za poznáním

Pondelok 1. 6. 2009 o 8:13:21 hlásený výjazd ako kolapsový stav, po príchode posádky na miesto adresy pacienta nenachádzame - ušiel! Takto vyzeral môj prvý výjazd počas stáže ERASMUS 2009 – Kladno, na ktorej som sa zúčastnila spolu s troma ďalšími študentkami z odboru Urgentná zdravotná starostlivosť Veronikou Hamanovou, Majou Fašanokovou a Veronikou Sabanošovou. Mesto Kladno má svoju dávnu história, a to najmä ako priemyselná oblasť zameraná predovšetkým na ťažbu kamenného uhlia. Má aj mnoho prírodných a pamiatkových rezervácií, ako sú napríklad Vinařické hory, Haldy u Libušína, Chmelnice v okolí Žloníc, Akropola hradu na Budči a pod. Počas mesiacov jún, júl a august sme sa stali súčasťou Záchrannej stanice Kladno, ktorá spadá pod Záchrannú službu Stredočeského kraja. Kolektív záchranárov, ktorý pozostával rovnako z mužov i žien, nás prijal priateľsky, aj preto bolo lúčenie potom ľažie. Počas stáže sme sa striedali na dvoch staniciach RLP a jednej RZP, každý mesiac sme odslúžili dve služby aj na KOS (Krajskom operačnom stredisku, česky ZOS), čo pre nás znamenalo u skúsenosť viac. Našťastie, môj prvý výjazd neboli pravidlom aj pre ostatné výjazdy, dá sa povedať, že bol skôr výnimkou. Zažili sme podobne ako u nás typické kolapsové stavy, dopravné nehody, bolesti na hrudníku, úrazy, zlomeniny, bolesti brucha, intoxikácie, resuscitáciu. Vo mne rozhodne navždy zostane výjazd – resuscitácia novorodenca, ktorá bohužiaľ aj napriek najväčšej snahe záchranárov a lekára bola neúspešná. Všetky štyri na toto obdobie dozaista nezabudneme. Stali sme sa na chvíľu samostatnými záchranárkami, nadobudli nové vedomosti, skúsenosti, ale najmä praktické zručnosti. Podľa môjho názoru teória bez praxe zostane len holými poučkami a prax bez teórie nie je možná. V Kladne sa teória s praxou stretla.

Iveta Lištiaková,
študentka FZ PU 3. ročníka
katedry UZS

Študentská kvapka krvi

Dňa 12. 11. 2009 sa na Fakulte zdravotníctva PU v Prešove uskutočnila akcia s názvom Študentská kvapka krvi. Cieľom tejto akcie bolo podnietiť študentov k darovaniu krvi v čo najväčšom počte. Akcia splnila svoj účel, darovať krv prišlo 118 študentov Fakulty zdravotníctva PU, z toho 47 študentov boli prvodarcovia. Akcia prebiehala od 8. hodiny ráno až do popoludnia, v odborných učebniach č. 222, 223, ktoré sú vybavené ako nemocničné izby (postele, nočné stolíky...).

Pred odberom je potrebné vypliť väčšie množstvo tekutín (250 – 500 ml), darca musí byť nalačno a nesmie fajčiť. Každý darca pred odberom vyplnil dotazník, ktorý je súčasťou povinného vyšetrenia pred darovaním krvi a krvných zložiek v zmysle vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR č. 333/2005 Z. z. o požiadavkách na správnu prax prípravy transfúznych liekov. Potom boli všetci darcovia zaevidovaní v evidencii. Nasledoval odber krvi na vyšetrenie krvného obrazu (krvného farbiva – hemoglobínu), prípadne orientačne krynej skupiny. Po odbere krvi bol každý darca vyšetrený lekárom. Samotný odber krvi trval cca 7 – 10 minút a objem odobratej krvi bol v rozpäti 400 – 500 ml krvi.

Vyzývame aj študentov ostatných fakúlt Prešovskej univerzity, aby o rok príšli aj oni v čo najväčšom počte darovať krv. Pre mnohých našich pacientov, spoluobčanov by život bez krvi nebol možný. Darovať krv môžu len ľudia. Myslíme aj my všetci na tých, ktorí to práve potrebujú, lebo nikdy nevieme, či neochorie alebo sa nezraní niekto z našich blízkych.

Andrea Šuličová,
Tatiana Šantová
Katedra ošetrovateľstva
FZ PU v Prešove

Stretnutie študentov hudobnej výchovy na medzinárodnom študentskom fóre v Talline

Európska asociácia pre hudobnú výchovu (EAS) každoročne organizuje stretnutie študentov hudobnej výchovy z rôznych krajín Európy s cieľom rozvíjať vzájomnú spoluprácu pri zefektívňovaní vyučovania hudby. Aj tento rok na rozhraní mesiacov jún – júl opäť pozvala študentov zo 14 krajín (Rakúsko, Belgicko, Švajčiarsko, Česká republika, Nemecko, Španielsko, Estónsko, Veľká Británia, Litva, Holandsko, Poľsko, Slovinsko, Turecko, Slovensko) prostredníctvom národných koordinátorov v jednotlivých európskych štátach na siedmy ročník Študentského fóra EAS v Talline (Estónsko). To sa konalo v rámci kongresu EAS pod názvom „Hudba v škole a mimo nej“ a zišlo sa na ňom celkom 29 študentov. Našu nomináciu na toto významné medzinárodné stretnutie zabezpečovala národná koordinátorka pre Slovensko, vedúca Katedry hudby Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity doc. Mgr. art. Irena Medňanská, PhD.

Program fóra prebiehal v priestoroch Estónskej akadémie hudby a divadla v Talline a jeho organizátormi boli prof. Gerhard Sammer, profesor na Hochschule für Musik vo Würzburgu, a prof. Sarah Hennessy, predsedníčka Národnej asociácie učiteľov hudby vo Veľkej Británii, ktorá svoju prednáškou na tému Hlas študenta nastolila mnohé zaujímavé otázky a tézy týkajúce sa participácie žiaka v procese vytvárania priaznivých podmienok, foriem a metód vo vyučovaní hudby. Táto téma bola hlavným predmetom nasledujúcej diskusie medzi účastníkmi a tiež práce v skupinách. Keďže účastníci fóra pochádzali z rôznych krajín, práca v skupinách bola veľmi zaujímavá a obohacujúca. Na základe dlhých diskusií a výmeny skúseností z praxe jednotlivých študentov priniesla každá skupina tvorivé podnetы na podporu hlasu študenta pri vyučovaní hudby, ktoré následne odprezentovala na EAS Kongrese. Prezentácia neprebiehala len vo forme prednášok, jej súčasťou boli aj pohybové, herecké a hudobné aktivity demonštrujúce výsledky diskusií v jednotlivých skupinách.

Veľmi zaujímavou časťou programu bol workshop vokálnej a inštrumentálnej improvizácie, ktorý viedli estónski pedagógovia Anne-Liis Poll a Anto Pett. Jeho hlavným cieľom bolo dokázať študentom, že každý človek je schopný improvizovať a že práve táto skutočnosť môže výrazne pomôcť v hudobno-výchovnom procese, keďže umožňuje žiakom hudobne sa realizovať.

Okrem diskutovania a improvizovania boli súčasťou programu aj rôzne hudobné hry a zábavné činnosti, ktoré vniesli medzi účastníkov uvoľnenú atmosféru a poskytli priestor na vzájomné spoznávanie. Prostredníctvom prehliadky mesta Tallin a účasti na Otváracej slávnosti EAS Kongresu mali študenti možnosť oboznámiť sa s estónskou historiou a kultúrou, ktorá je veľmi bohatá a zaujímavá.

Účasť na siedmom EAS Študentskom fóre v Talline bola pre nás veľmi inšpiratívna a obohacujúca. Stretnutia a diskusie so študentmi európskych krajín, podnetы a nápady, ktoré sme spoločne vytvorili, a tak tiež atmosféra krásneho historického mesta Tallin sú pre nás nezabudnuteľné.

Jana Krajčiová, Veronika Spodníková

Začali sa 6. akademické komorné koncerty

V mene všetkých organizátorov môžem s poťesením konštatovať, že aj v tejto pre vysokú kultúru neľahkej dobe sme opäť našli pre naše koncerty porozumenie na Ministerstve kultúry Slovenskej republiky, ktoré udelením grantu nášmu projektu prevzalo na seba úlohu hlavného finančného garanta nášho festivalu.

Na základe tejto skutočnosti sme zorganizovali v čase od 28. 10. do 16. 12. 2009 už 6. ročník Akademických komorných koncertov.

Pri pozývaní umelcov na podujatia 6. akademických komorných koncertov nadvádzajeme na trendy, ktoré sme začali presadzovať v koncipovaní nášho festivalu už v predchádzajúcich ročníkoch: dať príležitosť ukázať na našich koncertných pódiach mieru talentu a usilovnosti vynikajúcim študentom našej alma mater. Na našom koncertnom pódiu dostanú príležitosť aj pedagógovia Katedry hudby FHPV PU či umelci z nášho východoslovenského regiónu pôsobiaci aj pedagogicky v hudobno-vzdelávacích ustanovizniach. Sme radi, že v tomto ročníku sa nám podarilo angažovať v prevažnej miere umelecké súbory zložené z prešovských umelcov, čím sa festival stáva malou prehliadkou prešovského koncertného umenia. Na úvodnom koncerte 28. 10. 2009 o 19:00 hod. sme privítali v koncertnej sále PKO - Čierny orol už vyzreté interpretačné osobnosti mladej generácie, veľké nádeje nášho koncertného umenia, súrodencov Palovičovcov, klaviristku Jordanku a jej brata violistu Ivana. V ich vynikajúcim umeleckom stvárnení zazneli v programe nazvanom Klenoty komornej hudby diela prevažne skladateľov hudby 20. storočia - C. Debussyho, J. Jongena, D. Šostakoviča a I. Zeljenku, pričom koncert uviedla klavírna Sonáta C. Ph. E. Bacha. Na ďalšom koncerte sa predstavil pravidelný účastník festivalu Akademických komorných koncertov - Musica historica

Prešov, a to 25. 11. 2009 o 19:30 v Univerzitnom pastoračnom centre na Jarkovej ulici. Čažiskom ich koncertu pod titulom Pozdravy hudobnej histórie bola tvorba skladateľov neskorého baroka - C. F. Abela, J. M. Moltera, G. F. Händla, J. S. Bacha a H.-J. Fiocca. Camerata academica, komorný orchester Prešovskej univerzity, si pozval svojich hostí na v poradí už 7. adventný koncert 8. 12. 2009 o 15:30 hod. do svojej tradičnej koncertnej sály - Centrálnej študovne Univerzitnej knižnice Prešovskej univerzity. V dramaturgicky pestrom programe vystúpili študenti Katedry hudby FHPV PU a komorné telesá združené v Camerate academica - komorný orchester a Collegium musicum. Sme radi, že v roku 2007 došlo k obnovenej umeleckej činnosti Prešovského sláčikového kvarteta, v súčasnosti zloženom z pedagógov základného stupňa nášho hudobného školstva v Prešove a Štátnej filharmónie v Košiciach: Svetlana Beriša - 1. husle, Dagmar Čurová - 2. husle, Zuzana Dzurendová - viola a Marián Burg - violončelo. Privítali sme ich na koncerte 9. 12. 2009 o 19:30 hod. v UPC na Jarkovej ulici v dramaturgicky odľahčenom programe pod výstižným titulom Potešme sa s evergreenmi..., zloženom z večne populárnych a obľúbených melódii v úprave pre sláčikové kvarteto. Záverečný koncert 6. akademických komorných koncertov 16. 12. 2009 o 18:00 hod. bude patriť klavíru a jeho miestu v komornej hudbe. V koncertnej sále ZUŠ J. Pöschla na Prostějovskej ulici sa predstaví pedagogička PU FHPV KHu Ľubica Kistyová so svojimi kolegami z Košíc, klaviristom Vlastimilom Tichým a flautistkou Natašou Kóteles. V ich podaní zaznejú v programe Klavír a flauta v komornej hudbe diela pre štvoručný klavír - D. Kardoš, J. Brahms, S. Rachmaninov, pre flautu so sprievodom klavíra - F. Poulenc, N. Bodnár a sólovú flautu - F. Kuhlau.

Budeme sa tešiť, keď na našich koncertoch privítame čo najviac poslucháčov z radov našej akademickej obce, veď hlavne pre vás sú určené.

**doc. Mgr. art. Karol Medňanský, PhD.
dramaturg 6. akademických komorných koncertov**

Ocenenie diela Dušana Srvátku

Výnimočné a sviatočné chvíle pramenia iba z našej schopnosti veriť v ich kúzlo, priznať im miesto v živote a venovať im priestor v priebehu nášho bytia. Ľoďa júnový deň roku 2009 sa väčšine obyvateľov javil ako ten všednejší. Tento štvrtok v predprázdninovej atmosfére zvestoval koniec pracovného týždňa a bol kropený letným dažďom. Skupina ľudí však mierila do historického divadla starej budovy Divadla Jonáša Záborského na slávnostné zasadnutie mestského zastupiteľstva. Parlament metropoly Šariša sa chystal v tento deň udeliť Cenu mesta Prešov za rok 2008. Tomuto slávnostnému aktu predchádzalo zasielanie písomných návrhov na laureátov tejto ceny. Dialo sa tak do konca februára 2009. Aby sa naplnila výzva mesta Prešov a zmysel článku 8, časti III. Štatútu udeľovania ocenení mestom Prešov, Mestské zastupiteľstvo v Prešove rozhodlo o ocenení troch jednotlivcov: režiséra, scenáristu a producenta Fera Feniča, hudobného skladateľa a dirigenta Viliama Tarjányiho, in memoriam, a akademického maliara doc. Dušana Srvátku, vedúceho Katedry výtvarnej výchovy a umenia FHPV Prešovskej univerzity v Prešove.

Ubehlo dvadsať rokov od chvíle, keď sa Dušan Srvátku po novembri 1989 stal vedúcim katedry a taktiež predsedom Akademickejho senátu. Každý, kto pozná tohto umelca a pedagóga, vie, prečo sa po desiatkach rokoch znemožňovanie skutočne tvorivej práce a zatemňovania ľudských myslí vo chvíli, keď sa objavila demokracia a vytvorila priestor na rozumné slovo a čin, vďaka priazni a voľbe zúčastnených ocitol na týchto postoch práve on. Post vedúceho Katedry VVaU vykonáva i v súčasnosti práve vďaka nemeneným životným postojom a vzťahom k etickým hodnotám.

Aké sú? Na každého človeka i živú bytosť rovnako priaznivo pôsobí vďudne a citlivé zaobchádzanie. Každému odbornému pracovisku neprospevia nič viac ako činorodé, profesionálne riadenie kolektívnu založené na skúsenostiach v danej oblasti a vytvorení podmienok na realizáciu zámerov. Každý inteligentný tvor v realizácii zámerov pre prospech spoločnosti oceňuje najviac také ľudské vlastnosti, akými sú obeťavosť, čestnosť a principiálnosť. Pri slávnostnom odovzdávaní Ceny mesta Prešov zaznel len fragment zásluh tohto umelca pre naše mesto, v ktorom pôsobí 37 rokov v oblasti maľby, kresby a grafiky ako účastník medzinárodných výstav a sympózií a tiež ako tvorca diel v oblasti monumentálnej tvorby, prác medailérskych, a to významných medailí, plakiet, žeziel a insígníí. Nie je žiaľ priestor na podrobnejšie vymenovanie všetkých aktivít v oblasti umenia ani na týchto stránkach. Obdivovatelia umenia v mesiacoch september a október roku 2006 určite navštívili výstavu v Šarišskej galérii, konanú pri príležitosti 60-tych narodenín majstra Srvátku. Túto výstavu mnohí vnímali ako sviatok. Široká škála realizovaných techník tu poskytovala silný zážitok, vyznievajúc naplnu v harmonizovaní s osobitým prístupom a rukopisom v dielach umelca.

Udalosť odovzdávania ceny v lete tohto roku pripomenula i obrovské pedagogické zásluhy Dušana Srvátku pri príprave študentov na miesta pedagógov výtvarnej výchovy v našom školstve. Zo stoviek absolventov Katedry VVaU sú mnohí na školách a rozširujú pohľad na výtvarnú výchovu a jej miesto v školských osnovách ako na neoddeliteľnú súčasť medzi umeleckými predmetmi a výchovami, bez ktorých nie je možná humanizácia a zušľachtovanie mládeže úctou k tradíciam.

Po prevzatí Ceny mesta Prešov za rok 2008 Dušan Srvátku podľačoval ako inak - stručne. Nie je zástancom obsiahlych rozpráv, a to hlavne v prípadoch, keď sa chvíľa zadefinuje sama v sebe, vo vzájomnom okamžiku vzájomnej spolupatričnosti, kde nie je potrebné vysvetľovať. Všetko je vysvetlené činorodou prácou, postojom k nej. Táto sviatočná udalosť júnového štvrtka mnohým prítomným naplnila tváre rumencom nadšenia, že sme mali možnosť byť účastníkmi slávnosti uznania a oceniať diela troch umelcov, medzi ktorými bol i Dušan Srvátku. Na univerzite, na ktorej pôsobí, v meste, v ktorom tvorí a žije, patrí k rešpektovaným a významným osobnostiam, a tak je Cena mesta Prešov za rok 2008 v jeho rukách neprehliadnuteľná, uznaniahodná a inšpirujúca.

Text a foto: jaro ondo

Slovné impresie

Pološero. Druhotriedny alkohol sa povaľuje v zamostených fľaškách len tak porozkladaných po vychodenej podlahe. Na stenách malej miestnosti sa extaticky miesia tiene. Postavičky podnápitých študentov. Nič nemajú, nič nevlastnia – len nadšenie zo života a zúfalú túžbu vyjadriť, vykríknut – slovom, obrazom, dotykom... Umelci. Koľko fascinujúceho sa o ich dekadentnej zábave už popísalo. A koľko takých chvíľ zažije bežný človek v živote... Ako v Panne zázračni. Tatarkovský obraz avantgardného večera. V našom klube KNKG (Klub nadšencov korpusovej gramatiky) sme vždy o takom snívali. Poháre vína, uhorkový šalát s octom a rožky so salámou na polrozpadnutom internátnom stole. Vôňa antikvariátov prerážajúca zo zažlnutých stránok Pessou, Horvátha, Duffy, Dilonga, Woolfovej, Camusa, Slobodu. A samozrejme, seriózny filozofický diskurz o existenčných, existenciálnych, ontologických, metafyzických a iných „transcendentálnych“ témach. Nás sen sa stal dlhodobo neuskutočnitelným, hoci jeho modifikovanú

verziu sme si odskúšali pri vymýšľaní programu na umelecké popoludnie študentov v rámci 50. výročia ISVJaMŠ. Ani ten najoptimistickejší člen nášho klubu by sa neboli odvážil pomyslieť si, že sa náš literárny večer tak nečakane uskutoční.

24. 11. 2009, 18:00 stredoeurópskeho času, Prešov, Christiania: čítacia autorov východoslovenského regiónu a predstavenie domácich vydavateľstiev ako súčasť projektu Premeny literatúry medzi centrom a regiónom v roku 1989 – 2009. Umelci a iní páchatelia: Stanislav Rakús, Jana Bodnárová, K. K. Bagala, Peter Karpinský, Marta Součková, Vítěz Staviarsky, Valerij Kupka, Peter Milčák, Ján Gavura, Peter Káša, Peter Švorc.

Ako zachytiť slovami pierko v povetri? Ved' z najintenzívnejších zážitkov ostávajú v spomienkach obyčajne len farebné škvarky, vytvárajúce impresionistický obraz neznámeho maliara:

Varené víno s plávajúcimi klinčekmi zarosilo vrch pohára. Jeho para sa ležérne rozplýva ponad sťažka dýchajúce telá, ktoré v úzkom priestore produkujú viac tepla, ako by sa možno žiadalo. Koloman sedí pri stole a pozera sa na čerstvo vytlačenú knihu Stanislava Rakúsa Telegram. Čerň obalu ešte dobre neuschla. Odba-

ňuje ju, prehmatáva tvrdé dosky chrániace papier. Textíliu, ktorá je na povrchu. „Čo ma fascinuje, je zrod knihy,“ povedal Peter Švorc. „Môže človek zbohatnúť vydávaním kníh?“ opýtal sa akýsi študentík. „Byť bohatý sa nemusí merať bankovým účtom, ale tým, s akými ľuďmi sa človek stretne,“ odpovedal Ján Gavura.

Uprostred šachovnice fliaš, krehkých pohárov a masívnych krígľov na stole stojí váza so žltým kvetom chryzantémy, spoza ktorej nevidieť tvár Petra Milčáka, len jeho oči presvitajúce cez štrbinu stoniek. Okolo stola spisovatelia. Čítajú svoje texty, ktoré by mali súvisieť s novembrovými udalosťami. Možno preto tá chryzantéma, spomienka na minulosť.

„Vyhýbam sa čítaniu, lebo kokcem, alebo stratím okuliare,“ začína Stanislav Rakús, rukou potľapkávajúc telo v snahe natrafíť, kam tie svoje okuliare zastrčil. „Písuci človek by mal byť v dôtyku sám so sebou,“ zamyslela sa nahlas Jana Bodnárová. Stanislav Rakús, nasadiac si na nos práve nájdené okuliare, prikývol a pokračoval v rozvíjaní načatej diskusie: „Autor musí bytostne stáť za každým slovom v texte, aby hoci aj prehra nikdy nebola lacná.“

„Opravovateľné sú len dobré texty,“ usmiala sa Marta Součková. „Kritici nám tiež dávajú svoju

víziu sveta.“ A víziu sveta je mnoho, pomyslel si študent, ako je mnoho ľudí, ktorí si v sebe nesú svoju predstavu života. Nás sen o avantgardnom večere je tiež jednou z túžob podeliť sa o predstavy s druhým človekom.

„Na okraji prienosti ešte horí sviečka, preto si nedajme zatlačiť viečka, a ešte chvíľu žime a potom, potom uvidíme,“ dodal Bagala...

Miroslava Kyselová

&

Veronika Paulišinová

Foto: Matina Ivanová

Foto: Ivana Gibová

Osamelý bežec pred ciel'ovou páskou

prológ

Je niekoľko dôvodov prečo vypo-vedať teraz a tu.

Prečo teraz. Životné spojenie dvoch štvoriek: 1944 – 2004. Aktuálne spojenie dvoch päťiek: 65 – 5. A dvadsať rokov čohosi, čo stále namáha-vo hľadáme.

Prečo tu. Elementárny fakt, že v rokoch 1981 – 1983 študuje v Prešove slovenčinu a dejepis. O dvanásť rokov neskôr Peter Milčák, vtedajší vysokoškolský učiteľ na Filozofickej fakulte v Prešove a zároveň vydavateľ, prezentuje jeho básnickú zbierku Havránek. On sedí za katedrou v miestnosti 94 a číta o vzdušných terasách, vtáčich stopách na pieskovci a irídiovom hrote Kriváňa. O deväť rokov neskôr sa s ním študenti slovenčiny v rámci literárnej exkurzie túlajú májovým Mikulášom. Vo vzduchu ešte cítiť krehké nápevy doznievajúcej zimy z Nízkych i Vysokých Tatier. V čajovni s ním debatujú o živle bánske, jaskyniach a Liptove, zatiaľ čo z vedľajšej miestnosti k nim dolehajú zvuky hokejového zápasu Slovensko – Rusko. V jeho súborom diele Básne mám čistým rukopisom pod menom Iwan Laučík vpísaný dátum 3. mája 2004.

prelet medzerami jazyka

Prednovembrový osud Ivana Laučíka je príbehom osamelého bežca vo vrcholiacej sezóne autostopu. Začiatok šesťdesiatych rokov otvárajú dva manifesty Osameličov, v ktorých sa odmietne prázdné es-tétstvo a písanie poézie sa vyhlási za program krytý osobnou skúse-

v Liptovskom Mikuláši ako porotca literárnych súťaží a organizátor autorských stretnutí. Tvorivosťou ruší protiklad medzi centrom a perifériou, zhodnocuje význam osobného vkladu človeka do chodu vecí. Po Martinovi Martinčekovi je ďalším objaviteľom liptovskej krajiny: *Krajina neoslovená nie je ani osvojená. Rozhovor s ňou sa nekoná. Je len surovinou pre priemysel, mestom pre skládku odpadu alebo atrakciou – vrátane jej obyvateľov.* V deväťdesiatych rokoch stihne vydáť dve básnické zbierky, *Vzdušnou čiarou* a *Havránok*, navštíviť viaceru jaskyň a oživiť význam ozajstnej historickej pamäti cez keltské opidum na kopci Havránek.

čas, keď v jaskyni začne snežiť

Ivan Laučík pre tých, ktorí sú schopní na prahu počuteľnosti pozorne načúvať, nepateticky pomenúva podmienku úspešného hľadačstva ideálu a zmyslu vecí: *Niet čestnejšieho boja pre muža, než je boj so sebou samým. Boj s ľahkým prijívnutím, keď treba povedať nie. S rezignáciou. So zámenou hlavného za vedľajšie. S nepomenovaním ľaživého. A s prázdnym. To sú asi boje, ktoré nás budú strhovať vždy.*

epilóg

S Ivanom Laučíkom sa lúčime na mikulášskej pešej zóne. Ešte nám stihne povedať, že ak má niekedy chuť porozprávať sa s ľuďmi v autobuse, keď sa vracia z lesa zo zbierania húb, položí na vrch košika muchotrávku. Rozhovor je zaručený.

O týždeň po návrate z exkurzie dostávame správu, že Iwan Laučík zomrel skoro ráno vo svojej pracovni. Je 12. mája 2004.

*Na pružnom, prieľadnom ľade,
keď rozhovor je možný,
zachraňovať tie nepresné mosty,
nástojiť na ďalšom kroku.*

Martina Ivanová

Obrazy starého a nového sveta

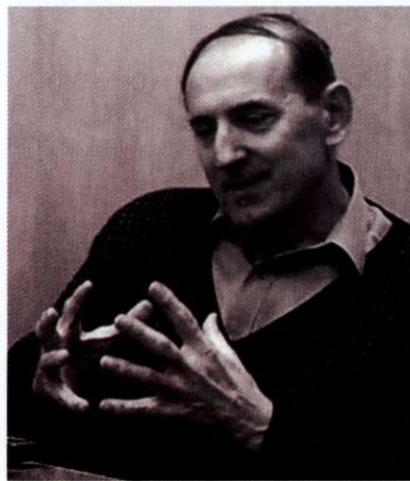
Nová divadelná hra Karola Horáka *Buridanov osol zachytáva posledné chvíle života Vendelína Ivčica*. Na nemocničnom lôžku sa mu v retrospektíve zjavujú obrazy jeho života. Takzvaný „flashback“ vytvára priestor na situácie, ktoré nemusia byť založené na pravidlách racionality. Ivčic kedysi pracoval v bani, ktorá patrila štátu. Ťažil sa tam vo veľkom... Po prevrate ju sprivatizoval jeho zať Maxiliám Beseda. Odvtedy baňa slúžila len na uskladňovanie plynu. V jeden deň sa však Ivčic so svojím vnukom Reném ocitnú v bani, starý otec si zapáli cigaretu, plyn exploduje a vynesie baňu do kozmu. Tak sa „rusnácka rodinka“ dostane na výlet do vesmíru. Zastaví sa čas a vzniká priestor na reflektovanie osudov protagonistov a prehodnocovanie sveta „zhora“. Striedajú sa obrazy reálnych spomienok, snových situácií v kozme a možnej prítomnosti v nemocnici. Vznikajú tak viaceré sémantické vrstvy textu, pre ktoré je potrebné zvoliť také inscenačné postupy, aby mohol divák čítať predstavenie a vedel sa orientovať v týchto rovinách.

Divadlo Alexandra Duchnoviča v Prešove sa spolu s disponovaným hereckým súborom v rusínskom jazyku podujalo na túto cestu s poľským režisérom Henrykom Rozenom. Tri roviny textu, tri kultúry, no zároveň tri pohľady na tému. Keďže inscenácia často pracuje s dynamickými predelmi jednotlivých sekvencií, scénograf Jaroslav Valek sa snaží minimalizovať prostriedky, a preto dáva javiskovým predmetom viac významových rovín. Rebrík, ktorý sa nachádza v bani, sa zrazu ocitne na športovom dni, neskôr sa konaním hercov opäť vracia do bane, do kozmu atď. Farebne je scéna ladená v čiernobielom tóne, čo môže byť aj metaforou „čiernobieleho videnia“ sveta (staré – nové) protagonistov. Najdôležitejší prvok je však svetlo, ktoré dokáže vytvárať rôzne modulácie priestorov bez toho, aby im musel výtvarník vtláčať reálny rozmer, manipuluje nimi dynamicky, presne tak, ako si vyžaduje inscenácia. Jaroslav Valek vytvoril aj kostýmy, ktoré podriadiel svojej scénografickej koncepcii predovšetkým farebnosťou.

Hudba Norberta Bodnára by mohla v inscenácii koherovať s ostatnými zložkami a pomáhať divákovi orientovať sa buď v predeloch, alebo jednotlivých obrazoch. V tejto inscenácii jej kvantita však rušila celkovú konцепciu, niekedy aj na úkor sluchovej zrozumiteľnosti textu. Pozitívne však vytvorila dojem kozmického priestoru, v ktorom bol herecký kolektív štylizovaný do takej miery, že sa nedostávali do rozporu.

Herecký kolektív Divadla A. Duchnoviča sa v kontexte slovenského divadla vyznačuje svojou výraznou „inakosťou“, a to nielen v používaní rusínskeho jazyka, ale hlavne svojskou typologickou a interpretačnou základňou. Je zaujímavé, že sa z pomerne heterogénnych rovín inscenácie (video, hra „akoby“ v reáli nemocnice, „let“ v kozme, pobyt v bani) darí vystavať svet bizarných predstáv a spomienok umierajúceho starca. Pritom aj ideologicke, mravné, historické sa sceľuje na pozadí „postmoderného“ či „postdramatického“ vnímania sveta.

Poľský režisér Henryk Rozen je na Slovensku pomerne známy. Svojou „poľskou“ imagináciou vytvoril špecifický svet divadla na pomedzí sna a skutočnosti. Súhra technických inscenačných zložiek s koncentrovaným a herecky vyrovnaným výkonom určite patrí k režijným postupom, aké v repertoári Divadla A. Duchnoviča už pár sezón vari neboli celkom pravidlom. Fakt, že inscenácia rezonuje aj ako hra o fenoméne „Rusíni“, iba dopĺňa naše konštatovanie: „Divadlo môže zohrávať aj úlohy, na ktoré sa neraz zabúda.“ Etnické divadlo Rusínov/Ukrajincov hrá súčasného slovenského autora v režijnej koncepcii súčasného poľského režiséra – nie každodenný zjav v slovenskej divadelnej kultúre.

Stanislav Bilý

Prezentácia študentského divadla vo Varšave

Kontakty slovenského divadla s poľským – či už profesionálnym, ale predovšetkým amatérskym – sú v kontexte prítomnej slovenskej divadelnej kultúry skôr bielou vranou. V máji tohto roku (12. 5. 2009) sa študenti prešovského Študentského divadla FF PU predstavili vo Varšave kultovou hrou Karola Horáka Recykling alebo Džura v novom mladom obsadení. Táto „pohybovo-slovňa kreácia“ slovenského alternatívneho divadla, ktoré patrí už takmer polstoročie k popredným súborom spomínaného typu, sa u poľského publiku stretla s prekvapujúcim úspechom. Základ tvorí dramatická situácia, na ktorú reagujú členovia kolektívu – „malí“, „väčší“ i „veľkí“ ľudkovia –, pričom ich reakcie sa prostredníctvom verbálneho, ale aj pohybového výrazu usilujú prekonáť vo vzťahu k divákovi jazykovú bariéru. Vďaka svojej poetike, budovanej na expresivite tela, pohybu, biomechanike, dokázala inscenácia osloviť auditórium predovšetkým svojím divadelným jazykom. Súčasťou trojdňovej „návštevy“ prešovského súboru vo Varšave bola aj prezentácia knihy Dagmar Inštitorisovej Čítanie v mysli dramatika (Karola Horáka) v prítomnosti jej autorky i dramatika, ktorá sa odohrala na pôde Slovenského inštitútu vo Varšave (13. 5. 2009).

Kontakty s vyspelou poľskou divadelnou kultúrou sú pre slovenský kontext alternatívneho divadla jednou z možných inšpirácií, ktorá môže v budúcnosti pozitívne poznamenať divadelné myšlenie našich tvorcov, a tým bohatšie rozklenúť možnosti inscenačnej práce a divadelnej praxe. Zrejme platí to, čo kedysi napísal Gerhard Hauptmann: „Najstarším javiskom je ľudská hlava. Hralo sa v nej dávno predtým, než bolo otvorené prvé divadlo.“

Miron Pukan

Mestský fotograf

Možno ste už niečo počuli o portáli Mestskyfotograf.sk, no v tomto článku vám ho priblížime viac. Ide o prvý spravodajsko-informačný fotografický portál na Slovensku, ktorý založil študent Prešovskej univerzity (Katedra geografie a regionálneho rozvoja, FHPV), Branislav Švorc. Internetový portál www.mestskyfotograf.sk vo svojej vynovenej podobe funguje už tretí mesiac. Jeho grafickú a vizuálnu podobu vymyslel a naprogramoval Martin Sabol, ktorý sa tiež stará o technický chod celej stránky. Za toto trojmesačné obdobie sa na stránkach portálu nazhromaždilo viac než 900 fotografií v asi 40 galériach s rôznou tematikou. O tom, že ide o úplne nový nápad, ktorý ešte nemá žiadne mesto na Slovensku, svedčí aj fakt, že portál sa teší obrovskéj obľube nielen návštěvníkov z Prešova, ktorí si prezreli jeho stránky približne 50-tisíckrát, ale aj stále nových pribúdajúcich prispievateľov – fotografov. Prispievať doň môžu všetci, čo radi fotia a chcú ukázať a pochváliť sa svojimi fotografiami z mesta Prešov a Prešovčanov aj ostatným. Hlavnou tému nie sú len veľké udalosti v meste, ale aj bežný život na ulici a sídliskách rozvíjajúceho sa mesta. Ľudia by chceli mať veľa informácií o dianí v ich meste a taktiež by to chceli vidieť aj na vlastné oči. No dnes je každý zaneprázdený na to, aby si čítal dlhé textové správy, a nie to ešte chodil na druhý koniec mesta pozrieť sa na nové veci osobne. A tak sa o mnohých udalostach ani nedozvieme. Portál Mestskyfotograf.sk ľuďom prinesie fotografie a komiksovou formou im priblíži dianie. Umelecké pohľady na mesto Prešov, historické fotoreportáže, návštevy rôznych inštitúcií, kde bežný človek len tak nezavíta, aj to budú hlavné témy nového fotografického portálu. Veľmi obľúbenou kategóriou sú fotografie Prešovčanov vo svete. Nielenže na nich návštěvník stránky vidí zaujímavé fotografie z ne-

všedných kútov sveta, ale má možnosť dozviedieť sa aj mnoho zaujímavostí o mestách či krajinách z popisov pod fotkami. Pri tejto kategórii sa nechal autor portálu inšpirovať svojím štúdiom geografie. Cieľom portálu je tiež informovať a prinášať fotografie o udalostiach a akciách, ktoré pre iné médiá nie sú natoľko dôležité, aby im venovali svoj čas a priestor, a tak zvyčajne tieto akcie upadajú do zabudnutia. Fotografie so zaujímavými návštevami stredných či základných škôl, ale samozrejme aj našej Prešovskej univerzity, bláznivé školské karnevaly, koncerty ešte neznámych hudobných „garážových“ skupín, rôzne dobročinné či protestné akcie a mnoho ďalších tematických galérií si nájdú svoj priestor na portáli. Napríklad svoje pevné miesto na portáli si našli aj fotografie z diania na Prešovskej univerzite ako návšteva japonského profesora Ishikawu či momentky z renovácie hlavnej univerzitnej budovy alebo zo slávostného otvorenia nového semestra. Ved' naša univerzita je obrovský kolos, kde sa každý deň niečo deje, či už rôzne výstavy, zaujímavé prednášky, dôležité návštevy, krsty publikácií alebo divadelné študentské predstavenia. Tak nech o tom vedia aj ostatní obyvatelia mesta! Pridaním každej fotografie vzniká bohatá elektronická kronika mesta Prešov. Portál Mestskyfotograf.sk má ambície ďalšieho zlepšovania sa a rôznych technických inovácií na zjednodušenie a pre návštěvníkov atraktívnejšie prezeranie jeho obsahu. Všetko chce len svoj čas, trochu trpezlivosti a správneho načasovania. Pozrite sa ešte dnes, čo sa deje na našej univerzite a v našom meste!

Branislav Švorc,
Katedra geografie a regionálneho rozvoja,
autor projektu Mestskyfotograf.sk

Prešov – „mesto stretnutí“

V Prešove som sa nenašiel, ba ani tu nežijem dlho. Prešov je ale pre mňa, ako študenta tunajšej univerzity, mestom a miestom, kde sa mi dostáva množstvo podnetov, výziev a nových pohľadov, ktorých tvorcom je aj mesto ako také so svojimi výnimočnosťami.

Prečo „mesto stretnutí“? Tako sice víta návštěvníkov na svojej internetovej strane metropola Dolného Sliezska, mesto Wrocław, ale toto slovné spojenie je pre mňa kvintesenciou Prešova. Prešov bol od nepamäti miestom stretnutí, a to nielen fyzických kontaktov, ale hlavne kultúrnych interakcií a interakcií názorových prúdov v celoeurópskom meradle, v dnešnej dobe výrazne presahujúcimi tento kontinentálny rámec. Nie nadarmo sa Prešov označoval ako Atény nad Torysou. V tomto kontexte sa mi žiada zvýrazniť úlohu Evanjelického kolégia v Prešove. Táto inštitúcia, ktorej počiatky siahajú do obdobia 17. storočia, bola miestom na tú dobu neobvyčajne intenzívnych názorových a kultúrnych kontaktov, ktoré výrazne presahovali hranice vtedajšieho Uhorska. Silné spojenie s nemeckým kultúrnym prostredím napomohlo tomu, že sa stalo katalyzátorom moderných európskych filozofických, teologických, pedagogických a politických smerov tunajšej spoločnosti.

O dobových výhodách mesta Prešov, ako budúceho centra vzdelanosti, a to s osobitou dávkou výstížnosti, sa zmienil v roku 1664 prešovský rodák, jeden z významných profesorov na kolégium, tvorca slovenského variantu baconizmu, Ján Bayer takto: „... z celého Uhorska najvhodnejším miestom (pre založenie „vyššieho typu“ evanjelickej školy) je Prešov, lebo zo všetkých strán je k nemu bezpečný a dobrý prístup, je hlavným obchodným centrom Horného Uhorska, čím vznikajú pre študentov možnosti odviesť sa do mesta s obchodníkmi, poslať rodičom listy, obstarať si knihy a väč-

MF MESTSKÝFOTOGRAF.SK
NA 49. ROVNOBEŽKE

šina obyvateľov ovláda tri jazyky, a tak aj študenti majú príležitosť priúčať sa týmto jazykom.“

Aj napriek prudkým politickým a spoločenským zvratom, ktoré neustále pôsobili na chod kolégia, sa kolégium stalo, ako píše autor viacerých prác venujúcich sa práve Prešovskému evanjelickému kolégiu, Rudolf Dupkala, „priestost-

**Stal sa Prešov hviezdom panónskeho sveta:
jeho nežným svetlom,
prvou slávou, blahom.
(J. Rezik)**

rom etnickej a konfesionálnej tolerancie. Ako v profesorskom zbere, tak aj medzi študentmi mali počas celej histórie kolégia zastúpenie nielen Slováci a Maďari, ale tiež Nemci, Česi, Poliaci, Rumuni, Ukrajinci. To všetko sa odrážalo v nebývalej akcelerácii vedeckého bádania, ktorého plody sú obiahnuté v úctyhodnej publikáčnej činnosti profesorov kolégia“. Profesori a študenti boli nielen intelektuálne zdatní, ale nie je možné opomenúť aj ich príspevok v kultúrnej oblasti, či už spomenieme divadelné hry Eliáša Ladivera, alebo prítomnosť takých osobností ako Michal Hodža, Jonáš Zábor-ský či Jozef Srnka.

V Prešove vnímam aj skutočnú pestrosť Slovenska a jeho regionálneho členenia. Práve a nielen konfesionálna pestrosť doplňuje jeho kolorit. Premiešava sa tu prirodzenosť, krásu, ale aj tvrdosť vidieckeho života s rýchlosťou,

modernosťou a eleganciou modernej doby. Na každom kroku (H)hlavnej pešej tepny mesta je možné začuť okolité charakteristické dialekty pretínajúce sa s ľubozvúčnou a čistou slovenčinou. Prešov nevnímam ako mesto štandardne a centralizované ponímanej krásy mesta. To, čo pre mňa tvorí Prešov, je množstvo zaujíma-vých zákuťov a pohľadov na mesto, neobmedzených len na historické centrum. To pekné môžeme vnímať nielen na vychádzkových trasách, ale aj v uličkách a parkoch po celom meste. Na Prešove je zaujímavé aj to, že ešte stále ma niekoľko tvári. Aj keď cez deň zaneprázdnený a uponáhlaný, podvečer upokojujúci sa a zabávajúci, v noci dokáže spať.

Ďalšou charakteristickou črtou je energia obrovskej študentskej komunity. Jej prítomnosť dodáva mestu mladší nádych, energiu a dynamiku, ktorá v kontakte s tradíciou či honorom mesta tvoří z Prešova nielen „mesto stretnutí“, ale tiež „mesto návratov“, a to aj v spojení s cyklickosťou pobytu tejto životodárnej masy mesta. Aj napriek faktu, že je toto mesto jedným z najväčších na Slovensku, vplýva na mňa zvláštnou komornosťou, tým, že dokážem rozoznávať ľudí aj bez toho, aby som ich osobne poznal alebo aby museli byť nejakými známymi osobnami.

Myslím si, že toto mesto si osvojilo úlohu, ktorú tak výstížne vyjadruje myšlienka J. Jaurèsa: „Rozvíjať tradíciu neznamená uchovávať popol, ale udržiavať oheň.“

Ondrej Marchevský

HVIEZDA VEČERA MARTIN HUSOVSKÝ

vstupné 30 € / Predaj vstupeniek: UNIPOCENTRUM, ul. 17. novembra 13, Prešov,
od 14. 12. 2009 do 25. 01. 2010 v čase od 8.30 h do 16.00 h, kontakt: tel.: 051/ 77 20 612

Na PULze • Časopis zaregistrovaný na MK SR pod číslom EV 2836/08 • ISSN 1337-9208 • Ročník II / 2009, číslo 4 •
Vydavateľ: Prešovská univerzita v Prešove • Redakcia: Mgr. M. Ivanová, PhD. (šéfredaktorka), Mgr. S. Pariláková, PhD.,
Mgr. A. Mitrová, PhD., Z. Kováčová • Redakčný kruh: doc. PhDr. I. Kovalčíková, PhD., PhDr. Ľ. Adamová, prof. PhDr. P. Kónya, PhD.,
ThDr. PaedDr. Ing. G. Paľa, PhD., PhDr. PaedDr. M. Ferencová, PhD., Mgr. R. Rusňák, PhD., Mgr. P. Kochan, PhD., Mgr. P. Durkáč, PhD.,
PhDr. I. Ondriová, PhD., Mgr. M. Marcinová, PhD.
Foto na obálke: Jonáš Verešej • Sadzba: Ing. Ladislav Nagy • email: redakcia@unipo.sk
Tlač: Tlačiareň Kušnír Prešov
Niektoré príspevky sú redakčne upravené. Plné znenie príspevkov nájdete na adrese časopisu: <http://napulze.unipo.sk>
Univerzitný časopis Na PULze je pokračovaním časopisu akademickej obce PU v Prešove.

UŽÍVAJ SI ZDODRIMO VÝHODY ZO VŠETKÝCH STRÁN

Otvor si bezplatný
študentský účet
a získaj kopec zľav!

Studentský KLUB

SLOVENSKÁ
SPORITEĽŇA
Vaša banka

Kompletné informácie na
www.studentskyklub.sk

